



Fond za humanitarno pravo

Dosije:
Uklanjanje dokaza
o zločinima tokom
rata na Kosovu:
OPERACIJA SKRIVANJA TELA



Fond za humanitarno pravo

**Dosije:
Uklanjanje dokaza
o zločinima tokom
rata na Kosovu:
OPERACIJA
SKRIVANJA TELA**

Beograd,
januar 2017. godine

Sadržaj

Skraćenice.....	5
Rezime.....	7
I. UVOD.....	9
II. MASOVNE GROBNICE U SRBIJI.....	10
III. OD ZLOČINA NA KOSOVU DO MASOVNIH GROBNICA U SRBIJI.....	13
IV. Premeštanje leševa sa Kosova u Srbiju.....	30
i. Radna grupa MUP-a Srbije.....	30
ii. Tajna operacija skrivanja leševa	31
iii. Slučaj „Hladnjača“.....	33
iv. Prevoz leševa sa Kosova u Srbiju.....	38
V. POKOPAVANJE LEŠEVA.....	40
i. Centar „13. maj“ u Batajnici kod Beograda.....	40
ii. Petrovo Selo.....	42
iii. Jezero Perućac.....	45
iv. Rudnica.....	46
VI. SPALJIVANJE LEŠEVA.....	49
i. Mačkatica.....	49
ii. „Feronikl“ Glogovac.....	50
iii. Rudarsko-topioničarski basen Bor.....	51
VII. UČESNICI SKRIVANJA ZLOČINA.....	52
i. Planeri operacije premeštanja i skrivanja tela.....	53
ii. Organizatori operacije premeštanja i skrivanja tela.....	55
iii. Lica koja su direktno učestvovala u operaciji sakrivanja tela.....	61
VIII. PRILOZI.....	63



Skraćenice:

125. mtbr VJ	125. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije
15. okbr VJ	15. oklopna brigada Vojske Jugoslavije
177. VTO	177. vojnoteritorijalni odred
211. mtbr VJ	211. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije
37. mtbr VJ	37. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije
52. arbr VJ	52. artiljerijsko raketna brigada Vojske Jugoslavije
549. mtbr VJ	549. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije
BIA	Bezbednosno-informativna agencija
Dok. pr. br.	Dokazni predmet broj (oznaka dokaza izvedenih pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju)
<i>Dorđević</i>	Predmet pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju IT-05-87/1-T, <i>Tužilac protiv Vlastimira Dorđevića</i>
EULEX	Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu
FHP	Fond za humanitarno pravo
<i>Haradinaj i dr.</i>	Predmet pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju IT-04-84, <i>Tužilac protiv Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja</i>
KNLSM	UNMIK-ova kancelarija za nestala lica i sudsku medicinu
<i>Milošević</i>	Predmet pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju IT-05-87/1-T, <i>Tužilac protiv Slobodana Miloševića</i>
MKCK	Međunarodni komitet Crvenog krsta
MKNL	Međunarodna komisija za nestala lica
MKSJ	Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju
MO	Ministarstvo odbrane Republike Srbije
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
NATO	Severnoatlantski savez
OKP	Odeljenje kriminalističke policije
OPG	Operativno-poterne grupe
OUP	Odeljenje unutrašnjih poslova
OVK	Oslobodilačka vojska Kosova
PJP	Posebne jedinice policije
PrK	Prištinski korpus Vojske Jugoslavije
RDB	Resor državne bezbednosti
RJB	Resor javne bezbednosti
<i>Šainović i dr.</i>	Predmet pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju IT-05-87, <i>Tužilac protiv Milana Milutinovića, Nikole Šainovića, Dragoljuba Ojdanića, Nebojše Pavkovića, Vladimira Lazarevića i Sretena Lukića</i>
SAJ	Specijalna antiteroristička jedinica
SRJ	Savezna Republika Jugoslavija
srpske snage	Vojska Jugoslavije i Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
SUP	Sekretarijat unutrašnjih poslova
TO	Teritorijalna odbrana
UKP	Uprava kriminalističke policije
UNMIK	Privremena administrativna misija Ujedinjenih nacija na Kosovu
VJ	Vojska Jugoslavije



Rezime

Od 2001. godine do danas, na teritoriji Republike Srbije su na četiri lokacije otkrivene masovne grobnice sa 941 telom Albanaca ubijenih na Kosovu 1999. godine, prevashodno civila koji su stradali van borbe. Po podacima UNMIK-ove Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu (KNLSM), u Batajnici nadomak Beograda otkrivena su 744 leša kosovskih Albanaca, u Petrovom Selu najmanje 61 telo, a kod jezera Perućac masovna grobnica sa 84 tela. Naknadno, u masovnoj grobnici Rudnica otkrivena su još najmanje 52 leša.

Prve informacije o tajnom premeštanju tela kosovskih Albanaca sa Kosova u Srbiju i njihovom pokopavanju u masovne grobnice obelodanila je Radna grupa Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije (MUP) 25. maja 2001. godine u dokumentu pod nazivom Informacija. Ubrzo nakon toga počinju prva iskopavanja na lokalitetu Batajnica (2. jun 2001), potom u Petrovom Selu (25. jun 2001) i pored jezera Perućac (6. septembar 2001). Prvi posmrtni ostaci u masovnoj grobnici Rudnica pronađeni su 13. decembra 2013. godine.

Već u Informaciji Radne grupe saopšteno je da je odluka o skrivanju tragova zločina isplanirana najkasnije u martu 1999. godine na najvišem državnom nivou i da je tada na jednom sastanku tadašnji predsednik Savezne Republike Jugoslavije Slobodan Milošević naložio ministru unutrašnjih poslova Vlajku Stojiljkoviću preduzimanje mera kako bi se prikrili dokazi o izvršenim zločinima nad albanskim civilima. Na sličan zaključak o operaciji isplaniranoj u vrhu vlasti upućuju i drugi dokazi izvedeni pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju i Većem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu koji su analizirani u ovom dosijeu.

Analizirani su iskazi i propratne izjave svedoka koji se mogu podeliti u dve grupe: prvu čine očevici zločina i preživeli žrtve, a drugu, brojniju – insajderi, uglavnom pripadnici policije i javnih preduzeća koji su učestvovali u transportu i pokopavanju tela. Pored toga, analizirani su i brojni dokumenti policije i vojske, prevashodno dostupni preko baze MKSJ, ali i oni do kojih je Fond za humanitarno pravo došao nezavisno od sudova.

Osim potvrde zaključka Radne grupe o tome da je operacija planirana i naređena iz samog vrha vlasti SRJ i Srbije, iz dokaza proizilazi da su u prikrivanju leševa učestvovali pripadnici oba resora MUP-a Srbije (Resor javne bezbednosti i Resor državne bezbednosti) sa svih nivoa policijske hijerarhije – od najviših oficira do policajaca sa najnižeg nivoa. U uklanjanju leševa učestvovala je i Vojska Jugoslavije preko svojih odeljenja za asanaciju terena. Osim njih, najčešće po nalogima koji su stizali od lokalnih policijskih zvaničnika, u uklanjanju leševa učestvovali su i civili i radnici javnih preduzeća, čije mašine i druga logistika su takođe upotrebljavani.

Iz izjava i iskaza svedoka, kao i iz dostupne dokumentacije iz tog vremena, uočljivo je da je termin „asanacija terena“ ili „sanacija terena“ obilato korišćen unutar političkih, vojnih i policijskih struktura da bi se označilo nelegalno uklanjanje leševa i njihovo pokopavanje u tajne masovne grobnice, sa ciljem prikrivanja zločina.



Već na osnovu izjava svedoka koji su učestvovali u transportu ili pokopavanju leševa može se uočiti da su ubijeni kosovski Albanci čija su tela otkrivena u masovnim grobnicama bili civili, što je potvrđeno iskazima očevidaca zločina i naknadnim forenzičkim analizama.

U grobnicama su, osim muškaraca, pronađena i tela žena i dece, a najčešći uzrok smrti su strelne rane, u najvećem broju slučajeva na glavi, što ukazuje da žrtve nisu stradale tokom borbi već u egzekucijama van borbi.

Šesnaest godina nakon otkrića masovnih grobnica u Batajnici, Petrovom Selu i kod jezera Perućac i više od tri godine po otkrivanju masovne grobnice Rudnica, na tim lokalitetima ne postoje nikakva obeležja koja bi ukazala na to da su na teritoriji Srbije pronađene stotine leševa žena, dece i muškaraca civila stradalih u brojnim masovnim zločinima na Kosovu. FHP je pokrenuo inicijativu za stvaranje batajničkog mesta sećanja, a u vreme objavljivanja ovog dosijea u toku je peticija podrške koju je do sada potpisalo više stotina ljudi.¹

Do danas niko u Srbiji nije odgovarao za opsežnu operaciju skrivanja tela kosovskih Albanaca u masovne grobnice.

1 Inicijativa je predstavljena na internet stranici <http://www.batajnicamemorialinitiative.org/sr>, gde se može potpisati i peticija.



I. Uvod

1. Kampanja zločina srpskih snaga nad kosovskim Albancima koja je započela 1998. godine intenzivirana je početkom NATO intervencije protiv SRJ 24. marta 1999. godine. Po podacima FHP-a, tokom cele 1998. godine ubijeno je 1.099 albanskih civila, a samo od 24. do 31. marta 1999. život je izgubilo njih 2.067, što svedoči o drastičnom povećanju nasilja od strane jedinica MUP-a i VJ usmerenog prema albanskom civilnom stanovništvu. Do kraja sukoba na Kosovu 20. juna 1999. godine ubijeno je još 5.009 civila albanske nacionalnosti.²

2. Tokom 1998. godine Savet bezbednosti UN doneo je dve rezolucije u kojima osuđuje prekomernu upotrebu sile od strane srpskih snaga protiv albanskih civila i raseljavanje velikog broja ljudi sa Kosova.³ Glavna tužiteljka MKSJ Luiz Arbur poslala je 26. marta 1999. godine, dva dana po početku NATO intervencije, pismo najvišim zvaničnicima Srbije i SRJ.⁴ U pismu navodi da je upoznata sa eskalacijom nasilja na Kosovu, te od primalaca zahteva da spreče zločine i kazne počinioce i upozorava ih da MKSJ ima nadležnost da krivično goni pojedince, „uključujući lica na odgovornim položajima“.⁵

3. U martu 1999. godine na najvišem državnom nivou isplanirana je operacija premeštanja tela albanskih civila koje su ubile vojne i policijske jedinice, sa glavnim ciljem prikrivanja zločina kako bi se sprečila svaka mogućnost domaće ili međunarodne nezavisne istrage i otkrivanje počinitelaca i nalogodavaca tih zločina. Operacija je počela najkasnije početkom aprila 1999. godine i rezultirala je uklanjanjem velikog broja leševa sa mesta zločina. U masovnim grobnicama otkrivenim na četiri lokacije na teritoriji Srbije od 2001. godine do danas pronađeno je najmanje 941 telo Albanaca, uglavnom civila, koji su ubijeni na Kosovu 1999. godine.⁶ Za telima više od 1.000 kosovskih Albanaca ubijenih 1998. i 1999. godine i dalje se traga.⁷

4. Na osnovu dostupnih dokaza koji su predloženi u ovom dosijeu vidljivo je da su tela sa mnogih mesta zločina na Kosovu uklanjana i prvo sahranjivana u masovne grobnice na obližnjim lokacijama, a potom iskopavana i kamionima transportovana u masovne grobnice u Srbiji, udaljene stotinama kilometara od mesta ubistava. Tela su do danas otkrivena u Batajnici nadomak Beograda, Petrovom

2 Baza FHP.

3 Rezolucija SB UN 1160 od 31. marta 1998. godine, dok. pred. br. P455, *Šainović i dr.*, str. 1; Rezolucija SB UN 1199 od 23. septembra 1998. godine, dok. pred. br. P456, *Šainović i dr.*, str. 1.

4 Pismo je upućeno tadašnjem predsedniku SRJ Slobodanu Miloševiću, predsedniku Republike Srbije Milanu Milutinoviću, načelniku Generalštaba VJ Dragoljubu Ojdaniću i potpredsedniku vlade SRJ Nikoli Šainoviću.

5 Pismo Luiz Arbur upućeno Slobodanu Miloševiću 26. mart 1999, dok. pred. br. P398, *Šainović i dr.*; Pismo Luiz Arbur upućeno Milanu Milutinoviću 26. mart 1999, dok. pred. br. P399, *Šainović i dr.*; Pismo Luiz Arbur upućeno Nikoli Šainoviću 26. mart 1999, dok. pred. br. P400, *Šainović i dr.*; Pismo Luiz Arbur upućeno Dragoljubu Ojdaniću 26. mart 1999, dok. pred. br. P401, *Šainović i dr.*

6 Pregled nalaza kriminalističko-tehničkih ispitivanja koje je sprovedla KNLSM na ljudskim ostacima nadenim u masovnim grobnicama u Srbiji nakon njihovog prenošenja na Kosovo, dok. pred. br. P455, *Đorđević*.

7 Videti Evidenciju MKCKO o nestalim osobama, poslednji put ažuriran 11. jula 2016. godine <https://familylinks.icrc.org/kosovo/sr/Pages/Home.aspx>; Baza FHP.



Selu u istočnoj Srbiji, pored jezera Perućac u zapadnoj Srbiji i u Rudnici kod Raške, na jugu Srbije blizu granice sa Kosovom.

5. Dokazi o premeštanju leševa sa Kosova u Srbiju i njihovom pokopavanju u tajne grobnice sa ciljem prikrivanja zločina izvođeni su u dva predmeta pred MKSJ (*Šainović i dr. i Đorđević*), a o tome su određeni dokazi izvođeni i pred Većem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu takođe u dva predmeta (*Suva Reka i Bitići/Bytyqi*).

6. Na domaćim suđenjima dokazi su izvođeni samo u svrhu otkrivanja gde su leševi ubijenih u konkretnim zločinima pokopani, dok je MKSJ operaciju skrivanja tela tretirao kao jedan od pokazatelja udruženog zločinačkog poduhvata sa ciljem izmene etničkog sastava Kosova, kako bi se uspostavila trajna kontrola SRJ i Srbije nad tadašnjom srpskom pokrajinom.

7. Pretresno veće u predmetu *Šainović i dr.* zaključilo je sledeće:

Nakon što je pregledalo [...] dokaze, Veće je mišljenja da nema sumnje da je tokom NATO bombardovanja izvedena tajna operacija ekshumacije preko 700 tela prvobitno pokopanih na Kosovu i njihovog prevoza u užu Srbiju. Glavne ličnosti uključene u organizovanje ove velike operacije bili su ministar unutrašnjih poslova Vlajko Stojiljković, predsednik SRJ Slobodan Milošević i tadašnji načelnik RJB Vlastimir Đorđević, koji se u optužnici navode i kao učesnici udruženog zločinačkog poduhvata.⁸ [...] Veće se uverilo da je svrha ove operacije bila da se 700 tela koja su bila razbacana širom Kosova sakriju kako od građana SRJ i Srbije, tako i od međunarodne zajednice, uključujući Međunarodni sud i kopnene snage NATO, čije se prisustvo predviđalo na terenu na Kosovu nakon NATO bombardovanja. Činjenica da su lica koja su u tome učestvovala uopšte smatrala da je to prikrivanje neophodno takođe navodi na zaključak da su ta lica znala da su premešteni leševi velikom većinom bili žrtve zločina, a ne borci ili ljudi poginuli tokom legitimnih borbenih dejstava, kao što su to žrtve s područja Meje i iz grada Suve Reke.⁹

10

II. Masovne grobnice u Srbiji

Batajnica

8. Batajnica je naselje koje se nalazi na krajnjem severozapadu grada Beograda u opštini Zemun. Malo gradsko naselje „13. maj“ smešteno je na pola puta između Zemuna i Batajnice, a u njegovoj

⁸ Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, tom II, par. 1356.

⁹ *Ibid.*, par. 1357.



blizini, uz samu reku Dunav, 1999. godine postojao je Centar za obuku Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ), u to vreme jedinice Resora javne bezbednosti MUP Srbije.¹⁰ SAJ je danas deo Direkcije policije,¹¹ a obuka njenih pripadnika neometano je nastavljena u Centru „13. maj“ i nakon otkrivanja i ekshumacije posmrtnih ostataka stotina albanskih civila na toj lokaciji.¹²

9. U Centru „13. maj“ između 2001. i 2003. godine otkriveno je osam grobnica.¹³ Ekshumacije je vršio tim veštaka sa Instituta za sudsku medicinu u Beogradu. Posmrtni ostaci su posle predati KNLSM na Kosovu, a uz svaku vreću za telo bili su priloženi obdukcijski zapisnik srpskih vlasti i potvrda o smrti.¹⁴

10. Na osnovu Izveštaja veštaka o ekshumacijama objavljenog 24. novembra 2005. godine sa potpisom Džona Sterenberga, šefa odseka za iskopavanja i ispitivanja Kancelarije za sudsku medicinu Međunarodne komisije za nestala lica (MKNL), u batajničkim masovnim grobnicama otkriveno je 705 tela.¹⁵ Nakon ekshumacije i pregleda, posmrtni ostaci su upućeni na Kosovo i predati KNLSM-u, koji je izvršio sudsko-medicinsko ispitivanje i ponovni pregled posmrtnih ostataka i zaključio da se radi o 744 tela.¹⁶

11. KNLSM je utvrdio uzrok smrti za 535 slučajeva iz masovnih grobnica Batajnica i Perućac i ustanovio da je 531 osoba umrla od strelnih rana iz vatrenog oružja, od čega njih 300 od strelnih povreda u predelu glave.¹⁷

Petrovo Selo

12. Petrovo Selo je naselje u opštini Kladovo na istočnoj strani planine Miroč. U Petrovom Selu se 1999. godine nalazio Nastavni centar MUP-a gde su obučavani pripadnici Posebnih jedinica policije za instruktore, a u određenim periodima prisutni su bili i pripadnici Jedinice za specijalne operacije Državne bezbednosti.¹⁸

11

10 Izjava svedoka K-88, dok. pred. br. P2800, *Šainović i dr.*; Rešenje o utvrđivanju Specijalnih antiterorističkih jedinica od 5. aprila 1996. godine, dok. pred. br. 6D1355, *Šainović i dr.*

11 Zvanična internet stranica MUP-a Srbije Videti na http://arhiva.mup.gov.rs/cms_lat/direkcija.nsf/saj-nadleznost.h pristupljeno dana 14. januara 2017. godine.

12 Ivana Bujošević, Jasmina Čobanin, Mihailo Radojičić, „Uvežbani za svašta“, *Vreme*, 28. maj 2009. godine.

13 Izveštaj veštaka o ekshumacijama, Batajnica, Petrovo Selo, Kanjon Dervente, Jezero Perućac, MKNL od 24. novembra 2005. godine, dok. pred. br. P2476, *Šainović i dr.*, str. 4-5; Svedočenje Branimira Aleksandrića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 25. oktobra 2006. godine, str. 5297-5298.

14 Svedočenje Dušana Dunjića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 25. oktobra 2006. godine, str. 5263.

15 Izveštaj veštaka o ekshumacijama, Batajnica, Petrovo Selo, Kanjon Dervente, Jezero Perućac, MKNL od 24. novembra 2005. godine, dok. pred. br. P2476, *Šainović i dr.*, str. 4-5, U Izveštaju se navodi broj žrtava po grobnicama: BA01 – 36, BA02 – 269, BA03 – 39, BA04 – 0, BA05 – 287, BA06 – 0, BA07 – 74, BA08 – 0.

16 Pregled nalaza kriminalističko-tehničkih ispitivanja koje je sprovela KNLSM na ljudskim ostacima nađenim u masovnim grobnicama u Srbiji nakon njihovog prenošenja na Kosovo, dok. pred. br. P455, *Đorđević*.

17 Rezime nalaza forenzičkih ispitivanja koje je sprovela KNLSM na ljudskim ostacima pronađenim u tri masovne grobnice u Srbiji nakon njihovog prebacivanja na Kosovo, Dodatak izjavi svedoka Hoze Pabla Barajbara, dok. pred. br. P454, *Đorđević*, str. 13.

18 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 26. juna 2009. godine, str. 17.



13. Tim veštaka sa Instituta za sudsku medicinu iz Niša od 25. do 28. juna 2001. godine izvršio je ekshumacije u Petrovom Selu u prisustvu predstavnika MKNL i posmatrača MKSJ i FHP-a.¹⁹ Na tom lokalitetu otkrivene su dve masovne grobnice.²⁰

14. U Izveštaju veštaka o ekshumacijama navodi se da su iz dve masovne grobnice u Petrovom Selu u blizini centra za obuku policije ekshumirani posmrtni ostaci 75 lica,²¹ a KNLSM je naveo da je primio 61 telo sa te lokacije.²²

15. Od tog broja, utvrđeno je da su 53 žrtve stradale od vatrenog oružja, a od tog broja njih 20 je ubijeno pucnjima u glavu.²³

Jezero Perućac

16. Jezero Perućac nalazi se u opštini Bajina Bašta u zapadnoj Srbiji. U blizini jezera otkrivena je jedna masovna grobnica. Ekshumacije su počele 6. septembra 2001, a sudsko-medicinska istraga okončana je 14. septembra iste godine.²⁴

17. Istragu je vodio Okružni sud u Užicu, uz asistenciju forenzičkog tima na čelu sa vojnim patologom Zoranom Stankovićem, a istragu i obdukcije nadgledali su predstavnici MKNL.²⁵ U masovnoj grobnici su, pored ljudskih ostataka, pronađeni i delovi kamiona hladnjače.²⁶ U Izveštaju veštaka o ekshumacijama zabeleženo je da je iz masovne grobnice pored jezera Perućac ekshumirano najmanje 48 kompletnih tela,²⁷ dok je KNLSM po prijemu posmrtnih ostataka i ponovnih pregleda utvrdio da se radi o kompletnim ili nekompletnim telima ukupno 84 osobe.²⁸

Rudnica

18. Selo Rudnica nalazi se u opštini Raška u južnoj Srbiji na granici sa Kosovom, u blizini graničnog prelaza Jarinje. Lokalitet napuštenog kamenoloma u blizini sela istraživan je više puta počev od 2007.

19 Izveštaj veštaka o ekshumacijama, Batajnica, Petrovo Selo, Kanjon Dervente, Jezero Perućac, MKNL od 24. novembra 2005. godine, dok. pred. br. P2476, *Šainović i dr.*, str. 41.

20 *Ibid.*, str. 42.

21 *Ibid.*

22 Pregled nalaza kriminalističko-tehničkih ispitivanja koje je sproveda KNLSM na ljudskim ostacima nađenim u masovnim grobnicama u Srbiji nakon njihovog prenošenja na Kosovo, dok. pred. br. P455, *Dorđević*.

23 Rezime nalaza forenzičkih ispitivanja koje je sproveda KNLSM na ljudskim ostacima pronađenim u tri masovne grobnice u Srbiji nakon njihovog prebacivanja na Kosovo, Dodatak izjavi svedoka Hoze Pabla Barajbara, dok. pred. br. P454, *Dorđević*, str. 13.

24 Izveštaj veštaka o ekshumacijama, Batajnica, Petrovo Selo, Kanjon Dervente, Jezero Perućac, MKNL od 24. novembra 2005. godine, dok. pred. br. P2476, *Šainović i dr.*, str. 51.

25 *Ibid.*

26 *Ibid.*

27 *Ibid.*

28 Pregled nalaza kriminalističko-tehničkih ispitivanja koje je sproveda KNLSM na ljudskim ostacima nađenim u masovnim grobnicama u Srbiji nakon njihovog prenošenja na Kosovo, dok. pred. br. P455, *Dorđević*.



godine, a prvi posmrtni ostaci otkriveni su 13. decembra 2013. godine.²⁹ Tokom iskopavanja koja su trajala do 22. avgusta 2014. godine otkrivena su 52 tela.³⁰

19. Ekshumaciju su vršili i nadgledali forenzički eksperti KNLSM, EULEX, MKNL i MKCK. Između avgusta i oktobra 2014. godine svi posmrtni ostaci predati su EULEX-u.³¹

III. Od zločina na Kosovu do masovnih grobnica u Srbiji

i. Zločini iz kojih su tela otkrivena u Batajnici

20. U batajničkim masovnim grobnicama otkrivena su tela albanskih žrtava stradalih na Kosovu od 24. marta do 22. maja 1999. godine prevashodno u opštinama Suva Reka, Đakovica, Peć, Kosovo Polje, Prizren, Vučitrn i Lipljan, mada je pronađen i manji broj leševa civila ubijenih u opštinama Kosovska Mitrovica, Orahovac, Podujevo, Istok i Dečani.

21. U Centru „13. maj“ ekshumirani su posmrtni ostaci žrtava sledećih zločina:

1. Kosovo Polje (opština Kosovo Polje): Ubistvo najmanje 56 albanskih civila, od čega 15 žena i četvero dece u periodu od 24. marta do 1. aprila 1999. godine. Najveće pojedinačno ubistvo u tom periodu dogodilo se 1. aprila na imanju porodice Syla, gde je ubijeno 11 članova porodica Syla, Krasniqi i Xheladani.³²

- Zločin u Kosovu Polju, po izjavama svedoka, počinili su pripadnici MUP-a.³³ Tokom 1999. godine u Kosovu Polju je postojalo odeljenje unutrašnjih poslova u okviru SUP-a Priština.³⁴ Međutim, tokom sukoba na Kosovu, na području Kosova Polja su delovali i „Tigrovi“ Željka Ražnatovića Arkana, Specijalna antiteroristička jedinica RJB i „Vukovi sa Vučjaka“ koji su došli iz Bosne i Hercegovine.³⁵

29 Zana Cimili, „Nadeni posmrtni ostaci u Rudnici“, B92, dostupno na http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2013&mm=12&dd=13&nav_id=788765 pristupljeno dana 18. januara 2017. godine.

30 MKCK, Audiovizuelne arhive, dostupno na <https://avarchives.icrc.org/Picture/130470> pristupljeno dana 5. januara 2017. godine

31 *Ibid.*

32 Baza FHP.

33 Baza FHP, izjava svedokinje A. K data FHP, februar 2014. godine; izjava svedoka S. K data FHP, jul 2007. godine; izjava svedoka L. K data FHP, oktobar 1999. godine.

34 Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova od 31. decembra 1997. godine, dok. pred. br. P357, *Dorđević*, str. 5, član 4.

35 Svedočenje Aleksandra Vasiljevića pred MKSJ u predmetu *Dorđević* od 8. juna 2009. godine, str. 5668-5671; Svedočenje Ljubivoja Joksića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 8. februara 2008. godine, str. 21494-21950, 21954; Svedočenje Branka Gajića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 11. septembra 2007. godine, str. 15274-15275.



- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 30 žrtava iz Kosova Polja, a po okončanju sukoba na području opština Priština i Kosovo Polje otkrivena su još 22 tela.³⁶ Na popisu nestalih lica MKCK su imena još četiri žrtve nestale u Kosovu Polju.³⁷

2. Suva Reka (opština Prizren): Ubistvo 49 članova porodice Berisha 26. marta 1999. godine, među kojima je 12 punoletnih muškaraca, a ostalo su žene i deca, mahom ubijeni u piceriji „Kalabrija“ u Suvoj Reci.³⁸

- Zločin u Suvoj Reci počinili su pripadnici OUP-a Suva Reka Slađan Čukarić, Radovan Tanović, Miroslav Petković i Milorad Nišavić po naređenju komandira OUP-a Suva Reka Radojka Repanovića.³⁹
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 24 člana porodice Berisha, a tela pet žrtava ekshumirana su u septembru 1999. godine u Suvoj Reci.⁴⁰ Na popisu nestalih MKCK još uvek su imena 20 žrtava iz ove porodice.⁴¹

3. Landovica (opština Prizren): Ubistvo 17 albanskih civila, među kojima pet žena i sedmoru dece, 26. marta 1999. godine.⁴²

- Zločin u Landovici počinjen je tokom zajedničke akcije VJ i MUP-a a koju je predvodila 549. mtbr VJ.⁴³
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci šest žrtava iz sela Landovica, dok su pet tela po okončanju sukoba pronađena u Landovici.⁴⁴ Na drugim mestima na Kosovu su pronađene četiri žrtve. Na popisu nestalih lica MKCK nalaze se imena još dve žrtve.⁴⁵

14

36 Baza FHP.

37 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

38 Baza FHP; Videti presudu Višeg suda u Beogradu K Po2 48/10 od 15. decembra 2010. godine u predmetu protiv *Suva Reka*.

39 Presudu Višeg suda u Beogradu K Po2 48/2010 od 15. decembra 2010. godine u predmetu protiv *Suva Reka*; Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž1 Po2 4/11 od 6. juna 2011. godine u predmetu protiv *Suva Reka*.

40 Baza FHP.

41 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

42 Baza FHP.

43 FHP je 20. marta 2013. godine javnosti predstavio Dosije „549. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije“ Videti na <http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2013/03/Dosijea-549.-Motorizovana-brigada-Vojske-Jugoslavije.pdf>, str. 27-28 pristupljeno dana 16. januara 2017. godine. U decembru 2013. godine FHP je TRZ podneo krivičnu prijavu protiv Božidara Delića, komandanta 549. mtbr VJ zbog zločina počinjenog u Landovici. Videti na <http://www.hlc-rdc.org/?p=26011> pristupljeno dana 16. januara 2017. godine.

44 Baza FHP.

45 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.



4. Brežanik (opština Peć): Ubistvo najmanje 48 albanskih civila, među kojima i dve žene 27. marta 1999. godine.⁴⁶

- Zločin je počinjen tokom zajedničke akcije VJ i MUP-a.⁴⁷ U to vreme u Peći su bili raspoređeni 177. VTO VJ, dve manevarske čete iz 21. i 22. odreda PJP, kao i pojedini pripadnici oklopnog bataljona 125. mtbr VJ.
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 40 žrtava ubijenih u Peći, a tri tela ekshumirana su na području grada Peći po završetku sukoba.⁴⁸ Na popisu nestalih MKCK je još pet imena.⁴⁹

5. Ljubenić (opština Peć): Ubistvo 48 albanskih civila 1. aprila 1999. godine.⁵⁰

- U vreme zločina u Ljubeniću su bili raspoređeni pripadnici vojne formacije *Šakali* koja je bila deo 177. VTO 125. mtbr VJ.⁵¹
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 29 žrtve iz Ljubenića, posmrtni ostaci 11 žrtava su nakon rata ekshumirani u Peći, a tri tela su otkrivena u Ljubeniću.⁵² Na popisu nestalih MKCK još uvek je pet imena.⁵³

6. Slovinje (opština Lipljan): Ubistvo 40 albanskih civila, među kojima i šest žena 15. i 16. aprila 1999. godine.⁵⁴

- Zločin u Slovinju, po izjavama svedoka, počinili su pripadnici MUP-a i „paramilitarci“. Svedoci pominju i prisustvo VJ u Slovinju za vreme počinjenja zločina. Svedoci su kao počinioc ubistava identifikovali meštane srpske nacionalnosti – braću Živorada,

15

46 Baza FHP.

47 Zapovest Komande Vojnog okruga Priština od 27. marta 1999. godine, dok. pred. br. P896, *Đorđević*, str. 4; Depeša generala Vlastimira Đorđevića od 2. marta 1999. godine, dok. pred. br. P1189, *Đorđević*, str. 1; Ratni dnevnik oklopnog bataljona 125. mtbr VJ od 28. marta 1999. godine, dok. pred. br. P957, *Đorđević*, str. 3.

48 Baza FHP.

49 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

50 Baza FHP.

51 Pred Višim sudom u Beogradu se vodi postupak pripadnicima formacije *Šakali* za zločine počinjene u selima opštine Peć tokom aprila i maja 1999. godine. U optužnici TRZ u tom predmetu navodi se da su *Šakali* bili deo 177. vojnoteritorijalnog odreda 125. mtbr VJ. Videti na http://www.hlc-rdc.org/images/stories/pdf/sudjenje_za_ratne_zlocine/srbija/Cuska/Optuznice/I%20Cuska%20%28Toplica%20Miladinovic%20i%20dr%29-optuznica-10.09.2010..pdf pristupljeno dana 16. januara 2017. godine; FHP je u oktobru 2013. godine javnosti predstavio Dosije „125. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije“, str. 20-25. Videti na <http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2013/10/Dosije-125.pdf> pristupljeno dana 16. januara 2017. godine.

52 Baza FHP.

53 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

54 Baza FHP.



Slobodana i Milovana Maksimovića i njihovog ujaka Ljubišu Perića.⁵⁵ Delovi opštine Lipljan su bili u zoni odgovornosti 15. okbr VJ.⁵⁶ Takođe, u Lipljanu je postojao OUP koji je delovao u okviru SUP-a Priština.⁵⁷

- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 15 žrtava iz Slovinja, a u Slovinju i okolnim selima neposredno nakon zločina i po završetku rata pronađeno je još 25 tela.⁵⁸

7. Nakarade (opština Kosovo Polje): Ubistvo 16 muških članova porodice Mirena koji su 21. aprila 1999. godine uhapšeni i odvedeni u nepoznatom pravcu.⁵⁹

- Zločin u selu Nakarade, po izjavama svedoka, počinili su pripadnici MUP i maskirani ljudi u vojnim uniformama sa trakama oko ruku, a uhapšeni Albanci koji su kasnije ubijeni odvezeni vojnim i policijskim vozilima.⁶⁰ U Kosovu Polju je bila stacionira 15. okbr VJ.⁶¹ Takođe, u Kosovu Polju je postojalo odeljenje unutrašnjih poslova u okviru SUP Priština.⁶² Međutim, tokom sukoba na Kosovu, na području Kosova Polja su delovali i „Tigrovi“ Željka Ražnatovića Arkana, Specijalna antiteroristička jedinica RJB i „Vukovi sa Vučjaka“ koji su došli iz Bosne i Hercegovine.⁶³
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci svih 16 žrtava iz sela Nakarade.⁶⁴

55 Human Rights Watch „Po naređenju – ratni zločini na Kosovu“, oktobar 2001. godine, str. 356; OEBS „Kako videno tako rečeno“, 1999. godina, str. 256-257; Rešenje međunarodnog javnog tužioca UNMIK-a iz Prištine o pokretanju istrage od 13. jul 2005. godine, dok. pred. br. 5D01366, *Šainović i dr.*

56 Svedočenje Vladimira Marinkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 13. decembra 2007. godine, str. 20252; *Ibid.*, 14. decembar 2007. godine, str. 20302.

57 Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova od 31. decembra 1997. godine, dok. pred. br. P357, *Dorđević*, str. 5, član 4.

58 Baza FHP.

59 *Ibid.*

60 Baza FHP, izjava svedokinje Sh. M data FHP, februar 2014. godine; izjava svedokinje N. M data FHP, avgust 2007. godine.

61 Svedočenje Vladimira Marinkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 13. decembra 2007. godine, str. 20252; *Ibid.*, 14. decembar 2007. godine, str. 20302.

62 Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova od 31. decembra 1997. godine, dok. pred. br. P357, *Dorđević*, str. 5, član 4.

63 Svedočenje Aleksandra Vasiljevića pred MKSJ u predmetu *Dorđević* od 8. juna 2009. godine, str. 5668-5671; Svedočenje Ljubivoja Joksića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 8. februara 2008. godine, str. 21494-21950, 21954; Svedočenje Branka Gajića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 11. septembra 2007. godine, str. 15274-15275.

64 Baza FHP.



8. Operacija Reka (opština Đakovica): Ubistvo najmanje 348 civila, od kojih je 36 dece, u Meji, Korenici, Dobrošu, Ramocu i drugim selima u okolini Đakovice 27. i 28. aprila 1999. godine.⁶⁵

- Zločini su počinjeni u operaciji u kojoj su učestvovala sledeće jedinice srpskih snaga: 549. mtbr VJ, 63. padobranska brigada VJ, 52. bataljon vojne policije, 52. arbr VJ, 113. vojnoteritorijalni odred, pripadnici SUP Đakovica, nekoliko odreda PJP, kao i jedan broj paravojskih jedinica.⁶⁶
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 309 žrtava ove operacije, a tela 26 žrtava otkrivena su na Kosovu u selima Korenica, Meja i na obližnjim lokacijama.⁶⁷ Na popisu nestalih još uvek su imena 13 žrtava.⁶⁸

9. Đakovica (opština Đakovica): Ubistvo 90 albanskih civila između 7. i 11. maja 1999. godine.⁶⁹

- Zločini u Đakovici počinjeni su tokom zajedničke akcije VJ i MUP-a.⁷⁰ U tom periodu u Đakovici su bili stacionirani 549. mtbr VJ, 125. mtbr VJ, 52. arbr VJ, 52. bataljon vojne policije, Vojnoteritorijalni odred Đakovica i 124. brigada PJP.⁷¹
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 77 žrtava iz Đakovice, a u Đakovici i njenoj okolini neposredno nakon zločina i po završetku sukoba pronađeno je još sedam tela.⁷² Na popisu nestalih MKCK još uvek je šest imena.⁷³

10. Vučitrn (opština Vučitrn): Ubistvo 71 albanskog civila, među kojima su četiri žene i šestoro dece, koji su 22. maja 1999. godine proterani iz svojih kuća, a zatim izvedeni iz izbegličkog konvoja na izlazu iz Vučitna. Najveći broj civila, njih 64, ubijeni su na imanju porodice Pasoma u Sitničkoj ulici u Vučitru, a ostali su ustreljeni na drugim lokacijama u gradu.⁷⁴

17

65 *Ibid.* FHP je u oktobru 2015. godine javnosti predstavio Dosije „Operacija Reka“ u kojem je opisana zajednička akcija VJ i MUP u selima opštine Đakovica krajem aprila 1999. godine Videti na <http://www.hlc-rdc.org/?p=30521> pristupljeno dana 16. januara 2017. godine.

66 Videti Dosije „Operacija Reka“ FHP, str. 28-43, http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2015/10/Dosije-Operacija_Reka.pdf

67 Baza FHP.

68 FHP je u oktobru 2015. godine javnosti predstavio Dosije „Operacija Reka“ u kojem je opisana zajednička akcija VJ i MUP u selima opštine Đakovica krajem aprila 1999. godine Videti na <http://www.hlc-rdc.org/?p=30521> pristupljeno dana 16. januara 2017. godine

69 Baza FHP.

70 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, tom II, par. 142.

71 *Ibid.*, par. 95; Naredenje Prištinskog korpusa od 31. marta 1999. godine, dok. pred. br. 6D750, *Šainović i dr.*, Zapisnik sa sastanka u Štabu MUP-a od 11. maja 1999. godine, dok. pred. br. P1993, *Šainović i dr.*

72 Baza FHP.

73 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

74 Baza FHP.



- Zločini u Vučitrnu počinjeni su tokom zajedničke akcije VJ i MUP-a.⁷⁵ Tokom sukoba na Kosovu u gradu Vučitrnu i okolnim selima su bili raspoređeni 211. okbr VJ, 15. okbr VJ, 58. laka pešadijska brigada VJ, ali i 35. odred PJP i 122. interventna brigada PJP, kao i pripadnici OUP-a Vučitrn.⁷⁶
- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci 66 žrtve iz Vučitrna, četiri tela ekshumirana su u Vučitrnu po završetku sukoba.⁷⁷ Na popisu nestalih MKCK je još jedno ime.⁷⁸

11. Ubistva na više drugih lokacija na Kosovu, ali i u selima i gradovima koji su već navedeni, s tim da su se zločini dogodili u drugom vremenskom periodu.

- U Batajnici su ekshumirani posmrtni ostaci još 61 žrtve stradale na drugim lokacijama na Kosovu.⁷⁹

Premeštanje tela u primarne grobnice

22. Tela su sa mesta zločina odnošena u organizaciji vojske i policije i uz korišćenje njihove logistike, a neretko su za te potrebe angažovani i pripadnici lokalnih komunalnih preduzeća i njihova vozila, kao i tamošnji civili i pripadnici teritorijalne odbrane (TO).

23. Najviše detalja u vezi sa odnošenjem tela sa mesta zločina poznato je u vezi sa ubistvima civila u Suvoj Reci.

24. Nekih 15-20 minuta nakon ubistva, u piceriju gde su ubijene žene i deca došli su doktor Boban Bobek Vuksanović, direktor lokalnog Doma zdravlja i Mirko Đorđević, pripadnik TO Suva Reka, kako bi pregledali tela.⁸⁰ Leševe u piceriji i, pre toga, na Reštanskom putu je potom fotografisao kriminalistički tehničar iz OUP-a Suva Reka Todor Jovanović.⁸¹

75 Baza FHP, izjava svedokinje Sh. K data FHP, mart 2008. godine; izjava svedoka M. M data FHP, mart 2000. godine.

76 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, II tom, par. 751, 776; Izjava svedoka Nebojše Bogunovića, dok. pred. br. 6D1614, *Šainović i dr.*, Zapovest za razbijanje i uništenje ŠTS u rejonu Bajgora-Bare od 15. aprila 1999. godine, dok. pred. br. P1975, *Šainović i dr.*

77 Baza FHP.

78 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

79 Baza FHP.

80 Svedočenje K-83 pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 30. januara 2009. godine, str. 390-392; Svedočenje K-83 pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 2. februara 2009. godine, str. 426.

81 *Ibid.* str. 400-405.



25. Potom su Radojko Repanović komandir OUP-a Suva Reka, Boban Vuksanović, načelnik TO Suva Reka i Zoran Stanisavljević, šef Odseka za narodnu odbranu u Suvoj Reci naredili policajcima Veliboru Veljkoviću, Sretenu Jankoviću i Ivici Novakoviću da tela sa Reštanskog puta i iz picerije utovare u kamione, što su ovi i uradili.⁸² U utovaru tela su im pomagali pripadnici Civilne zaštite, TO i civili.⁸³

26. Tela su potom sa dva kamiona odvezena ka Prizrenu.⁸⁴

27. Tela ubijenih nenaoružanih muškaraca u Meji, Korenici i drugim selima doline Reka, po raspoloživim dokazima, uklonila je VJ. Kapetan 52. artiljerijsko-raketne brigade Nike Peraj u izjavi tužiocima i iskazu pred MKSJ naveo je da je nakon masovnih ubistava u dolini Reka oformljena tročlana komisija „koja je bila zadužena za čišćenje područja i skupljanje leševa“.⁸⁵ Peraj je naveo da je na čelu komisije bio jedan viši sanitarni inspektor sa nadimkom Nedža (Nexha), koji je „izdavao naredjenja majoru VJ Ljubiši Živkoviću i Živku Vuksanoviću“.⁸⁶ Iz toga se može zaključiti da su pomenuta dvojica bili u komisiji. Po Perajevom iskazu, Vuksanović je nosio uniformu MUP-a i VJ.⁸⁷ Moguće je da je reč o osobi koju je Euleksovo Specijalno tužilaštvo sa Kosova, zajedno sa još 17 osoba (među kojima je i visoki oficir VJ Momir Stojanović)⁸⁸ optužilo za zločine protiv civilnog stanovništva, nakon čega je za njima izdata Interpolova poternica.⁸⁹

28. U predmetima *Šainović i dr. i Đorđević* pred MKSJ očevici zločina počinjenih tokom operacije Reka u Meji, Korenici i drugim đakovičkim selima rekli su da su leševi tovareni u kamione i odvezeni u nepoznatom pravcu.⁹⁰ Jednom svedoku je Hamdija Alitaj koji je zajedno sa sinovima Halitom i Sabitom utovarao leševe u kamione rekao je da je u kamione utovarilo 412 tela.⁹¹

19

82 Svedočenje Velibora Veljkovića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 7. novembra 2006. godine, str. 91; Svedočenje zaštićenog svedoka „A“ pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 5. decembra 2006. godine, str. 57.

83 Svedočenje Jovice Trajkovića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 4. aprila 2007. godine, str. 4; Svedočenje Svetozara Nedeljkovića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 4. aprila 2007. godine, str. 54; Svedočenje Nedeljka Petkovića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 3. aprila 2007. godine, str. 5, 9; Svedočenje Spire Krstića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 7. marta 2007. godine, str. 52-55.

84 Svedočenje Shyrete Berisha pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 4. februara 2009. godine, str. 487-491; Svedočenje K-83 pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 30. januara 2009. godine, str. 390-391; Svedočenje Velibora Veljkovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 9. jula 2009. godine, str. 7147.

85 Izjava Nike Peraj, dok. pred. br. P313, *Đorđević*, par. 87.

86 *Ibid.*

87 *Ibid.*

88 Inerpolova poternica protiv Momira Stojanovića Videti na <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2015-8413> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

89 Interpolova poternica protiv Živka Vuksanovića Videti na <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2015-8818> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

90 Izjava svedokinje Merita Deda, dok. pred. br. 1030, *Đorđević*, str. 3, Izjava Nike Peraj, dok. pred. br. P313, *Đorđević*, par. 86 i 88.

91 Svedočenje Martina Pnishija pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 11. avgusta 2006. godine, str. 1526.



29. Nike Peraj izneo je saznanja i da su VJ i MUP u danima nakon zločina „po Đakovici tražili buldožere, navodno za popravke puteva“, ali on je sumnjao da su korišćeni za uklanjanje leševa.⁹² Perajev iskaz u vezi sa ovim i drugim događajima koji su se odigrali tokom operacije Reka u dve presude pred MKSJ okarakterisan je kao „verodostojan i pouzdan“⁹³ i navedeno je da ga zbog toga „treba prihvatiti“.⁹⁴

30. Po iskazu jednog svedoka, vojska je uklonila i tela iz Landovice i odvezla ih kamionom marke „Zastava“.⁹⁵

31. U Slovinju su srpske snage tokom dva dana (15. i 16. aprila 1999. godine) ubile 40 albanskih civila. Nakon dve nedelje, 29. i 30. aprila 1999. godine VJ je 16 leševa u skladu sa propisima ekshumirala iz dve masovne grobnice. Ekshumacija i sudsko-medicinska obrada urađene su po nalogu i uz nadzor istražnog sudije vojnog suda Prištinskog korpusa Zorana Saveljića i tela su potom predata rodbini.⁹⁶

32. Krajem maja 1999. godine u Slovinje su došli pripadnici VJ koji su 15 žrtava ubijenih u aprilu iskopali iz grobnica u koje su ih sahranili članovi porodica, utovarili u kamione i odvezli u nepoznatom pravcu.⁹⁷ Tokom obilaska te lokacije 23. jula 1999. godine, istraživači Hjuman rajts voča (Human Rights Watch) primetili su prekopanu zemlju i našli delove odeće ubijenih, što potvrđuje navode meštana o uklanjanju leševa.⁹⁸ Posmrtni ostaci 15 žrtava koje je VJ iskopala iz Slovinja i odvezla u nepoznatom pravcu pronađeni su u masovnoj grobnici u Batajnici [o sudbini preostalih devet žrtava ubijenih u Slovinju videti paragraf 21, tačka 6].⁹⁹

20 33. Za deo opštine Lipljan, uključujući nadležnost za asanaciju terena, zadužena je bila 15. oklopna brigada VJ.¹⁰⁰ Vođa ekipe za asanaciju 15. okbr VJ bio je starešina sa prezimenom Milinković.¹⁰¹

34. Za uklanjanje leševa sa mesta zločina angažovani su radnici lokalnih komunalnih preduzeća na Kosovu, koji su ponekad¹⁰² bili mobilisani u Civilnu zaštitu Ministarstva odbrane. Postoje dokazi da su pripadnici komunalnih preduzeća, odnosno Civilne zaštite, osim u Suvoj Reci učestvovali u uklanjanju leševa nakon zločina u Đakovici¹⁰³ i Ljubeniću.¹⁰⁴

92 Izjava Nike Peraj, dok. pred. br. P313, *Đorđević*, par. 88.

93 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*, tom II, par. 82.

94 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Đorđević*, tom I, par. 943.

95 Baza FHP, izjava svedoka H. M data FHP, april 2001. godine.

96 Naredba o sprovođenju istrage od 27. aprila 1999. godine, dok. pred. br. 5D1316, *Šainović i dr*; Zapisnik o izvršenoj sudsko-medicinskoj analizi na lokaciji sela Slovinje od 29-30. aprila 1999. godine, dok. pred. br. 5D1315, *Šainović i dr*; Izjava svedoka Ivica Milosavljevića, dok. pred. br. 5D1404, *Šainović i dr*.

97 Baza FHP, izjava svedokinje G. P data FHP, decembar 2006. godine; izjava sedoka J. Sh. data FHP, januar 2008. godine; izjava svedoka H. H data FHP, decembar 2006. godine.

98 Human Rights Watch „Po naređenju - ratni zločini na Kosovu“, oktobar 2001. godine, str. 353.

99 Baza FHP.

100 Svedočenje Vladimira Marinkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr*. od 14. decembra 2007. godine, str. 20302.

101 Izveštaj o asanaciji 15. okbr VJ od 18. maja 1999. godine, dok. pred. br. 5D937, *Šainović i dr*.

102 Videti naredni odeljak.

103 „One Witness Kept a Record of Horror“, *Washington Post*, 20. jun 1999. godine Videti na <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/longterm/balkans/stories/djakovica062099.htm>. pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

104 Svedočenje Marka Vukotića pred Višim sudom u Beogradu u predmetu *Čuška* od 23. aprila 2013. godine, str. 7-9.



35. Nema podataka o tome šta se dogodilo sa telima ubijenih u Vučitrnu, Kosovu Polju, Peći i Nakaradama neposredno nakon ubistava na tim lokacijama.

Iskopavanje leševa iz primarnih grobnica

36. Pre nego što su prevezena u Batajnicu, tela ubijenih albanskih civila bila su zakopana u primarne masovne grobnice na Kosovu.

37. Poznato je da su na lokaciji strelišta VJ Koriše i Ljubižde/Kroj-I-Popit kod Prizrena pokopana tela ubijenih civila u Suvoj Reci,¹⁰⁵ a po nekim iskazima na tom mestu su sahranjena i tela iz Landovice.¹⁰⁶

38. Već početkom aprila 1999. godine sa te lokacije je iskopan jedan broj tela ubijenih u Suvoj Reci, zajedno sa desetinama drugih leševa nepoznatog identiteta. Iskopavanja iz dve masovne grobnice vršili su pripadnici policije i Civilne zaštite, o čemu je pred MKSJ, kao i u predmetu *Suva Reka* pred Okružnim sudom u Beogradu svedočio radnik gradske čistoće u prizrenskom komunalnom preduzeću „Higijena“¹⁰⁷ Ali Gjogaj, koji je na početku NATO intervencije mobilisan u Civilnu zaštitu.¹⁰⁸

39. Po njegovim rečima, jedne večeri početkom aprila 1999. godine iz dve jame na strelištu iskopani su leševi i utovareni na dva kamiona – iz prve jame, gde je on bio angažovan, iskopano je 80 do 90 tela muškaraca, žena i dece i utovareno u hladnjaču marke „mercedes“ bez registarskih oznaka.¹⁰⁹ Tela su uz pomoć bagera iz zemlje vadili i utovarali u kamion radnici javnog preduzeća „Higijena“ iz Prizrena, od kojih su neki bili raspoređeni u Civilnu zaštitu.¹¹⁰

40. Radili su po naređenju direktora „Higijene“ Jovana Vujičića, u to vreme rezerviste MUP-a Srbije, i jednog od šefova tog preduzeća Budimira Spasića, koji se na strelištu pojavljivao u vojnoj uniformi.¹¹¹

21

105 Tokom istrage britanskog forenzičkog tima u septembru 1999. godine na toj lokaciji, ispražnjenoj od ljudskih tela, otkriven je veliki broj predmeta koji su pripadali ubijenim članovima porodice Berisha. Spisak predmeta videti u izjavi svedoka Hysni Berisha, dok. pred. br. P584, Đorđević, str. 8-9.

106 Izjava Halila Morine, dok. pred. br. P2522, Šainović i dr., str. 2 tvrdi da je leš Luljete Qarreti pronađen na mestu poznatom kao „Strelište“ na putu između Suve Reke i Prizrena, što odgovara lokaciji strelišta VJ Koriše i Ljubižde. Njeno telo kasnije je otkriveno u Batajnici, što ukazuje na vezu te dve masovne grobnice. Svedok H. Q u izjavi FHP navodi da je telo Bukurije Qarreti pronađeno blizu sela Ljubižde kod Prizrena. Baza FHP, izjava svedoka H. Q data FHP, jun 2008. godine.

107 Pun naziv firme je Javno komunalno preduzeće „Higijena, zelenilo, groblje i pijaca“ iz Prizrena.

108 Svedočenje Alija Gjogaja pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 5. februara 2009. godine, str. 573.

109 *Ibid.* str. 553, 555, 557, 587; Svedočenje Alija Gjogaja pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 6. decembra 2007. godine, str. 12-13.

110 Svedočenje Alija Gjogaja pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 5. februara 2009. godine, str. 586-587.

111 Svedočenje Alija Gjogaja pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 6. decembra 2007. godine, str. 6; Svedočenje Alija Gjogaja pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 5. februara 2009. godine, str. 586.



41. Iz druge jame, udaljene 15 do 20 metara od prve, tela su vadili policajci drugim bagerom i potom ih utovarali u drugi kamion.¹¹² Lokalitet su obezbeđivali pripadnici policije, a osim dva bagera i dva kamiona hladnjače, na strelištu je viđeno i četiri-pet policijskih „pincgaura“.¹¹³ U iskopavanju leševa, prema tome, učestvovali su pripadnici MUP-a Srbije i korišćena je policijska logistika.

42. Nakon toga, Gjogaj je, ponovo po naređenju Spasića i Vujičića, učestvovao u iskopavanju leševa na obližnjem đubrištu blizu sela Špinadija/Shpenadi, odakle je, takođe uz policijsko obezbeđenje, iskopano 30-40 leševa i utovareno na jedan manji kamion.¹¹⁴

43. Tela žrtava iz Meje, Korenice i drugih sela iz doline Reka pokopana su u nekoliko primarnih grobnica u okolini Đakovice.¹¹⁵

44. Bagerista koji je radio za jedno privatno građevinsko preduzeće svedočio je pod merama zaštite i pseudonimom K-72 pred MKSJ o učešću u iskopavanju tela od kraja aprila do kraja maja 1999. godine na tri lokacije – kod mosta u Bistražinu, na groblju u Brekovcu i u selu Guska i njenoj okolini. Na iskopavanjima na tri pomenute lokacije K-72 je učestvovao po naređenju i u organizaciji osoba iz MUP-a.¹¹⁶

45. U sva tri slučaja mesta iskopavanja obezbeđivala je policija, tela je svedok bagerom iskopavao iz zemlje, a zatim su ih ljudi za koje kaže da su Romi ubacivali na kamione koji su ih odvozili u nepoznatom pravcu.¹¹⁷ Kamion sa telima iz Brekovca zaustavio se na benzinskoj pumpi MUP-a na račvanju puteva Priština-Đakovica-Prizren.¹¹⁸

46. Kod mosta u Bistražinu iskopano je 100 do 120 tela, u Brekovcu nešto više od tog broja, a u selu Guska i pumpi pored sela više desetina.¹¹⁹ Sva iskopana tela bila su muškog pola, u civilnoj odeći, starosti od 30 do 50 godina.¹²⁰

22

112 Svedočenje Alija Gjogaja pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 6. decembra 2007. godine, str. 9-10, Svedočenje Alija Gjogaja pred MKSJ u predmetu *Dorđević* od 4. februara 2009. godine, str. 553, 547.

113 Svedočenje Alija Gjogaja pred MKSJ u predmetu *Dorđević* od 5. februara 2009. godine, str. 546.

114 Svedočenje Alija Gjogaja pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 6. decembra 2007. godine, str. 15-16; Svedočenje Alija Gjogaja pred MKSJ u predmetu *Dorđević* od 5. februara 2009. godine, 556-558.

115 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, tom II, par. 219; Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Dorđević*, par. 988.

116 Svedok u izjavi navodi da mu je pre prvog iskopavanja u kuću došao čovek koji se predstavio kao „starešina MUP-a“ i rekao da za njega ima „delikatan posao“. U naredna dva slučaja takođe ga je policija odvodila na iskopavanja. Izjava svedoka K-72, dok. pred. br. P2551, *Šainović i dr.*, par. 13, 16 i 19.

117 K-72, izjava svedoka, dok. pred. br. P2551, *Šainović i dr.*, par. 13-19.

118 *Ibid*, par. 18.

119 *Ibid*, par. 14, 17, 19.

120 *Ibid*, par. 13, 17, 19.



47. Iskopavanja tela ubijenih su završena krajem maja 1999. godine, a svedoku je jedan pripadnik MUP-a sa višim činom zapretio da bi „mogao izgubiti glavu“ ako bude progovorio o ovim zadacima u kojima je učestvovao.¹²¹ On smatra da je operacija bila dobro organizovana i da ju je morao odobriti neko na visokom položaju.¹²²

48. Postoje informacije da su tela žrtava stradalih u celoj opštini Kosovo Polje tokom NATO intervencije sahranjivana u dve velike i više manjih masovnih grobnica iskopanih pored pruge u selu Nakarade. U tome su učestvovali pripadnici srpskih formacija, policije i ljudi obučeni u narandžasta odela gradske čistoće.¹²³ Kada je reč o zločinu u selu Nakarade, svedoci govore da su između 20. i 30. maja 1999. godine kod seoskog groblja u selu Pomazatin/Pomozotin u blizini Kosova Polja videli da dva policajca i četvorica Roma kopaju zemlju bagerima i nešto utovaruju ili istovaruju iz kamiona sa narandžastom ili crvenom ceradom. Nakon rata pripadnici norveškog KFOR-a su na toj lokaciji pronašli lične stvari ubijenih članova porodice Mirena.¹²⁴

49. Nema informacija o tome da li su i u koje su primarne grobnice na Kosovu pokopane žrtve iz Slovinja, Ljubenića, Đakovice, Peći, Vučitrna i sa drugih lokacija na kojima su stradale osobe čiji su posmrtni ostaci pronađeni u Batajnici.

50. Žrtve sa pomenutih lokacija čiji leševi nisu otkriveni u Batajnici do danas se vode kao nestali ili su njihovi posmrtni ostaci otkriveni na različitim lokacijama na Kosovu, uglavnom na lokalnim grobljima ili masovnim grobnicama blizu mesta stradanja.

23

ii. Zločini iz kojih su tela otkrivena u masovnim grobnicama u Petrovom Selu

51. U dve masovne grobnice u Petrovom Selu otkrivena su tela civila stradalih nakon 28. marta 1999. godine u kosovskim opštinama Srbica, Glogovac, Klina i Đakovica, kao i tela pripadnika Oslobođilačke vojske Kosova ubijenih na planini Beleg krajem maja i tri brata iz porodice Bytyqi ubijenih upravo u Petrovom Selu nakon 8. jula 1999. godine.

121 *Ibid*, par. 21.

122 *Ibid*, par. 22.

123 OEBS-a „Kako videno tako rečeno“, 1999. godina, str. 236.

124 Baza FHP, izjava svedoka S. G data FHP, januar 2014. godine.



52. U Nastavnom centru MUP-a Srbije Petrovo Selo ekshumirani su posmrtni ostaci žrtava sledećih zločina:

1. Izbica (opština Srbica): Ubistvo najmanje 115 albanskih civila, od kojih tri žene, 28. marta 1999. godine.¹²⁵

- Zločin u Izbici počinjen je u zajedničkoj akciji VJ i MUP-a. U napadu na selo učestvovali su 35. i 85. odredi PJP, kao i 37. mtbr VJ.¹²⁶
- U Petrovom Selu su ekshumirani posmrtni ostaci 29 žrtava iz Izbice, dok su tela 82 žrtve otkrivene na različitim mestima na Kosovu.¹²⁷ Na popisu nestalih MKCK još uvek se nalaze imena četiri žrtve.¹²⁸

2. Opština Glogovac: Ubistvo najmanje 14 muškaraca iz okoline Glogovca koji su od 30. aprila 1999. godine držani u zarobljeništvu u selu Krajkovu, zatim u selu Globare, a poslednji put su viđeni 14. juna 1999. godine.¹²⁹

- Svedoci navode da su zarobljeni Albanci tokom boravka u Krajkovu bili pod nadzorom pripadnika Haubičkog divizionara 105mm 37. mtbr,¹³⁰ da se u Globaru nalazila četa vojne policije 37. mtbr VJ,¹³¹ a da su zarobljenici poslednji put viđeni u Globaru kada su ih pripadnici VJ uterali u kamione i odvezli u nepoznatom pravcu.¹³²
- U Petrovom Selu su ekshumirani posmrtni ostaci 13 žrtava koje su poslednji put viđene u selu Globare.¹³³ Na popisu nestalih MKCK je ime još jedne žrtve.¹³⁴

3. Planina Beleg: Ubistvo 15 pripadnika OVK 24. i 25. maja 1999. godine za vreme i nakon borbi u klanu Bogiča/Qafa e Bogičes na planini Beleg.¹³⁵

125 Baza FHP.

126 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Dorđević*, tom I, str. 223, par. 614; Videti Dosije „*Ljubiša Diković*“, tačka 7, str. 11-13, Videti na <http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2012/01/januar-23-2012-Dikovic-Ljubisa-Dosije.pdf> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

127 Baza FHP.

128 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

129 Baza FHP.

130 Baza FHP, izjava svedoka B. V data FHP, novembar 1999. godine; izjava svedoka Z. K data FHP, januar 2000. godine; izjava svedoka T. V data FHP, novembar 2015. godine.

131 Baza FHP, izjava svedoka T. V data FHP, novembar 2015. godine.

132 Baza FHP, izjava svedoka B. V data FHP, novembar 1999. godine; izjava svedoka Z. K data FHP, januar 2000. godine; izjava svedoka T. V data FHP, novembar 2015. godine; izjava svedoka G. G data FHP, februar 2015. godine.

133 Baza FHP

134 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

135 Baza FHP.



- Pripadnici OVK stradali su kada su upali u zasedu srpskih snaga.¹³⁶ U to vreme 125. mtbr VJ je bila raspoređena u opštini Dečani u kojoj se i nalazi planina Beleg.¹³⁷
- U Petrovom Selu su ekshumirani posmrtni ostaci 14 pripadnika OVK ubijenih na planini Beleg, dok je jedna žrtva sahranjena u selu Kodralija nakon sukoba.¹³⁸

4. Petrovo Selo (opština Kladovo): Ubistvo braće Mehmeta, Agrona i Yllija Bytyqi u Nastavnom centru PJP nepoznatog dana nakon 8. jula 1999. godine.

- Braća Bytyqi u vreme ubistva bili su u rukama policije.¹³⁹ Pred Većem za ratne zločine u Beogradu za taj zločin se sudilo policajcima Sretenu Popoviću i Milošu Stojanoviću, ali su oni oslobođeni svih optužbi.¹⁴⁰ Tužilac za ratne zločine Vladimir Vukčević tvrdio je da je bivši rukovodilac obuke u nastavnom centru u Petrovom Selu Goran Radosavljević Guri, danas član Glavnog odbora vladajuće Srpske napredne stranke, pod istragom, ali optužnica protiv njega nikada nije podignuta.¹⁴¹
- U Petrovom Selu su ekshumirani posmrtni ostaci sve trojice braće Bytyqi.¹⁴²

5. Ubistva civila iz kosovskih sela Krnjince (opština Klina), Kraljane (Đakovica), Donji Obilić (Srbica), Krajkovo (Glogovac) i iz grada Glogovca.

- U Petrovom Selu su ekshumirani posmrtni ostaci sedam žrtava sa navedenih lokacija.

25

Pokopavanje tela u primarne grobnice i naknadno iskopavanje sa tih mesta

53. Najviše dostupnih informacija o pokopavanju i kasnijem iskopavanju tela iz primarnih grobnica postoji u vezi sa žrtvama iz Izbice. Njihova tela prvobitno su pokopana 31. marta 1999. godine u pojedinačne grobove u selu. Srpske snage vratile su se u Izbicu 28. maja i u narednih četiri do pet dana iskopale tela iz pojedinačnih grobnica.¹⁴³ U dokumentu VJ u kojem se daje pregled zločina

136 Baza FHP, izjava svedoka A. B data FHP, maj 2013. godine.

137 Ratni dnevnik 125. mtbr VJ, dok. pred. br. P1616, *Šainović i dr.*; Izjava Dragana Živanovića, dok. pred. P1018, *Haradinaj i dr.*

138 Baza FHP.

139 Oni su uhapšeni 26. juna 1999. godine na punktu Rudare kod granice između Kosova i Srbije pri pokušaju da pomognu porodicama Minushi i Mitrović da pređu u Srbiju. Osuđeni su na 15-dnevnu zatvorsku kaznu i nakon puštanja iz Okružnog zatvora u Prokuplju 8. jula 1999. godine policajci Sreten Popović i Miloš Stojanović po naređenju više komande ponovo su uhapsili braću Bytyqi i sproveli ih do centra u Petrovom Selu, gde su ubijeni. Videti prvostepenu presudu u ponovljenom postupku pred Odeljenjem za ratne zločine u Beogradu od 9. maja 2012. godine, predmet *Bitići/Bytyqi*, str. 16-18.

140 Tok postupka videti na <http://www.hlc-rdc.org/Transkripti/bitici.html> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

141 Dnevni list "Blic", "Vukčević: Guri i dalje pod opservacijom u slučaju Bitići", <http://www.blic.rs/vesti/hronika/vukcevic-guri-i-dalje-pod-opservacijom-u-slucaju-bitici/br4p48v> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

142 Baza FHP.

143 Svedočenje Mustafe Dragaja pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 5. februara, str.618-619; Svedočenje Mustafe Dragaja pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 6. februara 2009. godine, str.674.



počinjenih tokom NATO intervencije nalazi se zabeleška o otkriću 144 „sveža leša“ u Izbici 29. maja 1999. godine.¹⁴⁴ Tadašnji načelnik Pravne uprave Generalštaba VJ Radomir Gojović svedočio je da je odmah po pronalaženju tela pokrenuta istraga,¹⁴⁵ ali do danas niko nije optužen.¹⁴⁶

54. Po nalogu Okružnog suda u Kosovskoj Mitrovici, specijalistkinja sudske medicine sa VMA iz Beograda Gordana Tomašević zajedno sa timom srpskih stručnjaka učestvovala je u veštačenju i obdukciji tela iskopanih u Izbici i dopremljenih u Kosovsku Mitrovicu.¹⁴⁷ Dr Tomašević je zaključila da su svi ubijeni projektilima iz vatrenog oružja i svi su osim nekoliko u crnim uniformama OVK, bili u civilnoj odeći.¹⁴⁸ U Kosovskoj Mitrovici je, sudeći na osnovu izveštaja doktorke Tomašević pregledan 101 leš.¹⁴⁹ Ona je u izjavi svedoka navela da je obdukcija trajala 3-4 dana, ali da ne zna šta se posle desilo sa telima.¹⁵⁰

55. Po zaključku Pretresnog veća u predmetu *Đorđević*, iz grobnica u centru PJP u Petrovom Selu ekshumirano je najmanje 29 leševa žrtava ubijenih u Izbici 28. marta 1999. godine.¹⁵¹ Po podacima FHP-a, u Petrovom Selu su otkrivena 24 tela žrtava zločina u Izbici od 28. marta, kao i još 10 tela ubijenih u istom mestu u periodu od 10. maja do 1. juna 1999. godine. Ne radi se o telima koje je pregledao tim doktorke Tomašević.¹⁵²

56. FHP nije došao do podataka o tome šta se dešavalo sa telima ubijenih na planini Beleg i civila poslednji put viđenih u Globaru. Braća Bytyqi su, kao što je već navedeno, ubijeni u Petrovom Selu i pokopani su u jednu od dve ranije popunjene masovne grobnice.

57. O odvoženju leševa sa Kosova i njihovom pokopavanju u Petrovom Selu detaljno je svedočio vozač MUP-a Božidar Protić pred MKSJ i Okružnim sudom u Beogradu [videti paragrafe 101-103].

iii. Zločini iz kojih su tela otkrivena u masovnoj grobnici kod jezera Perućac

58. U masovnoj grobnici pored jezera Perućac otkrivena su tela civila stradalih u dva masovna zločina na Kosovu krajem marta i početkom aprila 1999. godine u opštini Đakovica.

144 Pregled pokrenutih krivičnih postupaka protiv izvršilaca krivičnih dela na području KiM za vreme NATO agresije od 24. marta do 10. juna 1999. godine, dok. pred. br. D510, *Đorđević*, str. 68.

145 Svedočenje Radomira Gojovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 27. januara 2010. godine, str.10335-10336.

146 *Ibid.*

147 Izjava svedokinje Gordane Tomašević, dok. pred. br. P2490, *Šainović i dr.*, str. 7.

148 Svedočenje Gordane Tomašević pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 21. novembra 2006. godine, str. 7031–7034, 7051–7052;

149 Izjava svedokinje Gordane Tomašević, dok. pred. br. P2490, *Šainović i dr.*, str. 7.

150 *Ibid.*

151 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Đorđević*, tom I, par. 632.

152 Baza FHP.



59. U masovnoj grobnici pored jezera otkriveni su posmrtni ostaci žrtava sledećih zločina:

1. **Đakovica (opština Đakovica):** Ubistvo najmanje 47 civila, među kojima su dve žene, na više lokacija u gradu Đakovici 31. marta, kada je ubijeno 11 civila, i 1. aprila 1999. godine, kada je ubijeno njih 36.

- Zločini u kojima su stradale žrtve čija su tela pronađena kod jezera Perućac – ubistvo muškaraca koji su 31. marta izvedeni iz kuće porodice Kumnova i nestanak muškaraca 1. aprila 1999. godine ubijenih po izlasku iz kuće u ulici Bajram Curri u Đakovici – počinjeni su u zajedničkoj akciji VJ i MUP.¹⁵³ U tom periodu u Đakovici su bile stacionirani 549. mtbr VJ, 125. mtbr VJ, 52. arbr VJ, 52. bataljon vojne policije, Vojnoteritorijalni odred Đakovica i 124. brigada PJP.¹⁵⁴
- Kod jezera Perućac ekshumirani su posmrtni ostaci 30 žrtava ubijenih u Đakovici – petorice muškaraca ubijenih 31. marta i 25 ubijenih 1. aprila 1999. godine.¹⁵⁵ U gradu Đakovici nakon zločina ili po okončanju sukoba otkriveno je još 12 leševa, dok je jedno telo pronađeno u Prizrenu. Na popisu nestalih MKCK nalazi se još četiri imena.¹⁵⁶

2. **Kraljane (opština Đakovica):** Ubistvo 83 civila na izlasku iz sela Kraljane od 2. do 4. aprila 1999. godine.¹⁵⁷

- Zločin u selu Kraljane počinjen je u zajedničkoj akciji VJ i MUP-a,¹⁵⁸ a dokumenti VJ ukazuju na to da su ubijeni civili neposredno pre ubistva bili pod vlašću 125. mtbr VJ.¹⁵⁹

27

153 Human Rights Watch „Po naređenju – ratni zločini na Kosovu“, oktobar 2001. godine, str. 280-288; Događaji između 24. marta i 2. aprila 1999. godine obrađeni su i pred MKSJ u predmetu *Đorđević*. Videti prvostepenu presudu MKSJ u predmetu *Đorđević*, tom I, str. 324-346; Baza FHP, izjava svedoka F. B data FHP, jul 2007. godine; izjava svedoka N. K data FHP, decembar 2000. godine; izjava svedoka H. K data FHP, jul 2007. godine.

154 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, II tom, par. 95; Naređenje Prištinskog korpusa od 31. marta 1999. godine, dok. pred. br. 6D750, *Šainović i dr.*, Zapisnik sa sastanka u Štabu MUP-a od 11. maja 1999. godine, dok. pred. br. P1993, *Šainović i dr.*

155 Baza FHP.

156 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

157 Baza FHP.

158 Ratni dnevnik borbene grupe 5 125. mtbr VJ, dok. pred. br. P2801, *Šainović i dr.*

159 Baza FHP, izjave svedoka N.G data FHP, februar 2000. godine; izjava svedoka M.K data FHP, januar 2008. godine; izjava svedoka Xh.G data FHP, avgust 2007. godine; izjava svedoka I.G data FHP, oktobar 2007. godine; izjava svedoka O.D data FHP, novembar 2000. godine; izjava svedoka R.K data FHP, avgust 2007. godine; izjava svedoka K.K data FHP, decembar 2007. godine; izjava svedoka H.G data FHP, septembar 2007. godine; Videti Dosije FHP „125. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije“, str. 29-31, <http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2013/10/Dosije-125.pdf> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.



- Kod jezera Perućac ekshumirani su posmrtni ostaci 19 žrtava iz Kraljana.¹⁶⁰ U Kraljanu, Brekovcu i Đakovici pronađeno je 16 tela.¹⁶¹ Na popisu nestalih MKCK se nalazi još 48 imena.¹⁶²

3. **Dečani (opština Dečani):** Ubistvo Ahmeta (Halit) Sokolaj (1930) u policijskoj stanici u Dečanima 4. aprila 1999. godine, čije je telo pronađeno u masovnoj grobnici kod jezera Perućac.¹⁶³

Pokopavanje i premeštanje leševa nakon zločina

60. FHP ne raspolaže podacima o eventualnom pokopavanju tela žrtava iz Đakovice i Kraljana u primarne masovne grobnice na Kosovu, niti postoje informacije o njihovom premeštanju do jezera Perućac.

iv. Zločini iz kojih su tela otkrivena u masovnoj grobnici Rudnica

61. U masovnoj grobnici Rudnica otkrivena su tela civila stradalih na četiri lokacije na Kosovu u opštinama Srbica i Glogovac od 5. aprila do 27. maja 1999. godine.

62. U grobnici Rudnica kod Raške otkriveni su posmrtni ostaci žrtava sledećih zločina:

1. Rezala (opština Srbica): Ubistvo 42 albanska civila 5. aprila 1999. godine.

- Zločin u Rezali je počinjen u akciji VJ i MUP-a sprovedenoj pod komandom 37. mtbr VJ.¹⁶⁴
- U Rudnici su ekshumirani posmrtni ostaci 28 žrtava iz Rezale.¹⁶⁵ Pet žrtava je nakon ubistva sahranjeno u selu,¹⁶⁶ dok se devet žrtava i dalje vode kao nestala lica u evidenciji MKCK.¹⁶⁷

28

160 Baza FHP.

161 *Ibid.*

162 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

163 Baza FHP, izjava svedoka H. S data FHP, jul 2010. godine.

164 Videti Dosije „Rudnica“ FHP, str. 21-27, http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2015/01/Dosije_Rudnica_sr.pdf pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

165 Baza FHP.

166 *Ibid.*

167 Videti na <https://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.



2. Staro Čikatovo (opština Glogovac): Ubistvo najmanje 27 albanskih civila 17. aprila 1999. godine.¹⁶⁸

- Zločin u Starom Čikatovu je počinjen tokom akcije „čišćenja terena“ koju su sprovele 37. mtbr i 15. okbr VJ, uz učesće 86. odreda PJP MUP-a Srbije.¹⁶⁹
- U Rudnici su ekshumirani posmrtni ostaci 20 žrtava iz Starog Čikatova,¹⁷⁰ dok su ostalih sedam žrtava pronađene od strane meštana i sahranjene u selu.¹⁷¹

3. Donji Zabelj (opština Glogovac): Prisilni nestanak i ubistvo četiri albanska civila 12. maja 1999. godine.¹⁷²

- Prema rečima svedoka albanske muškarce nakon hapšenja vojska je odvezla u pravcu Glogovca.¹⁷³ Nedaleko od Donjeg Zabelja nalazile su se 37. mtbr VJ i 15 okbr VJ.¹⁷⁴
- U Rudnici su ekshumirani posmrtni ostaci sve četiri žrtve iz Donjeg Zabelja.¹⁷⁵

4. Gladno selo (opština Glogovac): Ubistvo jednog jednog albanskog civila 27. maja 1999. godine.

- Zločin je počinjen u vreme kada su se u Gladnom Selu nalazili pripadnici 3. motorizovanog bataljona 37. mtbr VJ.¹⁷⁶
- Posmrtni ostaci Rrahmana (Murat) Nika (1946) pronađeni su u Rudnici.¹⁷⁷

29

Pokopavanje i premeštanje leševa nakon zločina

63. Tela civila ubijenih u Rezali bila su u nadležnosti Odeljenja za asanaciju 37. mtbr VJ, o čemu će više reči biti u ovom dosijeu koji se bavi ulogom VJ u operaciji premeštanja leševa sa Kosova u Srbiju [videti paragrafe 152-156].

168 FHP je u januaru 2015. godine javnosti predstavio Dosije „Rudnica“ Videti na http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2015/01/Dosije_Rudnica_sr.pdf, str. 18-30 pristupljeno dana 16. januara 2017. godine.

169 *Ibid.*

170 Baza FHP.

171 *Ibid.*

172 *Ibid.*

173 Baza FHP, izjave svedoka B.B data FHP, oktobar 2014. godine; izjava svedoka H.F data FHP, januar 2008. godine.

174 Ratni dnevnik 15. okbr VJ, dok. pred. br. P2572, Šainović i dr.; Videti: Dosije „Rudnica“, str. 36-38, pristupljeno dana 17. januara 2017. godine.

175 Baza FHP

176 Dosije „Rudnica“ Videti na http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2015/01/Dosije_Rudnica_sr.pdf, str. 38-39, pristupljeno dana 16. januara 2017. godine

177 Baza FHP.



64. Leševi iz Starog Čikatova ubrzo nakon zločina meštani su sahranili u četiri različite grobnice, a početkom juna 1999. godine, policija je, po izjavama svedoka, došla u selo, utovarila leševi u kamion i odvezla ih u nepoznatom pravcu.¹⁷⁸

65. Nije poznato šta se nakon zločina dešavalo sa telima iz Donjeg Zabelja i Gladnog Sela.

66. Bivši načelnik OUP Glogovac Petar Damjanac pred MKSJ je potvrdio da je za asanaciju terena u toj opštini bila zadužena 37. mtbr VJ i da je sa njenim odeljenjem za asanaciju tim povodom imao kontakte.¹⁷⁹

IV. Premeštanje leševa sa Kosova u Srbiju

67. Operacija premeštanja leševa sa Kosova do masovnih grobnica u Srbiji odvijala se tokom aprila i maja 1999. godine i sve informacije o toj akciji su bile tajne do 2001. godine, kada je tadašnji ministar unutrašnjih poslova Dušan Mihajlović oformio radnu grupu sa ciljem da se istraže navodi o postojanju masovnih grobnica na teritoriji Srbije u koje su pokopani Albanci ubijeni tokom sukoba na Kosovu.

i. Radna grupa MUP-a Srbije

68. Leševi albanskih civila sa Kosova uspešno su skriveni u masovnim grobnicama u Srbiji skoro dve godine nakon završetka sukoba, sve do proleća 2001. godine, kada je zahvaljujući istrazi Radne grupe MUP-a Srbije utvrđen i javno obelodanjen deo činjenica u vezi sa tajnom operacijom skrivanja tela. Radna grupa je formirana 8. maja 2001. godine po nalogu tadašnjeg ministra unutrašnjih poslova Dušana Mihajlovića,¹⁸⁰ sedam dana nakon što je u zaječarskim novinama *Timočka krimi revija* objavljen tekst pod naslovom „50 leša u hladnjači – državna tajna“.¹⁸¹ U tekstu se prenosi ispovest profesionalnog ronioca iz Kladova Živadina-Žike Đorđevića o otkrivanju hladnjače sa ljudskim telima u Dunavu kod mesta Tekija blizu Kladova u istočnoj Srbiji. Već na početku članka navodi se da je o otkriću hladnjače „bila obavestena policija, javni tužioci (okružni i opštinski), istražne sudije i sam policijski vrh MUP-a Srbije“, nakon čega je „slučaj proglašen državnom tajnom“.¹⁸²

69. Radnu grupu MUP-a Srbije činili su najviši policijski službenici: Dragan Karleuša - zamenik načelnika Uprave kriminalističke policije (UKP) MUP-a Srbije i šef radne grupe, Dragan Furdulović - radnik Odeljenja za kontrolu zakonitosti u radu III odeljenja UKP, Vladimir Dabić, Bora Banjac - šef Oseka za imovinske delikte II odeljenja UKP i Milorad Veljović - načelnik Odeljenja za

178 Baza FHP, izjava svedoka F.M. data FHP, maj 2000. godine; izjava svedoka F.D. data FHP, oktobar 2007. godine.

179 Svedočenje Petra Damjanca pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 6. marta 2008. godine, str. 23764-23765.

180 Dragan Furdulović, izjava svedoka Radnoj grupi MUP-a Srbije, dok. pred. br. 6D1605, *Šainović i dr.*, str. 2; Saopštenje za javnost Informativne službe MUP-a Srbije br. 75/01 od 8. maja 2001. godine, dok. pr. br. 6D91, *Šainović i dr.*

181 *Timočka krimi revija*, „50 leša u hladnjači – državna tajna“, 1. maj 2001. godine, dok. pr. br. P565, *Šainović i dr.*

182 *Ibid.*



unapređenje operativnog postupanja i kontrolu zakonitosti u radu u UKP.¹⁸³ Rezultati rada ove radne grupe su predstavljani u dva dokumenta koja su predočena javnosti – Informacija od 25. maja 2001. i Informacija II od 26. maja 2001. godine. U ovim dokumentima su predstavljeni nalazi istrage o hladnjači otkrivenoj u Dunavu kod Tekije, ali i o celoj operaciji prevoza leševa sa Kosova i pokopa u tajne masovne grobnice u Srbiji.¹⁸⁴

ii. Tajna operacija skrivanja leševa

70. Tokom istrage Radne grupe, za kratko vreme se došlo do značajnih informacija o ulozi najviših državnih funkcionera Republike Srbije u zataškavanju zločina počinjenih nad albanskim civilima na Kosovu. U dokumentu pod naslovom Informacija II navodi se da je Radna grupa došla do operativnih saznanja koja ukazuju da je u martu 1999. godine, u kabinetu tadašnjeg predsednika SRJ Slobodana Miloševića, održan sastanak na kojem je on naložio ministru policije Vlajku Stojiljkoviću „preduzimanje mera kako bi se uklonili svi tragovi koji mogu da ukažu na postojanje dokaza o izvršenim zločinima“.¹⁸⁵ Nakon toga, u vezi sa sklanjanjem tela sa Kosova u Srbiju održana su još najmanje dva sastanka [videti paragraf 179].

71. U Informaciji II Radne grupe ne navodi se izvor takvih saznanja, ali je Dragan Karleuša u izjavi istražnom sudiji za ratne zločine u Beogradu kasnije izjavio sledeće: „Na jednom sastanku u kabinetu ministra [unutrašnjih poslova Dušana Mihajlovića] pokazana mi je izjava Radeta Markovića,¹⁸⁶ gde je rečeno da je to državna tajna, službena tajna, i da ja mogu samo to da pogledam, i na osnovu toga, na osnovu onoga što piše u tome, i gotovo identično onako kako je zapisano u tome, mi smo dali u saopštenju.“¹⁸⁷

72. Radomir Marković je izjavu dao 2. juna 2001. godine u prostorijama Okružnog zatvora u Beogradu službeniku Centra Resora državne bezbednosti Beograd MUP-a Srbije Zoranu Stijoviću, u prisustvu zapisničarke Olivere Antonić-Simić. Svedočeći na suđenju Slobodanu Miloševiću, Marković je pokušao da negira verodostojnost izjave, ali je ipak potvrdio da je potpis na svakoj stranici izjave njegov.¹⁸⁸

73. Bivši načelnik RDB Srbije u izjavi je naveo da je sastanak u martu 1999. godine održan „u Belom dvoru u prizemlju, u biblioteci sa dugačkim stolom za radne sastanke gde je Slobodan Milošević

31

183 Svedočenje Dragana Karleuše pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 14. januara 2009. godine, str. 5.

184 Informacija I MUP RS Slučaj „Hladnjača“ od 25. maja 2001. godine, dok. pred. br. P387, *Dorđević*; Informacija II MUP RS Slučaj „Hladnjača“ od 26. juna 2001. godine, dok. pred. br. P568, *Dorđević*.

185 Informacija II MUP RS Slučaj „Hladnjača“ od 26. juna 2001. godine, dok. pred. br. P568, *Dorđević*.

186 Radomir Marković je bio načelnik Službe državne bezbednosti Srbije.

187 Iskaz svedoka Dragana Karleuše istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu od 5. aprila 2004. godine u predmetu *Suva Reka*.

188 Svedočenje Radomira Markovića pred MKSJ u predmetu *Milošević* od 26. jula 2002. godine, str. 300, 302-303.



najčešće održavao sastanke¹⁸⁹ Pored Miloševića i Markovića, sastanku su prisustvovali tadašnji ministar policije Vlajko Stojiljković i načelnik RJB MUP-a Srbije Vlastimir Đorđević. Milošević je, po Markovićevim rečima, naložio Vlajku Stojiljkoviću „da preduzme potrebne mere da se uklone leševi već sahranjenih albanskih civila“ [videti paragraf 181].¹⁹⁰

74. Ubrzo nakon toga, u kabinetu Vlajka Stojiljkovića održan je drugi sastanak, na kojem je Stojiljković za izvršenje Miloševićevog naloga odredio načelnika Uprave kriminalističke policije MUP-a Dragana Ilića i načelnika RJB Vlastimira Đorđevića,¹⁹¹ za koji su pored njih, znali i pomoćnik ministra policije Obrad Stevanović, načelnik SUP-a Beograd Branko Đurić, načelnik štaba MUP-a za Kosovo Sreten Lukić, pomoćnik načelnika RDB Dragiša Dinić, „a verovatno i svi drugi članovi tadašnjeg kolegijuma MUP-a“.¹⁹² Kolegijum su činili ministar, načelnik RJB, načelnik RDB i njegov pomoćnik, svi drugi pomoćnici ministra, načelnik Uprave kriminalističke policije i načelnik SUP-a Beograd.¹⁹³ Osim pomenutih osoba, po rešenju ministra iz decembra 1998. godine, članovi kolegijuma su bili još i generali Petar Zeković i Nikola Ćurčić.¹⁹⁴

75. Marković u izjavi navodi da je za potrebe sprovođenja operacije uklanjanja tela na Kosovo poslat Dragan Ilić „sa određenom ekipom saradnika“.¹⁹⁵ To je odlučeno na trećem sastanku u vezi sa uklanjanjem tela koji je održan tokom aprila 1999. godine u privremenoj kancelariji Kabineta načelnika RJB Đorđevića, smeštenoj u zgradi Glavnog odbora Socijalističke partije Srbije na Studentskom trgu u Beogradu.¹⁹⁶ Bivši šef Đorđevićevog kabineta Slobodan Borisavljević u izjavi datoj Radnoj grupi MUP-a rekao je da je tada dogovoreno da se za potrebe asanacije terena radnicima policije na terenu uputi „stručna pomoć“.¹⁹⁷ Odlučeno je da se, pored Ilića, na Kosovo upute i „radnici uprave kriminalističke policije – načelnik Kriminalističko-tehničkog centra Vladimir Aleksić i načelnik Odeljenja Desimir Radić“.¹⁹⁸

76. U razgovoru sa Radomirom Markovićem, Dragan Ilić je rekao da mu je „značajnu pomoć u tom poslu [asanacije terena] pružio pukovnik MUP-a Goran Radosavljević, sa svojim ljudima, koji su mu neposredno pomagali u realizaciji zadatka“.¹⁹⁹

189 *Ibid.*, str. 1.

190 *Ibid.*

191 Svedočenje Dragana Karleuše pred MKSJ u predmetu *Milošević* od 22. jula 2002. godine, str. 79.

192 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 2.

193 Rešenje o obrazovanju Kolegijuma ministra unutrašnjih poslova od 4. decembra 1998. godine, dok. pred. br. P208, *Đorđević*.

194 *Ibid.*

195 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 2.

196 Druga izjava Slobodana Borisavljevića data Radnoj grupi MUP-a Srbije, dok. pred. br. P390, *Đorđević*, str. 1.

197 *Ibid.*

198 *Ibid.* Videti i svedočenje Dragana Karleuše pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 14. januara 2009. godine, str. 24. O odlasku Dragana Ilića na Kosovo govori i Vlastimir Đorđević u svedočenju pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 11. decembra 2009. godine, str. 9986-9987.

199 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 2.



iii. Slučaj „Hladnjača“

77. Istraga Radne grupe MUP-a bila je usmerena na proveru informacija o otkrivanju ljudskih leševa u hladnjači kod mesta Tekija blizu Kladova iz pomenutog članka *Timočke krimi revije* i s tim u vezi je obavljeno 30 informativnih razgovora.²⁰⁰ Pitanje otkrivanja hladnjače kod Tekije obrađeno je u obe presude MKSJ po optužnicama za zločine nad kosovskim Albancima, a dokazi su izvođeni i na nezavršenom suđenju Slobodanu Miloševiću.

Hronologija događaja

78. Dana 4. ili 5. aprila 1999. godine lokalni ribar je policiji u Kladovu javio da je iz Dunava kod mesta Tekija isplivao tovarni sanduk kamiona.²⁰¹ Na lice mesta ubrzo je izašao kriminalistički tehničar OUP Kladovo Boško Radojković zajedno sa roniocem Živadinom Đorđevićem. Đorđević je u izjavi Radnoj grupi MUP-a naveo da je „nakon zaranjanja u vodu“ video da se radi o kamionu hladnjači marke „mercedes“, primetio je da je u bravi još uvek bio ključ, a na papučici gasa „kamen težine oko 5 kilograma“.²⁰²

79. Potom je iz Hidroelektrane „Đerdap“ obezbeđena dizalica kojom se, uz asistenciju dva radnika tog preduzeća, pokušalo sa izvlačenjem kamiona na obalu Dunava.²⁰³ Uspeli su tek da ga privuku obali, nakon čega je Radojković otišao u OUP Kladovo i o događaju izvestio svog pretpostavljenog – rukovodioca Grupe za suzbijanje kriminaliteta Milana Stevanovića,²⁰⁴ a isto veče poslata je i depeša dežurnom u SUP-u Bor.²⁰⁵

80. Sutradan, između 13 i 14 časova, hladnjača je uz pomoć veće dizalice dovezene iz hidroelektrane delimično izvučena na obalu. Još u toku vađenja iz reke Boško Radojković je primetio da iz tovarnog sanduka vire delovi ljudskih tela,²⁰⁶ a kada je konačno izvučena na obalu, sanduk je otvoren i prisutni su mogli da vide naslagane leševe u kamionu.²⁰⁷ Na vratima vozila pisalo je „PIK – Progres Eksportna klanica – Prizren“.²⁰⁸

81. U trenutku kada je sanduk otvoren, na mestu gde je kamion izvađen, osim Radojkovića i Đorđevića, bile su sledeće osobe – već pomenuti Milan Stevanović, radnici OUP-a Kladovo Momčilo

200 Informacija I MUP RS Slučaj „Hladnjača“ od 25. maja 2001. godine, dok. pred. br. P387, *Đorđević*.

201 Svedoci su u vezi sa tim događajem navodili različite datume, te je u Informaciji I Radne grupe MUP-a od 25. maja 2001. godine navedeno da je hladnjača otkrivena 5. aprila, kao i u prvostepenoj presudi MKSJ u predmetu *Šainović i dr*, dok je pretresno veće MKSJ u predmetu *Đorđević* kao verovatniji datum uzelo 4. april 1999. godine.

202 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Živadinom Đorđevićem, dok. pred. br. P399, *Đorđević*, str. 1.

203 *Ibid*, str. 2.

204 Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 4. marta 2009. godine, str.1818-1819.

205 Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr*. od 27. novembra 2006. godine, str. 7435.

206 *Ibid*, str. 7437.

207 *Ibid*, str. 7439.

208 Jedna od fotografija koju je prilikom izvlačenja hladnjače iz Dunava zabeležio Boško Radojković, dok. pred. br. P362, *Đorđević*.



Sujiranović, Nenad Popović, Jovan Dobrić, najmanje dva radnika hidroelektrane, kao i opštinski istražni sudija iz Kladova Tomislav Milojković, zamenik opštinskog javnog tužioca Mirko Petković i opštinski mrtvozornik.²⁰⁹ Kada je postalo jasno da se u kamionu nalaze leševi i da to nije posao za opštinske sudske organe, pozvani su okružni javni tužilac Krsta Majstorović i istražni sudija Milorad Momčilović.²¹⁰

82. U zgradi OUP-a Kladovo te večeri održan je sastanak kojem je prisustvovalo više pripadnika OUP-a Kladovo (Stevanović, Sujiranović, Popović, Radojković), na čelu sa načelnikom Vukašinom Sperlićem. Već tada se razgovaralo na koji način da se od javnosti sakriju leševi iz hladnjače.²¹¹

83. Trećeg dana popodne, u akciju uklanjanja leševa uključuju se načelnik SUP-a Bor Časlav Golubović i načelnik OKP SUP-a Bor Toma Miladinović. Uveče su stigli u Kladovo i u zgradi OUP-a održali sastanak sa načelnikom OUP-a Kladovo Vukašinom Sperlićem, načelnikom OKP OUP-a Kladovo Milanom Stevanovićem i načelnikom Odeljenja za granicu Branislavom Mitrovićem. Sastanku su prisustvovali i pripadnici Državne bezbednosti iz tog područja Slobodan Aleksić (načelnik Centra RDB Zaječar), Zoran Đikanović i Petar Florić.²¹²

84. Još u toku sastanka, Golubović je razgovarao telefonom sa načelnikom RJB Vlastimirom Đorđevićem, a nakon prvog razgovora čuli su se još najmanje dva puta. Od Đorđevića je dobio nalog da se tela izvade iz hladnjače i tokom noći pokopaju na području Kladova, a kad se shvatilo da za tako nešto ne postoji logistika, od Đorđevića je stigao nalog da se tela prebace u Beograd.²¹³

85. Iste večeri, po zahtevu policije, direktor Javnog preduzeća „Komunalac“ iz Kladova Sreten Savović odobrio je angažovanje kamiona „FAP kiper“ i trojice ili četvorice radnika za potrebe utovara leševa.²¹⁴ Pored njih, u utovaru su učestvovali pripadnici javne bezbednosti i saradnici državne bezbednosti.²¹⁵ U kamion je tokom noći utovareno 30 leševa.²¹⁶ Kamionom je, po nalogu načelnika SUP-a Bor Časlava Golubovića, upravljao njegov vozač Ljubinko Ursuljanović u pratnji jedne policijske patrole.²¹⁷ Rečeno mu je da leševe vozi ka Bujanj Potoku nadomak Beograda, a tokom puta naloge mu je preko telefona

209 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Milanom Stevanovićem, dok. pred. br. P398, *Đorđević*, str. 1-2.

210 *Ibid.*

211 Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 27. novembra 2006. godine, str. 7440-7441, Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 3. marta 2009. godine, str. 1773-1774, 1837.

212 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Milanom Stevanovićem, dok. pred. br. P398, *Đorđević*, str. 2; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Boškom Radojkovićem, dok. pred. br. P367, *Đorđević*; str. 3; Izjava Časlava Golubovića, dok. pred. br. P352, *Đorđević*, str. 2.

213 Izjava Časlava Golubovića, dok. pred. br. P352, *Đorđević*, str. 3-4.

214 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Sretenom Savovićem direktorom JP „Komunalac“ Kladovo, dok. pred. br. P408, *Đorđević*, str. 1.

215 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Jovanom Dobrićem, dok. pred. br. P401, *Đorđević*, str. 1.

216 Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 27. novembra 2006. godine, str. 7448.

217 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Ljubinkom Ursuljanovićem, dok. pred. br. P403, *Đorđević*, str. 1.



izdavao čovek koji se predstavio kao „pukovnik Državne bezbednosti“.²¹⁸ Ursuljanovića su kod Bubanj potoka sačekale dve osobe u belom „golfu“, koje je pratio do pumpe „Jugopetrol Zmaj“ nadomak Zemuna. Na tom mestu su dvojica policajaca, koji su se predstavili kao radnici Državne bezbednosti, od Ursuljanovića preuzeli kamion.²¹⁹

86. Sutradan, kamion sa leševima je u potpunosti izvučen iz Dunava i iz njega su u večernjim časovima izvađena još 53 tela i 3 ljudske glave.²²⁰ Po dogovoru Golubovića i generala Đorđevića,²²¹ iz Beograda je u Kladovo poslat civilni kamion marke „mercedes“ sa tablicama RP-18BG koji je vozio radnik MUP-a Božidar Protić.²²² U njegovoj pratnji bio je policijski major Dušan Perić.²²³

87. Protić je bio vozač u policiji,²²⁴ a Perić radnik Odeljenja za organizaciju u Upravi policije MUP-a.²²⁵ Njima su pretpostavljeni oficiri u MUP-u naredili da odu do Tekije, jave se načelniku OUP-a Kladovo Sperliću, preuzmu leševe iz Tekije i kamion sa telima „bezbedno sprovedu u Batajnicu u Centar SAJ 13. maj“.²²⁶ U popodnevnim časovima stigli su u Kladovo, a uveče su u prisustvu Sperlića i Golubovića leševi utovareni u kamion kojim je upravljao Protić, pa su zatim odvezeni u Batajnicu.²²⁷ Kamionom su u ranim jutarnjim časovima ušli u Centar „13. maj“, gde im je nepoznato lice naložilo da parkiraju kamion „uz obalu Dunava i izgrađenog bedema tristometarskog strelišta“.²²⁸ Protić se posle dva dana vratio po kamion i predao ga vlasniku od koga ga je uzeo.²²⁹

88. U hladnjači su, prema tome, ukupno pronađena 83 leša i tri glave, što je u dve ture kamionima prebačeno u Batajnicu.

89. Kamion koji je izvađen iz Dunava kod Tekije prevezen je uz pomoć vučnog voza u Nastavni centar MUP-a u Petrovom Selu, gde je uništen. U premeštanju su u koordinaciji sa čelnim ljudima OUP-a Kladovo i Bor učestvovali Boško Radojković, još jedan kriminalistički tehničar iz OUP-a Kladovo Jovan Dobrić i vozač vučnog voza Mile Bogdanović.²³⁰ Hladnjaču su pokušali prvo da zapale, a kada su shvatili da to nije dovoljno da bi se potpuno uništila, Radojković ju je razneo eksplozivom.²³¹

218 *Ibid.*

219 *Ibid.*, str. 1-2.

220 Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 27. novembra 2006. godine, str. 7475.

221 Izjava Časlava Golubovića, dok. pred. br. P352, *Đorđević*, str. 3-4.

222 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Božidarom Protićem, dok. pred. br. P586, *Šainović i dr.*, str. 1.

223 *Ibid.*

224 *Ibid.*

225 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Duškom Perićem, dok. pred. br. P410, *Đorđević*, str. 1.

226 *Ibid.*

227 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Božidarom Protićem, dok. pred. br. P586, *Šainović i dr.* str. 2-3.

228 *Ibid.*, str. 3.

229 *Ibid.*

230 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Jovanom Dobrićem, dok. pred. br. P401, *Đorđević*, str. 2; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Milanom Stevanovićem, dok. pred. br. P398, *Đorđević*, str. 3.

231 Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 27. novembra 2006. godine, str. 7453.



Organizatori uklanjanja leševa iz Dunava i prevoza u Batajnicu

90. Akcija izvlačenja leševa iz Dunava kod Tekije i njihovog prebacivanja u Batajnicu kod Beograda koordinirana je iz samog vrha policije, a u njoj je učestvovao veliki broj pripadnika resora javne i državne bezbednosti, kao i jedan broj civila iz Javnog preduzeća „Komunalac“ i Hidroelektrane „Đerdap“. Kada je kamion sa leševima isplivao iz Dunava, ministar unutrašnjih poslova i načelnik RJB MUP-a Vlastimir Đorđević proglasili su ceo slučaj državnim tajnom i u svrhu prikrivanja zločina pokrenuli akciju pod nazivom „Dubina II“.²³²

91. Naređenja su dolazila sa čelnih pozicija u policiji i linijom rukovođenja i komandovanja prenošena do izvršilaca na terenu. Kao što je navedeno, načelnik SUP-a Bor Časlav Golubović za vreme izvlačenja hladnjače iz Dunava je naloge dobijao od svog pretpostavljenog iz Beograda – načelnika RJB MUP-a generala Vlastimira Đorđevića. U isto vreme, Đorđević je u iskazu pred MKSJ naveo da je tokom akcije premeštanja leševa bio u koordinaciji sa ministrom Stojiljkovićem.²³³

92. Policajci i civili iz Javnog preduzeća „Komunalac“ i Hidroelektrane „Đerdap“ radili su po nalogima čelnih ljudi SUP-a Bor i OUP-a Kladovo – dvojice načelnika, Časlava Golubovića i Vukašina Sperlića, kao i načelnika OKP SUP-a Bor Tome Miladinovića.²³⁴ Božidar Protić je naređenje za angažovanje na prevozu leševa iz Tekije dobio od svog pretpostavljenog Dragića Nenadića, načelnika Odeljenja za održavanje i eksploataciju vozila u Upravi za zajedničke poslove, koji mu je rekao da je pre toga razgovarao sa pomoćnikom ministra policije – generalom Petrom Zekovićem.²³⁵ Protićev pratilac Duško Perić je zadatak dobio od Ljubomira Aleksića, zamenika načelnika Uprave policije.²³⁶

93. Važnu ulogu u akciji „Dubina II“ imao je načelnik Uprave kriminalističke policije Dragan Ilić. Iz dokumenata se vidi da je od generala Vlastimira Đorđevića zahtevao isplatu dnevnica za osobe van MUP-a koje su učestvovala u izvlačenju leševa iz hladnjače kod Tekije, pre svega za radnike preduzeća „Komunalac“. Ilić je 19. aprila 1999. godine uputio pisani zahtev u kojem od generala Đorđevića traži da odobri isplatu „u iznosu od 10.000 dinara na ime operativnih troškova koji su proistekli tokom realizacije akcije „Dubina II“.“²³⁷ Zahtev je odobren i Đorđević je 22. aprila 1999. izdao nalog za isplatu,

232 Informacija II MUP-a Srbije Slučaj „Hladnjača“ od 26. juna 2001. godine, dok. pred. br. P568, *Đorđević*, str. 3.

233 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 7. decembra 2009. godine, str. 9712.

234 Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 27. novembra 2006. godine, str. 7448-7453. Svedočenje Časlava Golubovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 27. novembra 2006. godine, str. 7409; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa radnikom JP „Komunalac“ Dimitrijem Bandokićem, videti na <http://www.jugiliks.com/images/Pdf/hladnjace/bondokic%20dimitrije.pdf>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Živadinom Đorđevićem, dok. pred. br. P399, *Đorđević*; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Ljubinkom Ursuljanovićem, dok. pred. br. P403, *Đorđević*, str. 1.

235 Svedočenje Božidara Protića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 9. marta 2007. godine, str. 11320.

236 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Duškom Perićem, dok. pred. br. P410, *Đorđević*, str. 1; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Ljubomirom Aleksićem, dok. pred. br. P593, *Šainović i dr.*, str. 1-2.

237 Zahtev za operativne troškove od 19. aprila 1999. godine, dok. pred. br. P391, *Đorđević*.



a priznanicu je potpisao Dragan Ilić.²³⁸ Novac je potom Iliću podređeni načelnik Kriminalističko-tehničkog centra Vladimir Aleksić predao Časlavu Goluboviću,²³⁹ a onda je njemu podređeni Toma Miladinović u kancelariji OUP-a Kladovo²⁴⁰ isplatio petorici radnika po 2.000 dinara.²⁴¹

94. Mada je bivši načelnik RDB MUP-a Radomir Marković u izjavi službenom licu Centra RDB Beograd MUP-a Srbije rekao da nije hteo „da dozvoli da RDB bude umešan u morbidnu priču naknadnog otkopavanja i odvoženja leševa“, dokazi ukazuju na umešanost njemu podređenih lica u akciju „Dubina II“.

95. Već je navedeno da su na sastanku u OUP Kladovo, na kojem se raspravljalo o preduzimanju mera na uklanjanju leševa iz Dunava, učestvovali pripadnici Državne bezbednosti Slobodan Aleksić, Zoran Đikanović i Petar Florić.

96. Osim toga, učesnici akcije „Dubina II“ u izjavama ukazuju na prisustvo pripadnika Državne bezbednosti na terenu tokom celog procesa vađenja i premeštanja tela od Tekije do Batajnice. Rukovodilac grupe za suzbijanje kriminaliteta iz OUP-a Kladovo Milan Stevanović navodi da je tokom utovara leševa u drugi kamion na licu mesta bio Petar Folić, a da je rezervista DB-a Dragiša Konstadinović učestvovao u utovaru.²⁴² O učešću radnika RDB u utovaru tela govore i drugi pripadnici MUP-a iz Bora i Kladova.²⁴³

97. Već je navedeno da je Ljubinko Ursuljanović, koji je vozio prvi kamion sa leševima iz Tekije, instrukcije tokom vožnje dobijao od „pukovnika DB-a“, a da su kamion kod Zemuna preuzeli radnici Državne bezbednosti.

98. Postoje indicije da je načelnik Centra RDB Zaječar Slobodan Aleksić „upoznao o događaju [otkrivanju hladnjače kod Tekije] svoju liniju“ rukovođenja u isto vreme kada je Golubović o tome izvestio Đorđevića.²⁴⁴ Aleksić je 6. maja 2001. godine, dvadeset dana pre prve Informacije Radne grupe MUP-a, sačinio izveštaj o saznanjima Centru RDB Zaječar o otkrivanju hladnjače u Dunavu

37

238 Nalog za isplatu i priznanica od 22. aprila 1999. godine, dok. pred. br. P392, *Đorđević*.

239 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 11. decembra 2009. godine, str. 9985-9986; Svedočenje Časlava Golubovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 2. marta 2009. godine, str. 1667.

240 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Dimitrijem Bandokićem, str. 1, videti na <http://www.jugiliks.com/images/Pdf/hladnjace/bondokic%20dimitrije.pdf>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Draganom Stojanovićem, str. 1, videti na <http://www.jugiliks.com/images/Pdf/hladnjace/stojanovic%20dragan.pdf>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

241 Akcija Dubina II, Naplata operativnih troškova, dokument RJB MUP od 22. aprila 1999. godine, dok. pred. br. P393, *Đorđević*.

242 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Milanom Stevanovićem, dok. pred. br. P398, *Đorđević*, str. 3.

243 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Časlavom Golubovićem, dok. pred. br. P396, *Đorđević*, str. 2; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Jovanom Dobrićem, dok. pred. br. P401, *Đorđević*, str. 2; Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Boškom Radojkovićem, dok. pred. br. P367, *Đorđević*, str. 4.

244 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Časlavom Golubovićem, dok. pred. br. P396, *Đorđević*, str. 2.



kod Tekije i transportu leševa u Batajnicu, iz kojeg se vidi da je Državna bezbednost raspolagala detaljnim informacijama o celoj akciji.²⁴⁵

iv. Prevoz leševa sa Kosova u Srbiju

99. O prevozu leševa ubijenih albanskih civila sa Kosova u Srbiju pred MKSJ, kao i pred domaćim sudom i istražnim organima, najiscrpnije je govorio bivši vozač MUP-a Srbije Božidar Protić, ali je detaljno svedočio i Čedomir Šakić, policajac koji je bio u Protićevoj pratnji. Protić je tvrdio da je nakon prevoza leševa od Tekije do Centra „13. maj“ u Batajnici još u tri navrata prevezio leševe sa Kosova do masovnih grobnica u Srbiji, dok je Šakić – osim te tri – opisao još jednu zajedničku turu.

100. Sredinom aprila 1999. godine, desetak dana nakon prevoza leševa iz Tekije do Batajnice, Protića je pozvao general Petar Zeković, tada pomoćnik ministra unutrašnjih poslova, rekao mu da je „dobar i pouzdan radnik“ kome otac i žena rade u policiji, i naložio mu da ode u firmu „Gemaks“ na Novom Beogradu preko puta buvlje pijace, da preuzme kamion marke „tatra“, a da se zatim odveze u Prištinu i javi se na određeni broj telefona za dalje instrukcije.²⁴⁶

101. Prateći uputstva, Protić je po dolasku u Prištinu telefonom dobio instrukciju da sledi automobil marke „golf“ na putu ka Skoplju. Pratio ga je do sela Janjevo 10 km jugoistočno od Prištine. Protića je tu preuzela lokalna policija i odvela ga do mesta gde je oko 17 leševa iz jednog traktora utovareno na kamion kojim je upravljao.²⁴⁷ Nakon utovara Protić je krenuo ka Srbiji, a kada je stigao do Kladova, načelnik OUP-a Kladovo Vukašin Sperlčić ga je uputio ka Petrovom Selu, gde su tela pokopana [videti paragraf 125].²⁴⁸

102. Protić je nakon prevoza leševa u Petrovo Selo, po naređenju generala Zekovića, iz policije preuzeo kamion „MAN kiper“, a nekoliko dana kasnije naloženo mu je da ponovo ode na Kosovo – u južni deo Kosovske Mitrovice, da tamo preuzme leševe. Tela ubijenih albanskih civila utovarena su u njegov kamion u radionici za popravku mehanizacije jednog preduzeća drvne industrije.²⁴⁹ Smatra da je u kamion tada utovareno više od 50 leševa,²⁵⁰ a tokom utovara na licu mesta bilo je 15 pripadnika policije koje je opisao kao „šefove sekretarijata koji su na Kosovo poslati iz opštinskih sekretarijata Srbije.“²⁵¹ Tela je ponovo odvezao u Petrovo Selo, gde su pokopana.²⁵²

245 Informacija Centra RDB Zaječar od 6. maja 2001. godine, dok. pred. br. P45, *Đorđević*.

246 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Božidarom Protićem, dok. pred. br. P586, *Šainović i dr*, str. 3.

247 Izjava Božidara Protića data istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu 5. decembra 2003. godine u predmetu Kriv.V.br. 1/03, dok. pred. br. P2816, *Šainović i dr*, str. 4; Svedočenje Božidara Protića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr*, od 9. marta 2007. godine, str. 11322.

248 Zapisnik o razgovoru Božidara Protića sa zamenikom tužioca za ratne zločine Dragoljubom Stankovićem od 29. juna 2006. godine, br. 3/4-3-1, br. 407/06, dok. pred. br. P2817, *Šainović i dr*, str. 3.

249 Izjava Božidara Protića data istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu 5. decembra 2003. godine u predmetu Kriv.V.br. 1/03, dok. pred. br. P2816, *Šainović i dr*, str. 5.

250 Svedočenje Božidara Protića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr*, od 9. marta 2007. godine, str. 11322.

251 *Ibid*, str. 11329.

252 *Ibid*, str. 11322.



103. Pet do šest dana kasnije, Protić je po naređenju generala Zekovića otišao u Prištinu zajedno sa Čedomirom Šakićem službenim autom marke „tojota“.²⁵³ Blizu centra grada, na parking u izdavačke kuće „Rilindija“, preuzeo je kamion-hladnjaču marke „skanija“ u kojoj je, po njegovoj proceni, bilo oko 500 leševa.²⁵⁴ Leševa je, po telefonskom uputstvu osobe iz policije koju nije umeo da imenuje, prevezao do Centra „13. maj“ u Batajnici.²⁵⁵

104. O samom pokopavanju tela u Petrovom Selu, Batajnici i kod jezera Perućac biće reči u posebnom odeljku ovog dosijea [videti odeljak V].

105. Kao što je navedeno, u Protićevoj pratnji tokom odlazaka na Kosovo i prevoza leševa u Srbiju bio je još jedan radnik MUP-a Srbije – Čedomir Šakić. On je u iskazu pred MKSJ negirao Protićevo tvrdnju da je tokom prevoza leševa bio u koordinaciji sa načelnikom Štaba MUP-a za Kosovo Sretenom Lukićem. Osim uloge Sretena Lukića u ovoj operaciji, razlike u Protićevom i Šakićevom iskazu se odnose pre svega na broj odlazaka na Kosovo, ali i na redosled mesta na kojima su utovarali leševa.

106. Po Šakićevom sećanju, naime, bilo je četiri a ne tri ture prevoza leševa sa Kosova u Srbiju i redosled, po njemu, nije onakav kakvim ga je Protić predstavio. Šakić je rekao da se prvi odlazak odigrao krajem aprila 1999. godine, kada su se ka Prištini u vozilu „puh“ iz Beograda uputili on, Protić i još dva policajca, a u drugom vozilu još četiri pripadnika MUP-a.²⁵⁶ Odvezli su se do pijace u Prištini, gde je Protić preuzeo hladnjaču sa leševima. Šakić je detaljno opisao ceo događaj, navodeći da su se na parking u kojeg je hladnjača odvezena nalazili ljudi u civilu i uniformama, kao i da je Protića pratio do zgrade Hitne pomoći u Beogradu.²⁵⁷

107. Svedočenje Čedomira Šakića u vezi sa preostale tri ture prevoza leševa sa Kosova u Srbiju uglavnom se poklapa sa Protićevim navodima, s tim da Šakić smatra da se prva tura odnosi na prevoz sa parkinga kod „Rilindije“, zatim iz Kosovske Mitrovice i, na kraju, iz Janjeva.²⁵⁸

108. U sva četiri navrata, Šakić je naređenja za pružanje pratnje Protiću po liniji komandovanja dobio od svog nadređenog – pukovnika Mladena Šipovca, za koga je rekao da je bio na čelu Jedinice za obezbeđenje u MUP-u Srbije.²⁵⁹

109. U izjavi datoj istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu Milanu Dilpariću, Protić je naveo da je tokom godinu dana koji su prethodili toj izjavi 5. decembra 2003. godine dobijao telefonske pretnje.

253 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Božidarom Protićem, dok. pred. br. P586, *Šainović i dr.*, str. 4.

254 U izjavi istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu Milanu Dilpariću i u razgovoru sa zamnikom tužioca za ratne zločine Dragoljubom Stankovićem Božidar Protić spominje 500 leševa, a u Službenoj belešci Radne grupe MUP-a Srbije u razgovoru sa njim navodi 300 leševa.

255 Svedočenje Božidara Protića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 9. marta 2007. godine, str. 11327-11328.

256 Svedočenje Čedomira Šakića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 11. februara 2008. godine, str. 22079-22081.

257 *Ibid.*, str. 22081-22083.

258 *Ibid.*, str. 22083-22095.

259 *Ibid.*, str. 22079.



Nepoznati ljudi su mu, tvrdio je, govorili da ih je „izdao“, zbog čega je izrazio bojazan za bezbednost svoje porodice i tražio od nadležnih organa da mu pomognu.²⁶⁰ Uprkos pretnjama, u martu 2007. godine svedočio je na poziv tužilaštva u predmetu *Šainović i dr.* pred MKSJ.²⁶¹

110. Poznato je da su, osim Protića, leševe ubijenih albanskih civila sa Kosova u Srbiju prevozila još najmanje dva vozača MUP-a – Dragan Bašanović i Bogdan Lipovac. U Službenoj belešci Radne grupe navodi se da je Vladimir Kalinić, radnik Uprave za zajedničke poslove koji je radio na policijskim benzinskim pumpama, izjavio da su Bašanović i Lipovac tokom aprila 1999. godine tankovali gorivo na pumpi „Sunce“ na Novom Beogradu, koja je tada bila pod kontrolom MUP-a Srbije.²⁶² Kamioni su bili marke „furgon“ sa kosovskim tablicama i iz njih se širio „nesnosan smrad“.²⁶³ Kalinić je izjavio i da je Božidar Protić gorivo u kamione sipao na policijskoj pumpi u ulici Grčića Milenka u Beogradu.²⁶⁴

111. O odlascima Bašanovića i Lipovca u Centar „13. maj“, gde su dovezili leševe kosovskih Albanaca, biće reči u narednom odeljku.

V. Pokopavanje leševa

i. Centar „13. maj“ u Batajnici kod Beograda

112. U Centru „13. maj“ nadomak Beograda otkriveno je pet masovnih grobnica sa posmrtnim ostacima 744 osobe. Pred MKSJ su o dovoženju tela u Centar „13. maj“ detaljno svedočila dva zaštićena svedoka pod pseudonimima K-87 i K-88, ali i Živko Trajković i Zoran Simović, komandanti Specijalne antiterorističke jedinice MUP-a.

113. Nakon otkrivanja tela u hladnjači koja je isplivala iz Dunava kod Tekije i njihovog prevoza na područje Beograda, načelnik RJB Vlastimir Đorđević pozvao je svedoka K-87 u svoju kancelariju i objasnio mu da se u Centru „13. maj“ nalaze „tela žrtava NATO bombardovanja“ koje na tom mestu treba pokopati.²⁶⁵ Nakon što je od Đorđevića dobio instrukcije, svedok K-87 je angažovao još jednog radnika MUP-a, svedoka K-88, koji je dan nakon toga iz jedne građevinske firme uzeo bager i dovezao ga u Centar.²⁶⁶ Nedaleko od 300-metarskog strelišta iskopao je rov dužine 40m i dubine dva metra, u

260 Izjava Božidara Protića data istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu 5. decembra 2003. godine u predmetu Kriv.V.br. 1/03, dok. pred. br. P2816, *Šainović i dr.*, str. 21-22.

261 Božidar Protić je svedočio pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* 9. marta 2007. godine.

262 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Vladimirom Kalinićem, str. 1, videti na <http://www.jugiliks.com/images/Pdf/hladnjace/kalinic%20vladimir.pdf>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

263 *Ibid.*

264 *Ibid.*

265 Izjava K-87, dok. pred. br. P1415, *Đorđević*, par. 13.

266 *Ibid.*, par. 18.



koji su potom iz dva kamiona istovareni i potom zatrpani leševi.²⁶⁷ Ovi događaji odigrali su se između 6. i 9. aprila 1999. godine.²⁶⁸

114. Nakon toga, do kraja aprila, a najverovatnije i početkom maja 1999. godine, usledili su novi dolasci kamiona sa leševima u Batajnicu. Po proceni svedoka K-88, nakon pokopavanja leševa iz prva dva kamiona početkom aprila 1999. godine, tela kosovskih Albanaca su drugim kamionima dovožena u Centar „13. maj“ tokom 20 dana „sa izmenjivim periodima na dva ili tri dana“ u najmanje šest navrata.²⁶⁹ Pokopavana su u novim jamama po istom obrascu kao i ona iz prva dva kamiona.

115. Tokom pokopavanja leševa, u Centru „13. maj“ bili su prisutni uniformisani policajci²⁷⁰ i najmanje jedan pripadnik Državne bezbednosti koji je svedoku K-88 rekao „da bi mogao biti ubijen“ ako bude pričao o pokopu leševa.²⁷¹

116. Osim njih, u Centru „13. maj“ tokom pokopa leševa bili su i službenici MUP-a Bogdan Lipovac i Dragan Bašanović. U to vreme Lipovac je bio lični vozač generala Vlastimira Đorđevića, a Bašanović lični vozač generala Petra Zekovića.²⁷²

117. Bašanović i Lipovac su bili prisutni prilikom prvog pokopa leševa u Batajnici početkom aprila 1999. godine i jedan od njih dvojice je upravljao kamionom tokom istovara tela u pripremljenu jamu.²⁷³ Takođe, postoje indicije da su njih dvojica dovozili leševe u Centar „13. maj“.²⁷⁴

118. Isto tako, dokazi ukazuju da je Bogdan Lipovac bio veza između K-87 i generala Đorđevića. U službenoj belešci od 22. juna 2001. godine se navode sledeće reči svedoka K-87: „Posle toga [misli se na prvi pokop leševa] posao [je] bio uhodan, tako što me je najčešće obaveštavao telefonom Lipovac rečima 'stići će večeras'“, a posle prve ture „ja sam obaveštavao Lipovca o izvršenom zadatku“.²⁷⁵

41

267 Izjava K-88, dok. pred. br. P370, *Đorđević*, par. 19.

268 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Đorđević*, tom II, par. 1329 i 1332.

269 Izjava K-88, dok. pred. br. P370, *Đorđević*, par. 31.

270 Svedočenje K-88 pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 5. marta 2009. godine, str. 1871-1872; Izjava K-88, dok. pred. br. P370, *Đorđević*, par. 22.

271 Izjava K-88, dok. pred. br. P370, *Đorđević*, par. 35.

272 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 11. decembra 2009. godine, str. 9988, Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Vladimirom Kalinićem, str. 1, videti na <http://www.jugiliks.com/images/Pdf/hladnjace/kalinic%20vladimir.pdf>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

273 Takav zaključak Pretresnog veća u prvostepenoj presudi Vlastimiru Đorđeviću donet je na osnovu poverljivih delova iskaza i izjava zaštićenih svedoka. Videti prvostepenu presudu MKSJ u predmetu *Đorđević*, tom II, par. 1332 i 1333.

274 Vladimir Kalinić je prilikom razgovora sa članovima Radne grupe MUP-a Srbije naveo da su Bašanović i Lipovac u kamione iz kojih se osećao jak miris leševa sipali gorivo na pumpi MUP-a, te je verovatno da su i njih dvojica učestvovali u dovoženju leševa kosovskih Albanaca u Batajnicu. Isto tako, prilikom unakrsnog ispitivanja generala Vlastimira Đorđevića pred MKSJ, tužilac Stamp ga je pitao: “K-93 i još jedan svedok, K-88, svedočili su da su Bogdan Lipovac i Bašanović, Dragan Bašanović bili dve osobe koje su dovezile neke od kamiona sa leševima u Batajnicu. Znate li nešto o tome?”

275 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije od 22. juna 2001. godine, str. 2.



119. U istom dokumentu navodi se tvrdnja svedoka K-87 da je o pokopu leševa obavestio komandante SAJ-a: „Komandante Simovića i Trajkovića odveo sam na lokaciju gde je izvršeno sahranjivanje leševa i pokazao im kako bi bili upoznati za eventualne buduće planove oko izvođenja određenih radova na konkretnom lokalitetu.“²⁷⁶

120. Živko Trajković je u vreme pokopavanja leševa bio komandant SAJ-a MUP-a Srbije i u iskazu pred MKSJ priznao je da je sredinom aprila 1999. godine obavešten o pokopavanju leševa u Centru „13. maj“ u Batajnici. Naveo je da mu je „šef centra“ rekao da su u nekoliko navrata leševi stizali u centar i tamo pokopavani.²⁷⁷

121. Trajković je o pokopavanju leševa dva puta razgovarao sa generalom Đorđevićem – prvi put početkom juna 1999. godine, i tada mu je Đorđević rekao da su odluku o pokopavanju leševa u Batajnici doneli „mnogo važniji ljudi od njih dvojice“, kao i da je reč o „državnoj tajni“.²⁷⁸ Drugi razgovor, po Trajkovićevom sećanju, vođen je po prestanku NATO intervencije. Pričali su o tome da li bi bilo moguće premestiti leševe iz Centra „13. maj“ na drugu lokaciju, a Đorđević je rekao Trajkoviću da o tome ne brine i da isto pitanje više nikada ne pokreće, što je ovaj poslušao.²⁷⁹

122. Zoran Simović zvani Tutinac bio je u vreme pokopavanja leševa komandant beogradske jedinice SAJ-a.²⁸⁰ On je u iskazu na suđenju Vlastimiru Đorđeviću pred MKSJ rekao da je o pokopavanju tela u Centru „13. maj“ u Batajnici obavešten po povratku sa Kosova od strane njemu podređenog komandanta Trećeg voda SAJ Zorana Đokovića. Kada mu je to saopštio, tu je, tvrdi, bio Trajković i „cela komanda SAJ“. Trajković mu je potvrdio da je to istina i da ne brine, jer je o svemu obavešten ministar [policije].²⁸¹

ii. Petrovo Selo

123. Tokom sukoba 1999. godine, obuku u Nastavnom centru u Petrovom Selu vodio je tadašnji član štaba MUP-a i komandant Operativno-poternih grupa Goran Radosavljević Guri, koji je najverovatnije od juna 1999. godine rukovodio celim Nastavnim centrom.²⁸² Njegovi pomoćnici u Nastavnom centru u to vreme bili su Sreten Popović, Miloš Stojanović i Radomir Đerić.²⁸³

276 *Ibid*, str. 3.

277 Svedočenje Živka Trajkovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 28. septembra 2009. godine, str. 9115 i 9138.

278 *Ibid*, str. 9124 i 9139.

279 *Ibid*, str. 9125.

280 Svedočenje Zorana Simovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 19. aprila 2010. godine, str. 13569-13570.

281 *Ibid*, str. 13598-13599.

282 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 26. juna 2009. godine, str. 4-5 i 23.

283 Svedočenje Gorana Radosavljevića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 22. decembra 2008. godine, str. 14; Svedočenje Boška Radojkovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 27. novembra 2006. godine, str. 7454.



124. Pre nego što su prva tela pokopana u Petrovom Selu, hladnjača koja je početkom aprila 1999. godine isplivala iz Dunava kod Tekije, 8. ili 9. aprila 1999. godine prvo je dovezena u Nastavni centar gde je spaljena, a zatim i uništena eksplozivom [videti paragraf 89].

125. Nekoliko dana nakon toga, u Petrovo Selo je rano ujutru stigao prvi kamion sa leševima koje je Božidar Protić dovezao iz sela Janjevo sa Kosova. Po dolasku u Kladovo sreo se sa načelnikom OUP-a Kladovo Vukašinom Sperličem, koji ga je uputio da tela odveze u Nastavni centar u Petrovom Selu.²⁸⁴ Dodelio mu je pratnju²⁸⁵ i Protić je ubrzo stigao do ulazne kapije Nastavnog centra.²⁸⁶

126. Na ulazu u centar je bila jedna kamp prikolica, pored koje se nalazio Goran Radosavljević Guri sa ćerkom.²⁸⁷ Guri je Protića odveo u obližnji bagrenjar gde su ležali pripadnici MUP-a Radomir Đerić, Sreten Popović i još dvojica sa nadimcima Rus i Tajson.²⁸⁸ Đerić mu je tada pokazao rupu tri puta tri metra koja je tu bila iskopana. U rupu je Protić iskipovao leševe, a pomenuti pripadnici MUP-a, izuzev Gurija koji više nije bio prisutan, odmah su počeli sa zatrpavanjem tela.²⁸⁹

127. Radomir Đerić je u to vreme, u svojstvu oficira odeljenja policije u Užicu, bio poslat u Petrovo Selo da vrši obuku pripadnika PJP.²⁹⁰ Obuku PJP u Nastavnom centru Petrovo Selo vodio je Goran Radosavljević Guri, a Đerić i Sreten Popović, kao njegovi pomoćnici, pratili su realizaciju obuke „u Goranovo ime“, dok je za obuku ispred Jedinice za posebne namene RDB Srbije bio odgovoran Mićo Petraković.²⁹¹

128. Đerić smatra da se pokopavanje prvih leševa u Petrovom Selu odigralo u junu 1999. godine, čemu se suprotstavljaju iskazi Protića i Sperlića. Izjavio je i da Goran Radosavljević Guri nije bio u Nastavnom centru od jutra, već da je stigao popodne, ali da je do tog trenutka sa akcijom pokopavanja leševa bio uveliko upoznat.²⁹²

43

284 Izjava Božidara Protića data istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu 5. decembra 2003. godine u predmetu Kriv.V.br. 1/03, dok. pred. br. P2816, *Šainović i dr.*, str. 4.

285 Svedočenje Vukašina Sperlića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 8. februara 2007. godine, str. 5.

286 Zapisnik o razgovoru Božidara Protića sa zamenikom tužioca za ratne zločine Dragoljubom Stankovićem od 29. juna 2006. godine, br. 3/4-3-1, br. 407/06, dok. pred. br. P2817, *Šainović i dr.*, str. 3.

287 Svedočenje Božidara Protića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 8. februara 2007. godine, str. 40; Zapisnik o razgovoru Božidara Protića sa zamenikom tužioca za ratne zločine Dragoljubom Stankovićem od 29. jun 2006. godine, br. 3/4-3-1, br. 407/06, dok. pred. br. P2817, *Šainović i dr.*, str. 3.

288 Zapisnik o razgovoru Božidara Protića sa zamenikom tužioca za ratne zločine Dragoljubom Stankovićem od 29. juna 2006. godine, br. 3/4-3-1, br. 407/06, dok. pred. br. P2817, *Šainović i dr.*, str. 3.

289 *Ibid.*

290 Svedočenje Radomira Đerića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 21. marta 2007. godine, str. 22.

291 *Ibid.*

292 *Ibid.*, str. 24.



129. Đerić ne poriče da je lično organizovao kopanje jame u koju su istovarena tela, ali tvrdi da je bilo planirano da to bude septička jama.²⁹³ Tvrdi da su u pokopavanju učestvovali on, Protić i još nekoliko pripadnika Jedinice za specijalne operacije.²⁹⁴

130. Za razliku od Protića, Đerić je nastojao da akciju pokopavanja leševa u Petrovom Selu predstavi kao neplaniranu i *ad hoc* sprovedenu. Ipak, njihovi iskazi u osnovi se poklapaju. Protić je u predmetu *Šainović i dr.* pred MKSJ ocenjen kao „uglavnom dosledan, ubedljiv i verodostojan svedok“.²⁹⁵

131. Svedočeći u predmetu *Bitići/Bytyqi* pred Okružnim sudom u Beogradu, Vukašin Sperlić je izjavio da je u vreme kada su pokopavani leševi bio u Nastavnom centru i da je tada „na licu mesta bilo desetak uniformisanih policajaca“, kao i Đerić, a da je Radosavljević nešto kasnije došao.²⁹⁶ Ubrzo je o svemu obavestio svog pretpostavljenog – načelnika SUP-a Bor Časlava Golubovića.²⁹⁷

132. Kada je pokopavanje završeno, Protić se požalio Radosavljeviću da mu je kamion prljav od krvi i blata i da se iz njega osećao neprijatan miris, pa je ovaj preko Sperlića obezbedio vatrogasnu cisternu i kamion je opran. Protić je potom kamion odvezao u Centar „13. maj“ u Batajnici i predao ga Dušku Nenadoviću.²⁹⁸

133. Nekoliko dana nakon prvog pokopavanja, Protić je u Petrovo Selo dovezao novu turu leševa – njih oko 50,²⁹⁹ i to iz Kosovske Mitrovice – i izručio ih u drugu jamu koja je bila udaljena 50 do 60 metara od one u koju su iskopavani leševi iz Janjeva.³⁰⁰ [O preuzimanju leševa iz radionice preduzeća drvne industrije videti paragraf 102].

134. Po Protićevoj proceni, u prvoj turi dovezeno je i pokopano 17 tela u Petrovom Selu.³⁰¹ Međutim, na osnovu informacija o ekshumacijama može se zaključiti da je on tada dovezao 13 leševa. Naime, u izveštaju Džona Sterenberga, šefa Odseka za iskopavanja i ispitivanja Kancelarije za sudsku medicinu Međunarodne komisije za nestala lica, navodi se da je iz prve od dve otkrivene jame u Petrovom Selu iskopano 16 leševa – 13 u donjem delu i tri u gornjem delu jame.³⁰² Ta tri su pokopana kasnije

293 *Ibid*, str. 23.

294 *Ibid*, str. 29.

295 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, tom II, paragraf 1319.

296 Svedočenje Vukašina Sperlića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 8. februara 2007. godine, str. 7.

297 *Ibid*, str. 9.

298 Zapisnik o razgovoru Božidara Protića sa zamenikom tužioca za ratne zločine Dragoljubom Stankovićem od 29. juna 2006. godine, br. 3/4-3-1, br. 407/06, dok. pred. br. P2817, *Šainović i dr.*, str. 3.

299 Svedočenje Božidara Protića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 9. marta 2007. godine, str. 11322.

300 *Ibid*.

301 *Ibid*, str. 11383; Zapisnik o razgovoru Božidara Protića sa zamenikom tužioca za ratne zločine Dragoljubom Stankovićem od 29. juna 2006. godine, br. 3/4-3-1, br. 407/06, dok. pred. br. P2817, *Šainović i dr.*, str. 3; Svedočenje Božidara Protića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 8. februara 2007. godine, str. 30-32, 40-41.

302 Izveštaj veštaka o ekshumacijama, Batajnica, Petrovo Selo, Kanjon Dervente, Jezero Perućac, MKNL od 24. novembra 2005. godine, dok. pred. br. P2476, *Šainović i dr.*, str. 45.



i pripadaju braći Mehmetu, Agronu i Ylliju Bytyqi, koji su, po svemu sudeći, ubijeni u Nastavnom centru u Petrovom Selu nakon 8. jula 1999. godine i pokopani u plići deo prve masovne grobnice.³⁰³

iii. Jezero Perućac

135. Leševi u jezeru Perućac otkriveni su polovinom aprila 1999. godine, a narednih dana izvađeni su iz vode i pokopani u tajnoj grobnici u blizini mesta gde se reka Derвента uliva u jezero Perućac.³⁰⁴ O otkrivanju leševa u jezeru i njihovom pokopavanju na kopnu pred MKSJ detaljno su svedočili tadašnji načelnik SUP-a Užice Đorđe Kerić, nekoliko lica koja su učestvovala u samom pokopavanju, kao i general Vlastimir Đorđević.

136. Neutvrđenog dana u aprilu 1999. godine u toku noći, pripadnik rezervnog sastava RDB Milan Maksimović, zvani Maksu Kamenorezac, obavestio je tadašnjeg komandira OUP-a Bajina Bašta Slavka Petrovića da kod brane hidroelektrane u jezeru Perućac plivaju leševi. Petrović je ujutru otišao do jezera i ugledao pet do sedam leševa kako plutaju vodom. O svemu je odmah izvestio svog pretpostavljenog, načelnika SUP-a Užice Đorđa Kerića.³⁰⁵

137. Kada je do njega stigla informacija, Kerić je pozvao svog nadređenog – načelnika RJB Vlastimira Đorđevića – i izvestio ga o leševima u jezeru. Đorđević mu je rekao da na lice mesta pošalje načelnika OKP SUP-a Užice Zorana Mitričevića i da o celoj situaciji ne izveštava nadležnog tužioca i istražnog sudiju.³⁰⁶

138. Mitričević je potvrdio da tela plivaju po jezeru i da se broj leševa povećava,³⁰⁷ kao i da je na površinu vode isplivao tovarni sanduk kamiona-hladnjače, pa je Kerić ponovo pozvao Đorđevića, a ovaj mu naredio da se „preduzmu mere oko asanacije“, odnosno da se preduzmu mere da se leševi izvade iz vode i pokopaju pored jezera uz angažovanje policajaca i civila.³⁰⁸

139. Kerić je naređenje preneo Mitričeviću, koji je u naredna dva dana koordinirao akcijom vađenja leševa i njihovog pokopavanja u tajnu masovnu grobnicu.³⁰⁹ U toj akciji učestvovalo je više policijskih službenika i civila sa područja Užica i Bajine Bašte, među kojima: načelnik OKP SUP-a Užice Zoran Mitričević, komandir stanice milicije OUP-a Bajina Bašta Slavko Petrović, pripadnici OKP SUP-a Užice Mileta Petrović, Boško Milutinović i Dragan Đorđević, kao i ronilac iz Civilne zaštite Milija

303 *Ibid.*

304 *Ibid.*, str. 51.

305 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Slavkom Petrovićem, Miletom Petrovićem, Boškom Milutinovićem i Draganom Đorđevićem, dok. pred. br. P394, *Đorđević*, str. 1.

306 Svedočenje Đorđa Kerića pred MKSJ u predmetu *Đorđević*, od 21. jula 2009. godine, str. 7756-7757; Zapisnik Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Đorđem Kerićem, dok. pred. br. P1212, *Đorđević*, str. 2.

307 Izjava Đorđa Kerića data istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu od 8. juna 2005. godine u predmetu Kriv.V.br. 3/03, dok. pred. br. P316, *Đorđević*, str. 4.

308 Zapisnik Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Đorđem Kerićem, dok. pred. br. P1212, *Đorđević*, str. 2; Svedočenje Đorđa Kerića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 21. jula 2009. godine, str. 7758-7759.

309 Svedočenje Đorđa Kerića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 21. jula 2009. godine, str. 7759-7760.



Mandić,³¹⁰ a o akciji su bili obavješteni i Radovan Dogandžić, šef Odseka za strance i upravne poslove OUP-a Bajina Bašta i Milutin Despotović, inspektor u Odeljenju policije OUP-a Bajina Bašta.³¹¹

140. Boško Milutinović i Mileta Petrović su izjavili da im je Kerić u svojoj kancelariji u Užicu izdao naređenje da „treba da poprave nešto što je drugi uprskao“, nakon čega su upućeni u Bajinu Baštu.³¹²

141. Za potrebe vađenja leševa i njihovog pokopavanja pored jezera, na predlog Slavka Petrovića, angažovane su mehanizacija i druga pomoćna sredstva iz preduzeća „Elektroizgradnja“ iz Bajine Bašte, a korišćena je i oprema lokalne hidroelektrane.³¹³ Tela su prilikom vađenja iz vode kriminalistički policajci ubacivali u korpu iz Hidroelektrane „Bajina Bašta“ koja služi za čišćenje brane, a zatim su ih dizalicom iznosili na obalu i ubacivali u kamion.³¹⁴

142. Kada je zadatak obavljen i tela pokopana na levoj obali rečice Dervente blizu njenog ušća u jezero Perućac,³¹⁵ Đorđe Kerić je izvestio generala Vlastimira Đorđevića da je zadatak obavljen,³¹⁶ a tokom dvodnevne akcije vađenja i pokopavanja tela u više navrata je i razgovarao sa njim.³¹⁷

143. Đorđević je u svom iskazu naveo da je o situaciji sa leševima u jezeru Perućac izvestio ministra unutrašnjih poslova Vlajka Stojiljkovića.³¹⁸

144. Indikativno je da je Kerić u izjavi istražnom sudiji u Beogradu naveo da je u vreme akcije pokopavanja leševa iz jezera Perućac „sugerisao Zoranu Mitričeviću da se čuje sa svojim linijskim starešinom, znači načelnikom Uprave za suzbijanje kriminaliteta Ministarstva u Beogradu“, a to je u to vreme bio general Dragan Ilić.³¹⁹ U iskazu pred MKSJ rekao je da ne zna da li je Mitričević o ovim dešavanjima izvestio Ilića, ali je naveo da je, kada se dešavalo bilo šta neuobičajeno, Mitričević „morao izvestiti svog nadređenog“, to jest generala Ilića.³²⁰

iv. Rudnica

145. Premeštanja tela sa Kosova u Srbiju i njihovo pokopavanje u masovne grobnice u Srbiji odvijalo se u organizaciji MUP-a, i to od najviših zvaničnika do policajaca na terenu. Oficiri Vojske Jugoslavije koji su svedočili pred MKSJ tvrdili su da su za premeštanje leševa saznali tek nakon okončanja

310 Službena beleška Radne grupe MUP-a Srbije o razgovoru sa Slavkom Petrovićem, Miletom Petrovićem, Boškom Milutinovićem i Draganom Đorđevićem, dok. pred. br. P394, *Đorđević*, str. 2-3.

311 *Ibid*, str. 3-4.

312 *Ibid*, str. 3.

313 *Ibid*, str. 2.

314 *Ibid*.

315 *Ibid*, str. 4.

316 Svedočenje Đorđa Kerića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 22. jula 2009. godine, str. 7818.

317 *Ibid*, str. 7761-7762.

318 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 7. decembra 2009. godine, str. 9728-9729.

319 Izjava Đorđa Kerića data istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu 8. juna 2005. godine u predmetu Kriv.V.br. 3/03, dok. pred. br. P316, *Đorđević*, str. 6.

320 Svedočenje Đorđa Kerića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 21. jula 2009. godine, str. 7767.



sukoba.³²¹ Međutim, brojni dokazi pokazuju da su oficiri VJ ne samo znali, već i bili uključeni u operaciju premeštanja leševa.

146. Radomir Marković, bivši načelnik RDB, je u junu 2001. godine u izjavi Centru RDB MUP-a Srbije, tvrdio da je Slobodan Milošević u Belom dvoru u martu 1999. godine sazvao sastanak sa ciljem da se napravi plan uklanjanja leševa ubijenih albanskih civila sa Kosova. Prema Markovićevim rečima, tom sastanku su „najverovatnije [...] prisustvovali i predstavnici VJ“.³²²

147. Takođe, Marković navodi da je VJ saradivala sa MUP-om u operaciji prikrivanja tela, tvrdeći da mu je policijski general Dragan Ilić, koga je označio kao jednog od glavnih organizatora procesa premeštanja leševa, rekao da se, nakon početnih problema, „saradnja sa VJ popravila, odnosno da je uspostavljena koordinacija aktivnosti“.³²³

148. FHP je u svom istraživanju došao do dokaza da je u Slovinju, Landovici, selima doline Reka i selima u opštinama Srbica i Glogovac VJ imala ulogu u uklanjanju leševa ubijenih civila.

a. Asanacija terena

149. Komandant Prištinskog korpusa general Vladimir Lazarević izdao je 31. marta 1999. godine Naređenje za asanaciju bojišta u kojem je komandama brigada VJ na Kosovu naloženo sprovođenje asanacije terena zajedno sa MUP-om i drugim organima vlasti.³²⁴ U naređenju se zahteva formiranje odeljenja za asanaciju unutar svih brigada prištinskog korpusa,³²⁵ a takođe se izdaju i detaljna uputstva za rad načelnicima sanitetskih i veterinarskih službi.³²⁶ Lazarević je 20. aprila 1999. godine dopunio naređenje tako što je oformio ekipu za kontrolu asanacije bojišta. U toj ekipi su se nalazili: pukovnik Zoran Vićentijević (vođa ekipe), pukovnik Miodrag Jovanović (zamenik, istražni sudija), kapetan prve klase Miloš Kostov (patolog, kriminalistički tehničar) i zastavnik prve klase Velibor Veljković (veterinarski tehničar).³²⁷

47

321 Svedočenje Geze Farkaša pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 25. septembra 2007. godine, str. 16382; Svedočenje Momira Stojanovića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 7. decembra 2007. godine, str. 19851-19853.

322 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 1.

323 *Ibid.*, str. 2.

324 Naređenje za asanaciju terena komandanta Prištinskog korpusa Vladimira Lazarevića od 31. marta 1999, dok. pred. br. P352, *Šainović i dr.*, str. 1, tačka 2.

325 U Naređenju za asanaciju terena koje je izdao komandant Prištinskog korpusa VJ Vladimir Lazarević se navodi: „Jedinica za asanaciju načelno je odeljenje – odred sledećeg sastava: istražni sudija, komandir odeljenja (odreda), pomoćnik komandira odeljenja, streljačko odeljenje, medicinski tehničar, veterinarski tehničar, 4 bolničara, 2 veterinarska bolničara, po 1 oficir ili desetar iz četa u kojima je najviše poginulih, 2 teretna automobila od 2.5 t.“ Videti Naređenje za asanaciju terena komandanta Prištinskog korpusa Vladimira Lazarevića od 31. marta 1999. godine, dok. pred. br. P352, *Šainović i dr.*, str. 1, tačka 2.

326 *Ibid.*, tačke 4, 7, 8.

327 Dopuna Naređenja za asanaciju terena komandanta Prištinskog korpusa Vladimira Lazarevića od 20. aprila 1999. godine, dok. pred. br. 5D203, *Šainović i dr.*



150. FHP je Ministarstvu odbrane uputio zahtev po Zakonu o pristupu informacijama od javnog značaja u kojem se traži dostavljanje imena načelnika odeljenja za asanaciju u svim brigadama VJ, kao i načelnika sanitetskih i veterinarskih službi, ali je MO odbilo da dostavi takve informacije.³²⁸

151. Isto tako, MO je odbilo da FHP-u dostavi i dva izveštaja Prištinskog korpusa i Treće armije iz 2001. godine o izvršenim asanacijama bojišta na teritoriji KiM, uz obrazloženje da su ti dokumenti označeni stepenom tajnosti „strogo poverljivo“, kao i da bi „davanjem traženih informacija nastala teška šteta po interese Republike Srbije i Vojske Srbije“.³²⁹ Nakon žalbe FHP-a, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti poništio je dva pomenuta rešenja, navodeći da MO nije dostavilo obrazloženo rešenje u kojem će se navesti iz kojih razloga su ovi dokumenti označeni stepenom tajnosti „strogo poverljivo“, kao i da MO nije iznelo uverljive razloge na koji način bi činjenje dostupnim izveštaja „dovelo do teške štete po interese Republike Srbije i Vojske Srbije“.³³⁰

b. Asanacija terena 37. motorizovane brigade VJ

152. U skladu sa naređenjem komandanta Prištinskog korpusa Vladimira Lazarevića od 31. marta 1999. godine, komanda 37. mtbr VJ je oformila odeljenje za asanaciju na čije čelo je postavljen kapetan prve klase Rade Krsmanović, a za njegovog zamenika major Hasan Čorbić.³³¹ Komandant 37. mtbr VJ Ljubiša Diković izdao je 5. aprila 1999. godine naređenje za „asanaciju bojišta“, u kojem se nalaže „pronalaženje i sakupljanje ljudskih [...] leševa [i] njihovo sahranjivanje“.³³²

48

153. Nedelju dana nakon zajedničke akcije 37. mtbr VJ i MUP-a u selu Rezala (opština Glogovac), u kojoj je ubijeno 42 albanska civila,³³³ lica zadužena za asanaciju bojišta u 37. mtbr VJ Krsmanović i Čorbić su 13. aprila 1999. godine izvestili SUP Kosovska Mitrovica da se „u selu Rezale, u blizini seoskog groblja nalazi više tela, 30-40, koji su zatrpani zemljom i šutom, od strane pripadnika Vojske Jugoslavije“.³³⁴

154. Na lice mesta je istog dana izašao istražni sudija Okružnog suda u Kosovskoj Mitrovici Bogoljub Paunović zajedno sa policajcima iz SUP-a Kosovska Mitrovica i konstatovao da se u blizini seoskog groblja nalazi „nanos zemlje i skidanjem prvog sloja zemlje utvrđeno je postojanje ljudskih tela“.³³⁵ Nakon pet dana, 18. aprila 1999. u Rezalju je došao i istražni sudija iz Kosovske Mitrovice Blagoje Miletić, koji je odbio da izda nalog za ekshumaciju, „insistirajući kod prisutnih oficira Vojske Jugoslavije, kapetana Krsmanovića i majora Čorbića, da istražne radnje preduzmu vojni istražni organi“.³³⁶

328 Generalštab Vojske Srbije, Združena operativna komanda, rešenje br. 170-3 od 17. februara 2016. godine.

329 MO, rešenja br. 1146-5/14 i 1148-5/14, oba od 12. februara 2015. godine.

330 Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, rešenja br. 07-00-00700/2015-3 i 07-00-00702/2015-3 oba od 2. decembra 2016. godine.

331 Naređenje za asanaciju bojišta 37. mtbr VJ od 5. aprila 1999. godine, dok. pred. br. 5D1028, Šainović i dr., str. 1, tačka 2.

332 *Ibid.*, tačka 1.

333 Baza FHP.

334 MUP, Pregled registrovanih krivičnih dela i preduzetih mera na području Kosova i Metohije u periodu od 1.7.1998. do 20.6.1999. godine, dok. pred. br. D614, Šainović i dr., str. 17, tačka 4.

335 *Ibid.*, str. 17, tačka 4.

336 *Ibid.*



155. Takođe, zamenik javnog tužioca iz Kosovske Mitrovice Nenad Trifunović uputio je dopis prištinskom Vojnom tužilaštvu 26. aprila 1999. godine, u kojem dostavlja službenu belešku istražnog sudije Miletića od 18. aprila 1999. godine. Između ostalog, u dopisu se navodi i sledeće: „Iz pomenute službene beleške proizilazi da se ona odnosi na sukob u selu Rezala“, kao i da je „u blizini seoske škole sahranjeno 35 lica albanske nacionalnosti koji su izgubili živote u borbi sa oružanim snagama naše zemlje“, te je, kako Trifunović konstatuje, u tom slučaju nadležno Vojno javno tužilaštvo.³³⁷

156. Nakon što je istražni sudija 18. aprila 1999. godine konstatovao da je pronađeno više desetina sahranjenih tela u selu Rezala, ovim telima se gubi svaki trag, te ne postoje podaci da li je 37. mtrbr VJ o tome obavestila vojne istražne organe, te ako jeste, da li su oni preuzeli istragu u vezi sa telima pronađenim u masovnoj grobnici u Rezali.

VI. Spaljivanje leševa

157. Osim skrivanja tela ubijenih Albanaca u masovne grobnice na teritoriji Srbije, u poslednjih 12 godina svedoci i predstavnici civilnog sektora iznosili su dokaze o tome da su leševi ubijenih Albanaca spaljivani na više lokacija u Srbiji i na Kosovu.

i. Mačkatica

158. Prve informacije o prikrivanju zločina putem spaljivanja tela pojavile su se u decembru 2004. godine, kada je tadašnja direktorka FHP-a Nataša Kandić u tekstu pod nazivom „Asanacija duševnog mira“ obelodanila informacije dobijene iz više nezavisnih izvora o spaljivanju leševa u aluminijumskom kompleksu Mačkatica kod Surdulice, na jugu Srbije. Tada je objavljeno da su leševi u Mačkatici spaljivani u najmanje dva navrata, 16. i 24. maja 1999. godine, a da je ceo proces obezbeđivala jedinica Državne bezbednosti Srbije pod komandom Milorada Ulemeka Legije – „Crvene beretke“, koje su imale bazu u blizini, u selu Bele Vode kod Vranja.³³⁸

159. Za prijem i organizovanje spaljivanja leševa bili su zaduženi kako pripadnici državne bezbednosti i policije, tako i direktori preduzeća „Mačkatica“ i „Simp“, i to: Zoran Stošić, u to vreme načelnik Državne bezbednosti za Pčinjski okrug, Bratislav Milenković, šef BIA za Vladičin Han i Surdulicu, Dragan Stanković, načelnik OUP-a u Surdulici, Miroslav Antić, načelnik BIA u Vranju, Dragan Lakićević, direktor preduzeća „Mačkatica“ i njegov zamenik Aca Đorđević, a ceo projekat rađen je uz podršku Dragomira Tomića, tadašnjeg predsednika holding kompanije „Simp“ i visokog zvaničnika vladajuće Socijalističke partije Srbije.³³⁹

337 Službena beleška istražnog sudije Okružnog suda u Kosovskoj Mitrovici Blagoja Miletića br. 60-99 od 18. aprila 1999. godine.

338 „Asanacija duševnog mira“, dnevni list „Danas“, 24. decembar 2004. godine, videti na <http://forum.b92.net/topic/16437-asanacija-dusevnog-mira/>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

339 *Ibid.*



160. Nedugo potom, tvrdnje FHP-a o spaljivanju leševa u Mačkatici potvrdio je i jedan anonimni svedok iz Surdulice, koji je naveo da je u nekoliko navrata video pripadnike RJB i RDB MUP-a Srbije kako ulaze u krug fabrike, kao i da su u toku noći u fabriku ulazila vozila sa ugašenim farovima. Iz razgovora je saznao da se radi o dopremanju leševa kosovskih Albanaca, koji su potom spaljivani u visokim pećima fabrike.³⁴⁰

161. Institut za izveštavanje o ratu i miru (IWPR) intervjuisao je tri svedoka spaljivanja tela u Mačkatici. Prvi je radnik u fabrici, koji je potvrdio da su „u fabriku dovoženi leševi kosovskih Albanaca i tu spaljivani“. On nije video sâm čin spaljivanja, ali jeste trenutak kada su leševi istovareni u krugu fabrike. Drugi svedok, čije zanimanje nije otkriveno, otkrio je da su leševi dovoženi iz Prizrena, Đakovice, Peći i okolnih sela. Treći svedok, koji je predstavljen kao „bivši inspektor Miloševićeve tajne policije“, naveo je da policija poseduje „precizne i sistematske podatke“ o spaljivanju tela u Mačkatici, koji su „u arhivama lokalne policije“ zavedeni kao poverljivi: „U policijskoj dokumentaciji sve lepo piše – od šifrovanog naziva čitave akcije, preko spiska ljudi koji su [...] radili na 'asanaciji terena', pa sve do onih koji su utovarivali kamione i dovozili ih u fabriku u Mačkatici, gde je stvar preuzimao Legija sa svojom ekipom“.³⁴¹

162. Tadašnji tužilac za ratne zločine Srbije Vladimir Vukčević je u aprilu 2005. godine, zajedno sa istražnim sudijom Okružnog suda u Vranju i timom sudskih veštaka, posetio fabriku u Mačkatici gde su pregledane sve visoke peći i mesta gde se nalazi jalovina.³⁴²

50

163. Javnosti nije poznat rezultat istrage koju je povodom ovih tvrdnji vodio Vladimir Vukčević, a do danas nijedna optužnica za prikrivanje zločina putem spaljivanja leševa nije podignuta.

ii. „Feronikl“ Glogovac

164. FHP je 29. oktobra 2014. godine Tužilaštvu za ratne zločine podneo krivičnu prijavu protiv pet neidentifikovanih lica³⁴³ zbog osnovane sumnje da su „neutvrđenog dana u prvoj polovini 1999. godine, na Kosovu [...] na kamion na neutvrđenoj lokaciji natovarili 21 telo ubijenih NN kosovskih Albanaca i dovezli ih u kombinat Feronikl u Glogovcu, gde su tela u dva navrata uneli u korpu kрана, nakon čega je rukovodilac kрана izvrnuo korpu sa telima iznad plamena peći“.³⁴⁴

340 „Svedok: Spaljivanja tela Albanaca“, Radio B92, 30. decembar 2004. godine, videti na http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2004&mm=12&dd=30&nav_id=158985, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

341 „Nova otkrića o spaljivanju leševa u Mačkatici“, medijski servis IWPR, 2. avgust 2005. godine, videti na <https://iwpr.net/sr/global-voices/istrazivanje-srbija-nova-otkrica-o-spaljivanju>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

342 *Ibid.*

343 Iz neobjavljenog isečka iz knjige „Crtice“ Slobodana Maksimovića proizlazi i da su dvojica od njih pripadnici MUP-a, kao i da je jedan od njih dvojice imao nadimak Čeda.

344 FHP je TRZ-u 2014. godine podneo krivičnu prijavu protiv pet NN lica zbog počinjenog ratnog zločina u „Feroniklu“.



165. Krivična prijava je podneta na osnovu informacija iznetih u rukopisu knjige „Crtice“, do kojeg je FHP došao.³⁴⁵ Autor knjige je Slobodan Maksimović, pisac i oficir JNA u penziji. U tom delu rukopisa knjige – uz naglasak da je pisan „prema istinitom događaju iz 1999. godine“ – piše da su dva policajca (jedan sa nadimkom Čeda) i jedan vozač dobili naređenje da na kamion natovare tela 21 Albanca i spale ih u „Feroniklu“. Maksimović detaljno opisuje kako je izgledalo spaljivanje tela, navodeći da su utovarivani na kran „kojim se polupreradeno gvožđe sipalo u zapaljene Besemerove konvertore“.³⁴⁶

166. Pre spaljivanja leševa u „Feroniklu“, dva policajca koja su učestvovala u prevozu tela su, po Maksimovićevom navodu, „svratila kod svojih kolega [policajaca] na prijavnici na kafu i piće“.³⁴⁷ Po iskazu Petra Damjanca, bivšeg načelnika OUP-a Glogovac, u „Feroniklu“ su još od 1998. godine bili smeštene „naše snage“, to jest „policajci iz Srbije“;³⁴⁸ što potvrđuje i jedan policijski dokument iz tog vremena, u kojem se navodi da su u „Feroniklu“ smeštene Posebne jedinice policije.³⁴⁹

167. TRZ do danas nije sproveo istragu o spaljivanju tela u „Feroniklu“.

iii. Rudarsko-topioničarski basen Bor

168. Beogradski nedeljnik „Vreme“ objavio je 21. juna 2001. godine ispovest neimenovanog vozača hladnjače koji je tvrdio da je 1999. godine „napravio desetak tura Kosovo-Bor“, prevozeći leševe sa različitih lokacija do borske Topionice i rafinacije bakra. Tvrdio je da je vozio dok su na Kosovu trajale borbe, da je utovar u hladnjaču vršen u „logoru punom vojske, policije i raznih paravojnih jedinica“, a da je kamion predavao „policajcima na ulazu u topionicu bakra u kompleksu Rudarsko-topioničarskog basena Bor“. On ne zna šta se dešavalo kasnije sa leševima – da li su spaljivani ili pokopavani negde na području rudarskog kompleksa.³⁵⁰

169. U medijima se pojavilo i svedočenje Ivana Pajića, preduzetnika iz Bora, koji je tvrdio da su on i njegov otac Drago Pajić rano ujutro jednog dana, nekoliko sedmica od početka NATO intervencije, iz prostorija njihove firme koja se nalazi naspram ulaza u topionicu Bor videli kamion koji se parkirao ispred topionice. Pajić je u ispovesti za medije između ostalog naveo sledeće: „Kada su otvorili vrata hladnjače, u njoj je bilo toliko tela da su počela ispadati na zemlju. Još uvek se sećam lica male devojčice koja je pala iz hladnjače nakon otvaranja vrata.“³⁵¹

345 Priča, odnosno „crtica“ o „Feroniklu“ naknadno je izbačena iz rukopisa i nije objavljena u zvaničnom izdanju knjige.

346 Rukopis knjige „Crtice“ Slobodana Maksimovića, str. 100.

347 *Ibid.*

348 Svedočenje Petra Damjanca pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 5. marta 2008. godine, str. 23742 i 23744.

349 Plan Odeljenja unutrašnjih poslova Glogovac za suzbijanje terorizma od 4. decembra 1998. godine, dok. pred. br. P3116, *Šainović i dr.* str. 4.

350 „Mrtvi putuju“, nedeljnik „Vreme“, 21. jun 2001. godine, videti na <http://www.vreme.co.rs/cms/view.php?id=290475>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

351 „Ekskluzivno: Srbija skriva spaljivanje tijela Albanaca“, portal Info-ks.net, 25. jun 2013. godine, videti na <http://www.info-ks.net/vijesti/regija/32500/ekskluzivno-srbija-skriva-spaljivanje-tijela-albanaca>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.



170. Pajić tvrdi da su on i njegov otac 2010. godine kontaktirali TRZ, ali da su od njih dobili samo „prezir“. Nakon toga usledile su pretnje, a Ivanov otac je, po njegovoj tvrdnji, nakon toga završio u pritvoru, navodno zbog lažnih optužbi. Ivan Pajić je rekao da su pretnje dolazile od čoveka koji je „uključen [i] u ovaj zločin“, a to je Časlav Golubović, bivši načelnik SUP-a Bor.³⁵² Reč je o istoj osobi koja je učestvovala u organizaciji prevoza leševa otkrivenih u hladnjači kod Tekije do Batajnice [videti paragrafe 83-87].

171. Nema informacija da su istražni organi proverili informacije o spaljivanju leševa u Boru.

VII. Učesnici skrivanja zločina

172. Iz navedenih dokaza proizilazi da je operacija uklanjanja leševa albanskih civila sa Kosova i njihovog pokopavanja u tajne masovne grobnice u Srbiji isplanirana u samom državnom vrhu, preciznije u kabinetu predsednika SRJ Slobodana Miloševića, a da su njegova uputstva potom sprovedena policijskom linijom rukovođenja – od ministra unutrašnjih poslova Vlajka Stojiljkovića nadole.

173. Dokazi upućuju na zaključak da su za operativno sprovođenje naređenja o skrivanju tela bili odgovorni najviše pozicionirani policijski oficiri, ali i da je VJ imala svoju ulogu u celoj operaciji. Takođe, uočljivo je da su u procesu skrivanja tela ubijenih na Kosovu, njihovog otkopavanja i transporta u Srbiju, a zatim i pokopavanja u masovne grobnice, učestvovala stotine direktnih počinilaca.

174. U skladu sa tim, učesnici tajne operacije uklanjanja tela podeljeni su u tri grupe – planeri operacije, organizatori zaduženi za njeno sprovođenje u delo na terenu i neposredni izvršioци uklanjanja, prevoza i pokopavanja leševa u tajne masovne grobnice. Međutim, pojedine učesnike operacije teško je smestiti samo u jednu kategoriju, budući da su učestvovali i u planiranju i u organizaciji uklanjanja tragova zločina.

175. U nastavku će biti navedeno ko su pripadnici političkih, vojnih i policijskih struktura za koje se, na osnovu raspoloživih dokaza, može tvrditi da su učestvovali u operaciji prikrivanja zločina.

176. Prvu grupu čine najviši državni službenici koji su doneli odluku, isplanirali i izdali nalog da se operacija sprovede u delo. U drugu spadaju visoki, pre svega policijski zvaničnici koji su organizovali sprovođenje akcije na terenu, dok se u trećoj grupi nalaze lica koja su direktno učestvovala u pokopavanju, otkopavanju, prevoženju i sakrivanju leševa u masovne grobnice (policajci, zaposleni u državnim preduzećima, pripadnici TO itd).

352 *Ibid.*



i. Planeri operacije premeštanja i skrivanja tela

177. Na osnovu raspoloživih dokaza može se zaključiti da je plan za sprovođenje operacije prikriivanja zločina potekao iz kabineta Slobodana Miloševića i da je donet najkasnije u martu 1999. godine, na sastanku u Belom dvoru [videti paragraf 178-180]. Na osnovu podataka do kojih je došao FHP, tom sastanku su prisustvovali Slobodan Milošević, Vlajko Stojiljković, Vlastimir Đorđević i Radomir Marković, a najverovatnije i osobe u vojnom vrhu.

Slobodan Milošević³⁵³

178. Slobodan Milošević bio je predsednik SRJ i, od uvođenja ratnog stanja,³⁵⁴ vrhovni komandant oružanih snaga SRJ. U martu 1999. godine na sastanku u Belom dvoru Milošević je izdao nalog da se „preduzmu mere kako bi se uklonili već sahranjeni leševi albanskih civila“.³⁵⁵ Ovom sastanku su prisustvovali osobe na visokim državnim funkcijama, policijski zvaničnici, ali najverovatnije i osobe na vojnom vrhu.

179. Međutim, to nije jedini sastanak koji je organizovao Milošević a koji se ticao prikriivanja zločina počinjenih na Kosovu. Naime, u maju 1999. godine održan je još jedan sastanak kojem je prisustvovao i zamenik ministra policije Obrad Stevanović. U dnevniku generala Stevanovića u vezi sa tim sastankom između ostalog stoji: „Predsednik“, a zatim ispod toga: „Nema leša, nema zločina“, što se najverovatnije odnosi na prikriivanje ubistava civila i njihovo sakriivanje od nadležnih državnih organa, ali i javnosti.³⁵⁶

180. Slobodan Milošević je pred MKSJ, između ostalog, bio optužen za zločine koji su tokom sukoba na Kosovu počinjeni nad kosovskim Albancima.³⁵⁷ Milošević je preminuo pre završetka procesa, 11. marta 2006. godine, u Pritvorskoj jedinici MKSJ u Sheveningenu.

Vlajko Stojiljković

181. Stojiljković je od 1997. pa do oktobra 2000. godine bio ministar unutrašnjih poslova Srbije. Nalog da se „preduzmu mere kako bi se uklonili već sahranjeni leševi albanskih civila“ na sastanku u martu 1999. godine Slobodan Milošević je izdao Vlajku Stojiljkoviću.³⁵⁸ Nakon toga, Stojiljković je održao sastanak na kojem je za sprovođenje naloga u delo odredio generale Dragana Ilića i Vlastimira

353 Ratko Marković o ovlašćenjima i položaju predsednika Republike Srbije, dok. pred. br. 1D682, *Šainović i dr.*, str. 40, paragraf 3.60.

354 Vanredno stanje uvedeno je 24. marta 1999. godine, videti: „Službeni glasnik“, Odluka o uvođenju ratnog stanja od 24. marta 1991. godine, dok. pred. br. P991, *Šainović i dr.*, Savezni sekretarijat za informisanje – Odluka o proglašenju ratnog stanja od 24. marta 1999. godine, *Šainović i dr.*

355 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 1.

356 Lični dnevnik generala Obrada Stevanovića, dok. pred. br. D299.440, *Milošević*, str. 88.

357 Druga izmenjena optužnica MKSJ protiv Slobodana Miloševića i drugih od 22. novembra 2002. godine.

358 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 1.



Đorđevića.³⁵⁹ Đorđević je prilikom saslušanja u MKSJ tvrdio da je tokom operacije premeštanja leševa bio u stalnoj komunikaciji sa ministrom.³⁶⁰

182. Vlajko Stojiljković bio je optužen pred MKSJ za zločine počinjene nad kosovskim Albancima tokom sukoba na Kosovu,³⁶¹ ali je on, pre nego što je postao dostupan MKSJ, izvršio samoubistvo u Beogradu u aprilu 2002. godine.³⁶²

Vlastimir Đorđević

183. Vlastimir Đorđević je od 1997. do 2001. godine bio načelnik Resora javne bezbednosti MUP-a Srbije. Radomir Marković je tvrdio da je Vlastimir Đorđević na sastanku kod Slobodana Miloševića u martu 1999. godine „otvorio kao problem pitanje uklanjanja albanskih leševa, kako bi se uklonile sve moguće civilne žrtve koje bi mogle postati predmet istraživanja Haškog tribunala“.³⁶³ Takođe, Đorđević je od ministra Stojiljkovića, zajedno sa Draganom Ilićem, preuzeo na sebe sprovođenje operacije u delo,³⁶⁴ a zatim i učestvovao u praktično svim njenim segmentima.

184. Tokom žalbenog postupka pred MKSJ, Đorđević je u jednom podnesku prihvatio odgovornost za učešće u pokopavanju i sakrivanju leševa u Batajnici i priznao da je znao za pokopavanje kod jezera Perućac, ali je nastojao da svoju ulogu umanjí.³⁶⁵ Suprotstavio se zaključku prvostepene presude po kojem je imao „vodeću ulogu u operaciji“,³⁶⁶ već je tvrdio da je „u te grozne događaje bio uvučen u kasnoj fazi“ i da je u operaciji imao „ograničenu ulogu“.³⁶⁷

54

359 *Ibid*; Svedočenje Dragana Karleuše pred MKSJ u predmetu *Milošević* od 22. jula 2002. godine, str. 79.

360 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 7. decembra 2009. godine, str. 9712 i 9728-9729.

361 MKSJ je optužnicu podiglo 22. maja 1999. godine.

362 „Vlajko Stojiljković pucao sebi u glavu“, portal B92, 11. april 2002. godine, videti na http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2002&mm=04&dd=11&nav_id=58055, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

363 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 1.

364 *Ibid*, str. 2.

365 Podnesak Vlastimira Đorđevića nakon dostavljanja na prevod prvostepene presude MKSJ od 29. novembra 2012. godine, str. 2, par. 3.

366 Kako je konstatovalo pretresno veće MKSJ u predmetu *Đorđević*: „Veće se uverilo da je optuženi imao vodeću ulogu u naporima MUP-a da se prikríju zločini ubistva civila albanske nacionalnosti i drugih lica koja nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima u periodu na koji se odnosi Optužnica. [...] Prema zaključku Veća, ova operacija je izvedena pod rukovodstvom optuženog, u konsultaciji s ministrom Stojiljkovićem, a u skladu s naredjenjem predsednika SRJ Slobodana Miloševića. Mada je po zakonu bio dužan da naredi propisnu istragu o pronađenim telima, optuženi je, zahvaljujući svojoj ulozi, obezbedio da o tim telima u to vreme ne bude sprovedena istraga.“ Videti Prvostepenu presudu MKSJ u predmetu *Đorđević*, tom II, par. 2156.

367 Podnesak Vlastimira Đorđevića nakon dostavljanja na prevod prvostepene presude MKSJ od 29. novembra 2012. godine, str. 2, par. 3.



185. Žalbeno veće potvrdilo je sve zaključke Pretresnog veća i odbacilo njegovu tvrdnju da je uloga koju je imao u operaciji prikrivanja zločina „precejena“.³⁶⁸ Konačnom presudom osuđen je na 18 godina zatvora³⁶⁹ i kaznu trenutno služi u nemačkom zatvoru.³⁷⁰

Radomir Marković

186. Radomir Marković je bio načelnik Resora državne bezbednosti MUP-a Srbije od 1997. godine. Marković je bio prisutan na sastanku u martu 1999. godine kod Slobodana Miloševića. Međutim, u izjavi službeniku Centra RDB Beograd MUP-a Srbije Marković je negirao učešće Državne bezbednosti u operaciji prikrivanja zločina. Činjenica da je načelnik RDB bio prisutan na sastanku na kojem je nastao plan za prikrivanje zločina govori u prilog tvrdnji da je RDB bio uključen u ovu operaciju [videti paragraf 73].

187. Radomir Marković osuđen je u Srbiji zbog više političkih ubistava na 40 godina zatvora i trenutno služi kaznu.³⁷¹

ii. Organizatori operacije premeštanja i skrivanja tela

188. Tajna operacija prikrivanja zločina koju je naložio Slobodan Milošević u martu 1999. godine sprovedena je prevashodno tokom aprila i maja 1999. godine, za šta su bili zaduženi visoko- i srednjerangirani oficiri policije i vojske.

Dragan Ilić

189. Dragan Ilić je bio načelnik Uprave kriminalističke policije MUP-a Srbije. Na sastanku kod ministra Vljaka Stojiljkovića, Dragan Ilić i Vlastimir Đorđević zaduženi su za realizaciju naloga Slobodana Miloševića izrečenog na prethodnom sastanku u martu 1999. godine [videti paragraf 74].³⁷² Učešće Dragana Ilića u operaciji skrivanja tela potvrđuje nekoliko izvora.

190. Radomir Marković u svojoj izjavi Centru RDB Beograd navodi da mu se Dragan Ilić „u više navrata, žalio na težinu posla koji obavlja, na njegovu nepripremljenost na takve strahote, kao i na otpor koji nailazi na terenu, kod ljudi koji treba da pomognu u otkrivanju lokacija na kojima se nalaze leševi albanskih civila“.³⁷³ Međutim, iako se Ilić Radomiru Markoviću žalio na „nepripremljenost na

368 Presuda žalbenog veća MKSJ u predmetu *Đorđević*, par. 425.

369 Videti Dispozitiv presude žalbenog veća MKSJ u predmetu *Đorđević*, str. 456-457.

370 „General Đorđević u nemačkom zatvoru“, novinska agencija Sense, 22. oktobra 2014. godine, videti na [http://www.sense-agency.com/tribunal_\(mksj\)/general-djordjevic-u-nemackom-zatvoru.25.html?cat_id=1&news_id=16220](http://www.sense-agency.com/tribunal_(mksj)/general-djordjevic-u-nemackom-zatvoru.25.html?cat_id=1&news_id=16220), pristupljeno dana 12. januara 2016. godine.

371 „Presuda državnom terorizmu“, nedeljnik „*Vreme*“, 26. jun 2008. godine, videti na <http://www.vreme.co.rs/cms/view.php?id=644389>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine; „Slika Miloševićevog režima: Likvidacija političkih neprijatelja“, portal Insajder, 25. avgust 2016. godine, videti na <https://insajder.net/sr/sajt/tema/1439/>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

372 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 2.

373 *Ibid.*



takve strahote“, postoje dokazi da je Ilić u nekoliko navrata odlazio na Kosovo i imao aktivnu ulogu u sakrivanju tela ubijenih civila.

191. O Ilićevim posetama Kosovu govori Vlastimir Đorđević,³⁷⁴ ali o njima svedoče i Gvozden Gagić koji je u to vreme bio načelnik Odeljenja za krvne i seksualne delikte UKP-a MUP-a Srbije i Ilićev podređeni, kao i Živko Trajković, bivši komandant SAJ-a.

192. Gagić je pred MKSJ izjavio da je Ilić tokom NATO intervencije odlazio na Kosovo,³⁷⁵ kao i da se početkom maja 1999. na Kosovu „sastao sa načelnicima odeljenja kriminalističke policije kako bi im dao uputstva o daljem načinu rada kriminalističke policije“.³⁷⁶ U svom svedočenju pred MKSJ Trajković je bio još konkretniji. Rekao je da general Ilić boravio na Kosovu „za potrebe čišćenja terena“, budući da je on bio osoba „zadužena za tu vrstu operacije“, odnosno da je bio „vođa tima koji je trebao da očisti teren na Kosovu“.³⁷⁷

193. Ilić je imao i vodeću ulogu u isplati dnevnica na ime operativnih troškova proisteklih iz akcije „Dubina II“ osobama van MUP-a Srbije koji su učestvovali u vađenju tela iz hladnjače koja je isplivala kod Tekije [videti paragraf 93].

194. S druge strane, Ilić je i sâm na indirektan način potvrdio svoju vodeću ulogu u „asanaciji terena“. Naime, na sastanku Štaba MUP-a za KiM 4. maja 1999. godine u Prištini Ilić je naveo sledeće: „Za saniranje teritorije je sačinjen Plan koji je podeljen svim OKP SUP-a i on određuje i definiše jasne zadatke.“³⁷⁸ Postojanje tog plana potvrdio je i Gvozden Gagić.³⁷⁹

56

195. FHP je 31. avgusta 2015. godine uputio zahtev za pristup informacijama od javnog značaja MUP-u Srbije, sa pitanjem da li je Dragan Ilić i dalje zaposlen u MUP-u Srbije, ali je MUP odbio da odgovori uz obrazloženje da „ne raspolaže traženom informacijom“.³⁸⁰

Vladimir Aleksić i Desimir Radić

196. Vladimir Aleksić je bio načelnik Kriminalističko-tehničkog centra. Po tvrdnji Slobodana Borisavljevića, šefa kabineta Vlastimira Đorđevića, ekipu saradnika Dragana Ilića koja je poslata na Kosovo činili su i Vladimir Aleksić i Desimir Radić.³⁸¹

374 Svedočenje Vlastimira Đorđevića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 11. decembra 2009. godine, str. 9986-9987.

375 Svedočenje Gvozdena Gagića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 18. marta 2008. godine, str. 24454.

376 *Ibid.*, str. 24456.

377 Svedočenje Živka Trajkovića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* od 29. septembra 2009. godine, str. 9126.

378 Zapisnik sa održanog sastanka u Štabu MUP-a u Prištini dana 17. maja 1999. godine, dok. pred. br. P1996, *Šainović i dr.*, str. 8.

379 Svedočenje Gvozdena Gagića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 18. marta 2008. godine, str. 24457.

380 MUP, odgovor br. 9609/15-2 od 17. septembra 2015. godine.

381 Druga izjava Slobodana Borisavljevića Radnoj grupi MUP-a Srbije, dok. pred. br. P390, *Đorđević*, str. 1.



197. Dokazi potvrđuju da je Aleksić bio angažovan u isplati dnevnica učesnicima akcije „Dubina II“, što je već opisano u ovom dosijeu [videti paragraf 93].

198. Desimir Radić je bio načelnik odeljenja za privredu MUP-a RS.³⁸² FHP ne raspolaže podacima koju je specifičnu ulogu imao Radić u operaciji sakrivanja tela, osim da je zajedno sa Iličem i Aleksićem upućen na Kosovo za te potrebe.

199. Aleksić i Radić su stekli uslove za starosnu penziju i od 2004. godine obojica su penzioneri MUP-a Srbije.³⁸³ Štaviše, Aleksić je aktuelni predsednik Udruženja penzionisanih radnika MUP-a i u tom svojstvu, ponekad u prisustvu sadašnjeg ministra MUP-a Nebojše Stefanovića, istupa u javnosti zahtevajući da se MUP „odrekne svih onih koji su ispoljili kriminalne sklonosti“.³⁸⁴

Goran Radosavljević Guri

200. Goran Radosavljević je bio član Štaba MUP-a za KiM, komandant OPG, ali i osoba nadležna za obuku MUP-a u Nastavnom centru u Petrovom Selu.

201. U izjavi Radomira Markovića navodi se da mu je Dragan Ilić rekao da mu je „značajnu pomoć“ u poslu asanacije terena „pružio pukovnik MUP-a Goran Radosavljević“.³⁸⁵

202. Već je opisano da je Radosavljević tokom sukoba na Kosovu vodio obuku u Nastavnom centru u Petrovom Selu, gde su pokopani leševi albanskih civila dopremljeni s Kosova, kao i da je nakon jula 1999. godine, dakle u vreme kada su tamo ubijeni i pokopani trojica braće Bytyqi, upravljao celim Nastavnim centrom. Takođe, u ovom dosijeu su navedeni dokazi o tome da je Radosavljević tokom dopremanja leševa sa Kosova boravio u Nastavnom centru u Petrovom Selu i da je pružao pomoć u pojedinim segmentima, to jest da je, u najmanju ruku, bio upoznat sa celom akcijom [videti paragrafe 126, 132].

203. U pogledu Radosavljevićeve uloge u operaciji prikrivanja zločina indikativna je i javna prepiska koju je on u julu 2016. godine imao sa bivšim ministrom policije Draganom Jočićem. U reagovanju na kritike koje je Radosavljević prethodno uputio njemu,³⁸⁶ Jočić postavlja pitanje ko je „srpske policijske kasarne“ pretvarao u „masovne grobnice poluzakopanih kosovskih Albanaca“, ko je gurnuo hladnjaču „punu leševa kosovskih Albanaca“ u „dunavske pličake kod Tekije“, „ko je survavao neotežanu

57

382 MUP, odgovor br. 891/16-2 od 22. avgusta 2016. godine.

383 MUP, odgovori br. 891/16-2 i 892/16-2, oba od 22. avgusta 2016. godine.

384 „Svi koji su se ogrešili o zakon treba da odu iz policije! Podrška ministru Stefanoviću stiže sa svih strana“, portal Telegraf, 8. januar 2016. godine, videti na <http://www.telegraf.rs/vesti/politika/1940380-svi-koji-su-se-ogresili-o-zakon-treba-da-idu-iz-policije-podrska-ministru-stefanovic-stize-sa-svih-strana>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

385 Izjava Radomira Markovića, dok. pred. br. P283, *Milošević*, str. 2.

386 „Intervju Guri: Đinđić je ubijen kada je rekao da će ujediniti RS i Srbiju ako nam otmu Kosovo“, nedeljnik *Ekspres*, 16. jul 2016. godine, videti na <https://www.ekspres.net/drustvo/intervju-guri-dindic-je-ubijen-kada-je-rekao-da-ce-ujediniti-rs-i-srbiju-ako-nam-otmu-kosovo>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.



hladnjaču u Perućko jezero“ i „ko je i zašto besmisleno ubio trojicu braće Bitići“, čija su tela otkrivena u jednoj od dve masovne grobnice u Petrovom Selu.³⁸⁷

204. Činjenica da nekadašnji najviši funkcioner smatra da Radosavljević ima odgovore na ta pitanja ukazuje na njegovu moguću ključnu ulogu u operaciji prikrivanja kosovskih zločina.

205. Goran Radosavljević Guri je danas policijski penzioner i član Glavnog odbora vladajuće Srpske napredne stranke.³⁸⁸

Petar Zeković

206. Petar Zeković je bio jedan od šest pomoćnika ministra unutrašnjih poslova Vljaka Stojilkovića. Na to mesto je postavljen odlukom Vlade RS 1997. godine.³⁸⁹

207. Božidar Protić, radnik MUP-a koji je prevezio leševe sa Kosova u Srbiju i iz Kladova u Batajnicu, tokom svedočenja pred MKSJ je tvrdio da je tokom tog procesa bio u stalnom kontaktu sa generalom Petrom Zekovićem [videti paragrafe 92, 102-103].

208. Takođe, Dragan Bašanović, Zekovićev vozač, učestvovao je u dovoženju i pokopavanju leševa u Centru „13. maj“ u Batajnici. U tom pogledu, važan je zaključak Pretresnog veća u predmetu *Đorđević* po kojem je „izuzetno malo verovatno da bi lični vozač optuženog [Bogdan Lipovac, prim. FHP] bio uključen u tako složen zadatak kao što je prevoz tela, a da optuženi ne bude upoznat sa tim“.³⁹⁰ Po toj analogiji, mala je verovatnoća da Zeković nije bio upoznat sa zadacima koje obavlja njegov vozač.

209. Zeković je penzionisan 2000. godine sa mesta pomoćnika ministra unutrašnjih poslova.³⁹¹

Načelnici SUP-ova i OUP-ova MUP-a Srbije

210. Iz primera pokopavanja tela ubijenih albanskih civila koji su otkriveni kod Tekije i u jezeru Perućac uočljivo je da su pojedini načelnici SUP-ova, ali i OUP-ova, prevashodno u koordinaciji sa generalom Đorđevićem bili angažovani u operaciji prikrivanja zločina nad kosovskim Albancima.

387 „Gurijeva zla namera, Umesto odgovora generalu Guriju“, portal IN4S, videti na <http://www.in4s.net/gurijeva-zla-namera-umesto-odgovora-generalu-guriju/>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

388 „Beta, Vučić: Licemerno je govoriti da Guri ima veze sa ubistvom braće Bitići“, 7. novembar 2016. godine, videti na <http://www.naslovi.net/2016-11-07/beta/vucic-licemerno-je-govoriti-da-guri-ima-veze-sa-ubistvom-brace-bitici/19204658>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

389 Izjava Petra Zekovića data pred istražnim sudijom Okružnog suda u Beogradu 5. jula 2004. godine u predmetu Kri.V. 1/03, <http://www.jugiliks.com/images/Pdf/hladnjace/zekovic%20petar.pdf>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.

390 Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Đorđević*, tom II, par. 1349.

391 Izjava Petra Zekovića data pred istražnim sudijom Okružnog suda u Beogradu 5. jula 2004. godine u predmetu Kri.V. 1/03, <http://www.jugiliks.com/images/Pdf/hladnjace/zekovic%20petar.pdf>, pristupljeno dana 12. januara 2017. godine.



211. Časlav Golubović, načelnik SUP-a Bor, i Vukašin Sperlić, načelnik OUP-a Kladovo, aktivno su učestvovali u skrivanju dokaza o telima koja su zajedno sa hladnjačom isplivala u Dunavu kod Tekije, a potom i pokopavanja drugih leševa u Nastavnom centru Petrovo Selo [videti paragraf 83-87].

212. S druge strane, Đorđe Kerić, načelnik SUP-a Užice, u vreme izvlačenja hladnjače iz jezera Perućac je podređenima prenosio naloge generala Đorđevića, čime je aktivno doprineo skrivanju zločina od očiju javnosti i istražnih organa [videti paragrafe 139-142]. Slavko Petrović, komandir stanice milicije Bajina Bašta, angažovao je mehanizaciju za izvlačenje hladnjače iz jezera Perućac [videti paragraf 141].

213. Časlav Golubović je otišao u penziju u januaru 2002. godine,³⁹² Vukašin Sperlić u junu 2006. godine,³⁹³ Petrović u junu 2001. godine,³⁹⁴ dok je Đorđe Kerić penzionisan u julu 2002. godine sa mesta pomoćnika načelnika Saobraćajne policije MUP-a Srbije.³⁹⁵

Načelnici i pripadnici kriminalističkih policija SUP-ova i OUP-ova MUP-a Srbije

214. Iz dostupnih dokaza očigledno je da su načelnici i radnici Odeljenja kriminalističke policije SUP-ova i OUP-ova Srbije imali značajnu ulogu u asanaciji terena, odnosno operaciji prikriivanja zločina. Doprinos uklanjanju tela iz hladnjače kod Tekije dali su rukovodilac i radnici kriminalističke policije OUP-a Kladovo Milan Stevanović, Boško Radojković, Momčilo Sujiranović, Jovan Dobrić i Nenad Popović, načelnik OKP SUP-a Bor Toma Miladinović, a uklanjanju tela iz jezera Perućac načelnik OKP SUP-a Užice Zoran Mitričević i njemu podređeni Mileta Petrović, Boško Milutinović i Dragan Đorđević.

59

215. Milan Stevanović je bio rukovodilac grupe za suzbijanje kriminaliteta u policijskoj stanici Kladovo do septembra 2006. godine, kada je penzionisan.³⁹⁶

216. Boško Radojković je bio zaposlen u operativnoj kriminalističkoj tehnici u policijskoj stanici Kladovo do juna 2006. godine, kada je penzionisan.³⁹⁷

217. Momčilo Sujiranović je od jula 2015. godine vođa sektora 1. kategorije grupe za suzbijanje kriminaliteta u policijskoj stanici Kladovo.³⁹⁸

218. Jovan Dobrić je penzionisan u oktobru 2013. godine, dok je Nenadu Popoviću 2000. godine prestao radni odnos u MUP-u zbog povrede službene dužnosti.³⁹⁹

392 Izjava Časlava Golubovića, dok. pred. br. P352, *Đorđević*, str. 2.

393 MUP, odgovor br. 236/16-2 od 4. marta 2016. godine.

394 MUP, odgovor br. 11-11/16 od 28. juna 2016. godine.

395 Svedočenje Đorđa Kerića pred MKSJ u predmetu *Đorđević* 21. jula 2009. godine, str. 7753-7754.

396 MUP, odgovor br. 1226/16-2 od 25. novembra 2016. godine.

397 MUP, odgovor br. 1229/16-2 od 25. novembra 2016. godine.

398 MUP, odgovor br. 1237/16-2 od 25. novembra 2016. godine.

399 *Ibid.*



219. Toma Miladinović je bio načelnik odeljenja za suzbijanje kriminaliteta u SUP-u Bor do 2005. godine, kada je penzionisan.⁴⁰⁰

220. Zoran Mitričević je nakon učešća u skrivanju leševa iz jezera Perućac napredovao u karijeri. On je u decembru 2001. godine premešten u Odeljenje za suzbijanje opšteg kriminaliteta Uprave kriminalističke policije MUP-a Srbije, a potom je postao načelnik Policijske uprave u Užicu, odakle je u decembru 2009. godine otišao u penziju.⁴⁰¹

221. Mileta Petrović je bio glavni analitičar u Odseku za analitiku i evidencije Policijske uprave Užice do 2009. godine, kada je penzionisan.⁴⁰²

222. Boško Milutinović i Dragan Đorđević su iz MUP-a penzionisani 2006. godine.⁴⁰³

Drugi pripadnici MUP-a Srbije

223. Osim pomenutih više- i srednjerangiranih policijskih službenika, u sprovođenju plana za prikriivanje zločina na terenu učestvovali su i drugi policijski oficiri sa različitim funkcijama unutar MUP-a Srbije.

224. Radomir Đerić, bivši pomoćnik Gorana Radosavljevića Gurija u Nastavnom centru Petrovo Selo, nije poricao svoje učešće u pokopavanju leševa na toj lokaciji. Od 2006. godine on je u prevremenoj penziji.⁴⁰⁴ Sreten Popović, takođe Radosavljevićev pomoćnik, u vreme pokopa leševa nalazio se u Petrovom Selu. On je pravosnažno oslobođen optužbi za ubistvo braće Bytyqi, a MUP u zakonom propisanom roku nije odgovorio na zahtev FHP-a o njegovom profesionalnom angažmanu.⁴⁰⁵

225. Naređenja za prevoz leševa sa Kosova u Srbiju radnicima MUP-a su, između ostalih, izdavali i policijski pukovnik Mladen Šipovac i Dragić Nenadić [videti paragraf 92]. Pod izgovorom da je ime i prezime nedovoljno da bi se dostavili podaci o ulozu i funkciji Mladena Šipovca za vreme i nakon 1999. godine, MUP Srbije je odbio da FHP-u dostavi podatke o njegovom profesionalnom angažmanu.⁴⁰⁶

226. Dragić Nenadić je do kraja policijske karijere radio kao načelnik Odeljenja za održavanje i eksploataciju vozila u Upravi za zajedničke poslove, sve do penzionisanja u maju 2004. godine.⁴⁰⁷ Ostao je, dakle, na mestu sa kojeg je, po izjavama svedoka, izdavao naloge za prevoz leševa sa Kosova u Srbiju.

400 MUP, odgovor br. 1233/16-2 od 18. novembra 2016. godine.

401 MUP, odgovor br. 331/16-2 od 17. marta 2016. godine.

402 MUP, odgovor br. 1236/16-2 od 29. novembra 2016. godine.

403 *Ibid.*

404 MUP, odgovor br. 264/16-3 od 4. marta 2016. godine.

405 Zahtev za pristup informaciji od javnog značaja upućen MUP-u 14. septembra 2006. godine, HlcIndexOut: 170-F125610

406 MUP, odgovor br. 211/16-2 od 23. februara 2016. godine.

407 MUP, odgovor br. 212/16-2 od 1. marta 2016. godine.



Oficiri VJ

227. Naređenje za asanaciju terena od 31. marta 1999. godine komandanta Prištinskog korpusa Vladimira Lazarevića njega i komandante brigada kojima je naređenje upućeno svrstava u red organizatora koji su sproveli nalog za skrivanje tela.⁴⁰⁸ Takođe, sudeći po naređenju, ali i događajima na terenu, značajnu operativnu ulogu u uklanjanju tela imali su komandiri odeljenja za asanaciju i njihovi pomoćnici [videti paragrafe 149-151]. Ministarstvo odbrane odbilo je sve zahteve FHP-a za dostavljanje informacija o tome ko su bili komandiri i zamenici komandira odeljenja za asanaciju unutar brigada VJ na Kosovu, pod izgovorom da se radi o tajnim podacima.⁴⁰⁹

228. General Vladimir Lazarević pravosnažno je osuđen pred MKSJ zbog zločina nad kosovskim Albancima na 14 godina zatvora.⁴¹⁰ U decembru 2015. godine pušten je na slobodu.

iii. Lica koja su direktno učestvovala u operaciji sakrivanja tela

229. Kao što se iz dosadašnjeg dela ovog dosijea može uočiti, u procesu uklanjanja leševa sa mesta zločina, njihovog pokopavanja u masovne grobnice na Kosovu, zatim iskopavanja, utovara na kamione, prevoza u Srbiju i pokopavanja u tajnim grobnicama učestvovala su stotine, moguće i hiljade pojedinaca iz različitih struktura. Među njima je veliki broj policajaca, pripadnika VJ, TO i Civilne zaštite koja je bila u nadležnosti Ministarstva odbrane, ali i civila koji su bili plaćeni ili primorani da učestvuju u pojedinim segmentima operacije. Neki od njih su svedočili pred MKSJ i pravosuđem Srbije.

230. U tom pogledu, ilustrativan je primer ubistva počinjenog u Suvoj Reci, gde su nakon zločina nad ženama, decom i muškarcima porodice Berisha u uklanjanju tela žrtava i prevozu do strelišta kod Prizrena učestvovala desetina osoba iz različitih struktura: MUP-a Srbije, TO, Civilne zaštite i javnih preduzeća [videti paragrafe 24-25].

231. Boban Vuksanović, koji je kao pripadnik TO Suva Reka naredio utovar leševa ubijenih članova porodice Berisha, nedugo zatim je poginuo.⁴¹¹ Velibor Veljković i Ramiz Papić, koji su učestvovali u uklanjanju leševa iz Suve Reke, i dalje su aktivni u policijskoj službi.⁴¹² Veljković je zaposlen u policijskoj

408 Naređenje za asanaciju terena komandanta Prištinskog korpusa Vladimira Lazarevića od 31. marta 1999. godine, dok. pred. br. P352, *Šainović i dr.*

409 Generalštab Vojske Srbije, Združena operativna komanda, sedam rešenja od 19. januara 2016. godine po zahtevima FHP-a za informacije od javnog značaja u vezi sa komandirima i zamenicima komandira odeljenja za asanaciju: Rešenje br. 116-2 (58. laka pešadijska brigada VJ), Rešenje br. 114-3 (15. okr. VJ), Rešenje br. 115-2 (52. arbr VJ), Rešenje br. 117-2 (125. mtbr VJ), Rešenje br. 118-2 (211. mtbr VJ), Rešenje br. 119-2 (243. mbr VJ), Rešenje br. 120-2, (549. mtbr VJ).

410 Videti dispozitiv presude žalbenog veća MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, str. 732.

411 Svedočenje Hysnija Berisha pred MKSJ u predmetu *Dorđević* od 7. aprila 2009. godine, str. 3372-3373.

412 U odgovoru MUP-a na zahtev FHP-a o profesionalnom angažmanu Velibora Veljkovića navodi se da je on zaposlen u Policijskoj stanici u Medvedi Policijske uprave Leskovac; U odgovoru MUP-a na zahtev FHP-a o profesionalnom angažmanu Ramiza Papića navodi se da je on zaposlen kao policajac u Policijskoj stanici u Sjenici Policijske uprave u Novom Pazaru.



stanici Medveđa, dok je Papić zaposlen u policijskoj stanici u Sjenici.⁴¹³ Todor Jovanović, koji je u svojstvu kriminalističkog tehničara fotografisao leševe u Suvoj Reci, danas je zaposlen u Policijskoj upravi Kruševac na mestu kriminalističko-tehničke registracije i identifikacije.⁴¹⁴

232. Ministarstvo odbrane odbilo je zahtev FHP-a za dostavljanje podataka o profesionalnom angažmanu bivšeg šefa Odseka za narodnu odbranu u Suvoj Reci Zorana Stanisavljevića, koji je po izjavama svedoka imao bitnu ulogu u procesu uklanjanja tela sa mesta zločina. U obrazloženju se navodi da Odsek za narodnu odbranu u Suvoj Reci nikada nije bio u sastavu Ministarstva odbrane i VJ,⁴¹⁵ što je u suprotnosti sa Stanisavljevićevim svedočenjem pred domaćim sudom. Tom prilikom Stanisavljević je naveo: „Bio sam zaposlen u Ministarstvu odbrane kao šef odseka [...] šef odseka za narodnu odbranu.“⁴¹⁶

233. Među neposrednim počiniocima su i bageristi, koji su pred sudovima uglavnom svedočili pod merama zaštite, ali i vozači. Poznata su imena najmanje četvorice vozača leševa: Božidara Protića, Čedomira Šakića, Dragana Bašanovića i Bogdana Lipovca.

234. Protić, Šakić i Lipovac su penzionisani.⁴¹⁷

235. Za Dragana Bašanovića je MUP odgovorio da u evidenciji ne mogu da pronađu lice sa tim podacima.⁴¹⁸

413 MUP, odgovori br. 58/16-2 i 60/16-2, oba od 2. februara 2016. godine.

414 MUP, odgovor br. 59/16-3 od 6. maja 2016. godine.

415 MO, Odgovor br. 507-8 od 8. februara 2016. godine.

416 Svedočenje Zorana Stanisavljevića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Suva Reka* od 8. marta 2007. godine, str. 54.

417 Svedočenje Božidara Protića pred Okružnim sudom u Beogradu u predmetu *Bitići/Bytyqi* od 8. februara 2007. godine, str. 29-30. Svedočenje Čedomira Šakića pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* od 11. februara 2008. godine, str. 22078. U odgovoru MUP-a na zahtev FHP-a o profesionalnom angažmanu Bogdana Lipovca navodi se da je penzionisan 2006. godine sa mesta vozača; MUP, odgovor br. 1011/16-2 od 19. septembra 2016. godine.

418 MUP, odgovor br. 1014/16-3 od 26. oktobra 2016. godine.



МУП Р СРБИЈЕ
У К П
25.05.2001. године
Београд

Случај "Хладњача"

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А

Поводом текста објављеног у локалном листу "Тимочка крими ревија" из Зајечара, број 100 од 01.05.2001. године, да је дана 06. априла 1999. године у близини села Текија, СО Кладово, из реке Дунав извучен камион-хладњача са неидентификованим лешевима, по налогу министра унутрашњих послова Душана Михајловића одређена је Радна група са задатком да утврди релевантне чињенице везане за наведени случај.

Радна група је у периоду од 07.05.2001. године до данас, на подручјима Београда, Бора, Неготина, Кладова и др. обавила информативне разговоре са више од 30 лица на околности случаја "Хладњача" о чему је сачињена одговарајућа службена документација.

У склопу до сада предузетих мера и активности остварен је непосредан увид и на лицу места а лоцирана су могућа места где је, највероватније, хладњача доспела у Дунав.

Тако је установљено да је дана 05. априла 1999. године, поподне, ОУП-у Кладово јављено да су рибари на Дунаву, код Текије, приметили плутајући објекат, налик на сандук беле боје. Предпостављајући да се ради о возилу, односно о саобраћајној незгоди, на лице места из ОУП Кладово упућена је увиђајна екипа и ангажован професионални ронилац Живадин Ђорђевић из Кладова.

Ронилац је тада констатовао да се ради о камиону хладњачи, марке "Мерцедес", без регистарских таблица, који плута, а на вратима кабине исписан је назив фирме "Прогрес" - Призрен. Сандук хладњаче није био видно деформисан, врата сандука затворена и обезбеђена по средини ланцем и катанцем.

Ради вађења хладњаче из Дунава ангажована је ауто дизалица. Хладњача је привучена на око 1,5 метара од обале. Тада се из хладњаче осетио непријатан мирис. Том приликом уочено је да из једног расцепа сандука хладњаче "вире две људске ноге".

Разваљен је катанац и скинут ланац. На лицу места, поред припадника органа унутрашњих послова присутни су били и представници правосудних органа, и то: истражни судија Општинског суда у Кладову Томислав Милојковић и заменик Општинског јавног тужиоца у Кладову Мирко Петковић.

Након отварања врата, у сандуку хладњаче уочен је већи број људских лешева. Како се радило о случају из надлежности Округног јавног тужилаштва у Неготину,, присутни истражни судији и заменик ОЈТ огласили су се ненадлежним. Након тога, затворена су врата на хладњачи.

О догађају са лица места депешом је обавештен и СУП Бор.

Дана 07. априла, ради извлачења хладњаче ангажована је велика ауто дизалица. Од СУП-а Бор тражене су инструкције о даљем поступању. У међувремену извлачење хладњаче је обустављено ради консултација, по наређењу тадашњег начелника СУП-а Бор, пуковника Часлава Голубовића.

Истог дана, у вечерњим сатима, одржан је заказани састанак и том приликом, начелник СУП-а Бор обавештен је о детаљима као и да је увиђај започет, а затим прекинут.

Начелник СУП-а Бор телефоном извештава о догађају тадашњег начелника Ресора јавне безбедности, генерала Властимира Ђорђевића који налаже да се сачека, док са тим у вези не изврши потребне консултације.

Начелник СУП-а Бор пуковник Часлав Голубовић обавестио је генерала Ђорђевића да није могуће извршити обдукцију ни сахрањивање лешева на подручју Кладова. Потом, генерал Ђорђевић налаже: да се обезбеди лице места, да се затворе све информације за јавност и да се хладњача извади.

После консултација које је извршио, генерал Ђорђевић наређује начелнику СУП-а Бор Чаславу Голубовићу вађење лешева и припрему за транспорт, наводећи да ће се обдукција и сахрањивање лешева обавити на другом месту. Такође, наређује да се "посао" мора обавити током ноћи. Радници предузећа "Комуналац" из Кладова и полицајци изнели су лешеве из хладњаче и утоварили у камион.

Тако је исте ноћи извучено око двадесетак лешева. Извлачење је прекинуто у зору због опште исцрпљености радника и врло тешких услова и неприступачног терена.

Из МУП-а је добијен налог да први камион са лешевима крене из Текије ка Београду до наплатне рампе код Бубањ Потока, а да ће возач накнадно, успут, добити даља упутства преко мобилног телефона.

Камионом је управљао службени возач СУП-а Бор Љубинко Урсуљановић у пратњи патроле саобраћајне полиције.

Код Бубањ Потока, возач камиона телефоном је добио упутство "из МУП-а" да настави кретање аутопутем поред ЈП пумпе "Змај" у правцу Новог Сада. На новосадском путу, камион је заустављен и предат за сада неидентификованим службеним лицима, на њихов захтев.

Дана 07. априла 1999. године, хладњача је извађена из Дунава и постављена на тзв. вучни воз. Из хладњаче су током ноћи преостали лешеве пребачени у други камион, који је на лице места послат из МУП-а. Након утовара, лешеве су камионом одвежени у правцу Београда, а празна хладњача је вучним возом одвежена до стрелишта у Петровом Селу код Кладова, где је запаљена и разнета експлозивом.

На основу прикупљених сазнања путем информативних разговора са очевицима на лицу места, закључује се да се ради о преко 50 (педесет) лешева и предпоставља се да су са подручја КиМ.

Министар унутрашњих послова Влајко Стојиљковић и начелник Ресора јавне безбедности генерал Властимир Ђорђевић прогласили су цео случај државном тајном и поводом њега отворили акцију под називом **"Дубина 2"**. Имајући то у виду, Окружни јавни тужилац у Неготину Несторовић Крстимир обуставио је даље разјашњавање случаја. О овој акцији нема других података сем да су из касе специјалних трошкова МУП-а исплаћени радници који су радили на вађењу и претовару лешева из хладњаче, као и ронилац.

После извршених одговарајућих провера од стране Радне групе МУП-а, актом број КТР 37/2001 од 09.05.2001. године, Окружно јавно тужилаштво у Неготину, а поводом текста у листу "Тимочка крими ревија" о случају "хладњача", доставило је захтев за прикупљање потребних обавештења СУП-у Бор.

Радна група је истраживала и узроке описаног догађаја. Оперативна сазнања до којих је дошла Радна група указују да је марта 1999. године, у кабинету Слободана Милошевића, тадашњег председника СРЈ, одржан радни састанак. Састанку су поред Слободана Милошевића присуствовали: тадашњи министар унутрашњих послова Влајко Стојиљковић, тадашњи начелник РЈБ, генерал Властимир Ђорђевић, тадашњи начелник РДБ-а, генерал

Радомир Марковић и др. Том приликом генерал Ђорђевић изнео је као проблем питање асанације терена на подручју Косова и Метохије. С тим у вези, Слободан Милошевић је наложио Влајку Стојиљковићу предузимање мера како би се уклонили сви трагови који могу да укажу на постојање доказа о извршеним злочинима.

Ради извршења добијеног задатка, марта исте године, на колегијуму МУП-а Р Србије разматран је проблем асанације терена на подручју Косова и Метохије, где су извођена борбена дејства ради уклањања цивилних жртава, које би могле бити предмет евентуалног истраживања Хашког трибунала. Министар Влајко Стојиљковић издао је налог генералима Властимиру Ђорђевићу и Драгану Илићу да спроведу добијени задатак.

Радна група не располаже подацима о сличним случајевима на другим локацијама. Провером од стране СУП-а Ужице није потврђена информација Фонда за хуманитарно право о постојању сличне хладњаче у језеру Хидроелектранс "Кокин Брод".

Ради утврђивања свих чињеница и потпуног разјашњавања овог и евентуалних сличних случајева, као и утврђивање кривичне и друге одговорности појединаца, Радна група даље предузима интензивне мере.

О резултатима МУП Р Србије ће ускоро обавестити јавност.

МУП Р СРБИЈА
У К П
26.06.2001. године
Београд

Случај "Хладњача"

ИНФОРМАЦИЈА II

На Конференцији за новинаре одржаној дана 25.05.2001. године у МУП-у Републике Србије, о дотадашњим сазнањима у вези са случајем "Хладњача" и утврђеним чињеницама до којих је дошла Радна група, обавештена је јавност. Поред неспорно утврђених чињеница, располагало се и другим непровереним сазнањима.

У току даљег рада на разјашњавању случаја, са више службених и других лица обављени су информативни разговори и извршене провере оперативних сазнања.

Тако је криминалистички техничар ОУП-а Кладово, Радојковић Бошко, предао Радној групи 10 црно-белих фотографија и негатив филма, које је снимио на лицу места. Фотографије на којима се види хладњача у више положаја објављене су у средствима информисања. На основу тих фотографија потврђене су карактеристике возила, односно да се ради о камиону хладњачи марке "Мерцедес", са видљивим оштећењем врата на задњем делу сандука из којег висе две људске ноге.

На вратима хладњаче налази се исписано PIK "PROGRES", експортна класификација Prizren, као и број телефона и број факса.

Радојковић је децидно навео да се ради о укупно 86 лешева, од којих су 83 цела, а да постоје још три леша, утврдио је на основу три пронађене људске главе са остацима делова људских тела. Такође, непосредним увидом на лицу места приликом изношења лешева Радојковић је стекао уверење да су готово сви лешеве са фрактурама лобање изазване тупим и оштрим предметима. Само на једном лешу мушког пола са рукама на леђима везаним жицом, констатовао је прострелну рану у пределу груди. Међу лешевима, поред одраслих мушкараца и жена, како Радојковић наводи, било је двоје деце – девојчица и дечак, старости 6-7 година. Неколико лешева мушког пола било је у униформама "УЧК".

У међувремену, накнадним проверама утврђено је да се место са којег је било могуће да хладњача доспе у Дунав налази пре другог тунела на дунавској магистрали, из правца Доњег Милановца према Кладову.

За сада нису идентификована лица која су хладњачу гурнула у Дунав, нити евентуални очевици тог догађаја. У току је рад на утврђивању њихових идентитета и провера сазнања да се, највероватније, ради о службеним лицима.

Претходна сазнања указивала су да се ради о преко 50 лешева, али нова сазнања указују да је у хладњачи било 86 лешева. Лешеве су утоварени у два камиона. У први камион власништво ЈП "Комуналац" из Кладова, марке "ФАП-кипер" утоварено је 30 лешева из хладњаче. Овај камион са лешевима довежен је у Београд, тачније у круг вежбовног центра САЈ МУП-а у Батајници.

Предузимају се мере на утврђивању идентитета службених лица којима је у Београду, на новосадском путу, предат овај камион, а која су га затим одвезла у наведени спортски центар МУП-а.

Други камион на лице места код Текије, довео је из Београда службени возач МУП-а Протић Божидар заједно са мајором Перић Душком из Управе полиције МУП-а. Возач је по налогу свог старешине, Ненадићначелника Одељења за експлоатацију и одржавање возила Управе за заједничке послове МУП-а, ангажовао камион од једног приватног лица из Београда.

На лицу места, у овај камион утоварено је преосталих 56 лешева из хладњаче. Камион са лешевима наведена службена лица довезла су на место, где је довежен и претходни камион (центар САЈ у Батајници).

Утврђено је да су лешеве из оба камиона закопани у две јаме које су биле ископане багером.

По сазнању о локацији једне јаме извршен је криминалистичко-технички преглед и утврђено место где су лешеве закопани. Једна јама се налази у непосредној близини круга центра МУП-а. Делимичним откопавањем потврђена су сазнања да се ради о јами са људским лешевима, о чему је сачињена одговарајућа документација.

О наведеним чињеницама дана 31.05.2001. године обавестили смо Окружног јавног тужиоца у Београду, господина Радета Терзића.

У вези са тим, истражни судија Окружног суда у Београду, Горан Чавлина, наредио је ексхумацију и обдукцију лешева. У циљу извршења наредбе ангажовано је Институт за судску медицину из Београда, а МУП-у Р Србије наложио је обезбеђење лица места.

Дана 01.06.2001. године на лице места изашли су истражни судија, Окружног суда у Београду окружни јавни тужилац, представници Института за судску медицину, чланови Радне групе и радници Криминалистичко-техничког центра МУП-а.

Дана 04.06.2001. године истражни судија Окружног суда у Београду наредио је да се са започетим припремним радовима на ексхумацији лешева привремено застане, а МУП-у Р Србије наложио је да се и даље непрекидно обезбеђује лице места. Образлажући наредбу, навео је да поред заузетости истражног судије и представника ИСМ, постоји и захтев представника Хашког трибунала за њихово присуство на лицу места током ексхумације.

Сазнања до којих је дошла Радна група, указују да се и у близини вежбовног центра МУП-а у Петровом Селу код Кладова, налазе јаме са закопаним људским лешевима, највероватније довежених са подручја КиМ.

Такође, располаже се сазнањем да се и на неутврђеној локацији, непосредно поред ауто-пута од Врања према Лесковцу, односно "испод" ауто-пута налазе закопани људски лешеве.

Ова сазнања се проверавају.

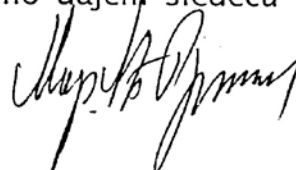
Досадашњим активностима Радне групе није утврђено у којим околностима, где су и на који начин жртве страдале. У вези са тим, предузимају се мере на разјашњавању ових и других околности.

Радна група

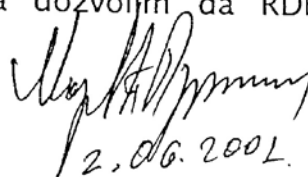
02156635

Ja, RADOMIR MARKOVIĆ, rođen 11.08.1946. godine, u selu Lukavcu kod Tuzle, R BiH, od oca Marka i majke Ružice, devojačko Drolca, Srbin, državljanin SRJ, oženjen, otac jednog deteta, po zanimanju diplomirani pravnik, prijavljen i stalno nastanjen u Beogradu, ul. Žarkovačka br. 48, u skladu sa članom 151. stav 2. Zakona o krivičnom postupku (ZKP) SRJ, dana 02.06.2001. godine, ovlašćenom službenom licu CRDB Beograd MUP-a Srbije, u prostorijama Okružnog zatvora u Beogradu, dobrovoljno dajem sledeću

I Z J A V U



Okolo najnovijih dešavanja i napisa u štampi o kamionu-hladnjači sa leševima albanskih civila, sa otvorenim sumnjama da je tokom rata na KiM bilo sistematskih i u načelu vrlo dobro organizovanih pokušaja da se prikriju razmere zločina i uklone tragovi, poznato mi je da je u martu 1999. godine, održan radni sastanak u Belom dvoru, u prizemlju, u biblioteci sa dugačkim stolom za radne sastanke, gde je Slobodan Milošević najčešće održavao sastanke. Sastanku smo prisustvovali Vlajko Stojiljković, kao ministar unutrašnjih poslova, Vlastimir Djordjević, kao načelnik RJB i ja. Reč je o sastanku koji je, najverovatnije bio posvećen pitanju Kosova i kome su, najverovatnije, pored navedenih, prisustvovali i predstavnici VJ, s tim što to ne mogu sa potpunom sigurnošću da tvrdim. Mimo glavne teme sastanka, Vlastimir Djordjević je, na samom njegovom kraju, otvorio kao problem pitanje uklanjanja albanskih leševa, kako bi se uklonile sve moguće civilne žrtve koje bi mogle postati predmet istraživanja Haškog tribunala. Milošević je, u tom smislu, naložio Vlajku Stojiljkoviću da preduzme potrebne mere kako bi se uklonili leševi već sahranjenih albanskih civila. Lično se nisam mešao u razgovor na ovu temu, budući da ni jedan od naloga nije bio meni upućen. Poznato mi je da je za realizaciju tog zadatka Stojiljković odredio generala Dragana Ilića, a isti je, potom, sa odredjenom ekipom saradnika, otišao na područje KiM. Ja lično nisam hteo da dozvolim da RDB




2.06.2001.

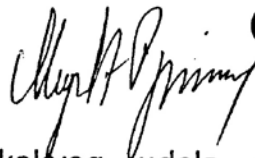


02156636

2

ljudi umešan u ovu morbidnu priču naknadnog otkopavanja i odvoženja leševa, tako da je, koliko je meni poznato, u tome učestvovao RJB i pripadnici VJ. Nalog za sprovođenje ovih mera Vlajko Stojiljković je direktno izdao Draganu Iliću i Vlastimiru Djordjeviću, a za taj nalog, pored njih, znaju i Obrad Stevanović, Dragan Ilić, Branko Djurić, Sreten Lukić, Dragiša Dinić, a verovatno i svi drugi članovi tadašnjeg kolegijuma MUP-a. U neformalnim razgovorima koji su vodjeni pred kolegijume i radne sastanke, pominjana je često tzv. sanacija terena na području KiM na kome su vodjena borbena dejstva. Poznato mi je da Dragan Ilić nije bio zadovoljan aktivnostima koje je MUP sprovodio na ovom području, zbog čega mi se, u više navrata, žalio na težinu posla koji obavlja, na njegovu nepripremljenost na takve strahote, kao i na otpor na koji nailazi na terenu, kod ljudi koji treba da pomognu u otkrivanju lokacija na kojima se nalaze leševi albanskih civila. U tom kontekstu, Ilić mi je rekao da mu je značajnu pomoć u tom poslu pružio pukovnik MUP-a Goran Radosavljević, sa svojim ljudima, koji su mu neposredno pomagali u realizaciji dobijenog zadatka. Takodje, Dragan Ilić se žalio na nekooperativnost vojnih organa, koji nisu pružali pomoć u realizaciji ovog posla. Jednom prilikom, Ilić mi je rekao da se, nakon izvesnog vremena, saradnja sa VJ popravila, odnosno da je uspostavljena koordinacija aktivnosti. Inače, posebno je u negativnom kontekstu Ilić pominjao Vlastimira Djordjevića, koji je krajnje površno prilazio ovom problemu, što je kod Ilića izazivalo veliko nezadovoljstvo. Sa ove distance, sećam se detalja da mi se Ilić žalio i na način i metode izvršenja ovog posla, pominjući pri tome pronalaženje kamionahladnjače sa leševima civila u Dunavu, koje je bilo rezultat Djordjevićeve loše organizacije. Ja nisam želeo da ulazim u razgovore na ovu temu, već sam Ilića upućivao na Stojiljkovića, kao njegovog neposrednog naredbodavca u ovom poslu. Želim još jednom deciderano da izjavim da RDB nije imao nikakve veze sa ovim dešavanjima. Poznato mi je samo još to da su leševi, pored bacanja u Dunav, bili i spaljivani, ali o tome detaljnija i bliža saznanja ima Dragan Ilić. Na pitanje o mojim eventualnim saznanjima u vezi sa akcijom koja je vodjena po ovom pitanju, deciderano


2. 06. 2002



02156637

3

Zjavljujem da RDB nije imao nikakvog udela u ovim poslovima, te da mi uopšte nije poznato da je akcija u vezi sa tim uopšte vodjena, kao i da ne znam po čijoj su naredbi i u čijoj organizaciji preuzimani ti leševi.

Sadržinu ove Izjave po ZKP-u pročitao sam u potpunosti, prihvatom je kao svoju, pa je, shodno tome, pod punom materijalnom i krivičnom odgovornošću, i svojeručno potpisujem.

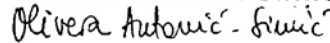
IZJAVU UZEO:

Ovl. sl. lice



ZAPISNIČAR:

Olivera Antonić-Simić



IZJAVU DAO:

Radomir Marković



2. 06. 2001

Бр. 13/99.

22.4.1999. год.

БЕОГРАД, Кнеза Милоша 103

СТРОГО ПОВЕРЉИВО

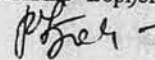
О Д О Б Р А В А

ПОМОЋНИК МИНИСТРА

НАЧЕЛНИК РЕСОРА ЈБ

генерал-пуковник

Властимир Ђорђевић



Република Србија
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Управа криминалистичке полиције
О Стр.пов бр:
19.04.1999. године
Београд

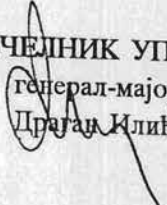
ПОМОЋНИКУ МИНИСТРА
НАЧЕЛНИКУ РЕСОРА ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
генерал-пуковнику
Властимиру Ђорђевићу

ПРЕДМЕТ: Захтев за оперативне трошкове

Молимо Вас, одобрите исплату у износу од 10.000 динара на име оперативних трошкова који су проистекли током реализације акције "Дубина II" у току априла месеца ове године.

НАЧЕЛНИК УПРАВЕ

генерал-мајор
Драган Илић



Бр. 13/99
22.4 19 99 год.

БЕОГРАД, Кнеза Милоша 103

НАЛОГ ЗА ИСПЛАТУ

СТРОГО ПОВЕРЉИВО

Исплатите генерал-мајору Драгану Илићу - Новакину УКИ
МУП-а Републике Србије новца у износу од
10.000,00 (десет хиљада динара)

22.04.99.

датум

предлагач

сагласан



[Signature]
одобрава

ПРИЗНАНИЦА

којом се потврђује да ми је на име оперативних трошкова извршена
исплата новца у износу од 10.000 динара

Обавезујем се да ћу у року од 3 дана доставити (службену белешку,
извештај) о правдању - предаји преузетог новца.

22.04.99. године
датум

ПРИМИО

[Signature]

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
РЕСОР ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Бр. 13/99

22.4 1999 год.

БЕОГРАД, Кнеза Милоша 103

Акт - предмет одложити (а.а.)
Класиф. знак 13/99

СТРОГО ПОВЕРЉИВО

ПРЕДМЕТ: АКЦИЈА „Губина II“
Механизм обрадивних машина

Заједно решени предмети број: _____

Рек чувања: _____

Број из инт. дост. књиге: _____

За евиденцију по ЗУП-у	1	9
ДА - НЕ	2	10
	3	11
	4	12
	5	13
	6	14
	7	15
	8	16

Београд 25.04 1999 год.
(МЕСТО)

ОБРАДИО
Степановић

Prilog 4

Промислену јаву го му је гашен 27. IV 99.
 и се неће то у септември 2000,00 (98 еурога гурж)

1. Државна Агенција
 Државна Агенција
2. Служба за
 Служба за
3. Бонифација
 Бонифација
4. Република
 Република
5. Југословенска
 Југословенска

Промислену јаву го у нејавно
 и се неће то 27. IV. 1999 год.

Државна Агенција
 Државна Агенција
 Државна Агенција

**56. ПРЕГЛЕД РЕГИСТРОВАНИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА И
ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА НА ПОДРУЧЈУ КОСОВА И
МЕТОХИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 01.07.1998. ДО 20.06.1999.
ГОДИНЕ**

9. Ул. Краља Петра Првог бб, Лепосавић, дана 15.04.1999. године, изазивање опште опасности чл. 187 КЗ РС

Дана 20.04.1999. године, извршено је кривично дело изазивање опште опасности из члана 187. КЗ РС. Извршилац је Вуловић Бојан (припадник резервног састава Војска Југославије) из села Остраће, општина Лепосавић. Поднета је кривична пријава број КУ 11/99 од 15.04.1999. године и прослеђена Војном тужилаштво у Приштини.

10. Липљан с. Горње и Доње Словиње 15.04.1999. године

Дана 15.04.1999 године, оперативним путем је полиција дошла до сазнања да у селима Доње и Горње Словиње, општина Липљан, постоје масовне гробнице у којима је сахрањено око 35 лешева погинулих највероватније у борбама које су на том подручју вођене између ОВК и снага безбедности.

Извршеним проверама, сазнања о постојању гробница су потврђена, о чему су обавештени и органи Војске Југославије, који су у Доњем Словињу, извршеном ексхумацијом, идентификовали и родбини ради сахране предали 16 лешева.

И поред предузетих мера трагања, гробница у Горњем Словињу није пронађена.

О осталим радњама Војске Југославије по овом предмету нисмо упознати.

Предмет са списима достављен Окружном јавном тужилаштво у Приштини.

11. Ђаковица, 16.04.1999. године, силовање из чл. 103 КЗ РС

Дана 16.04.1999. године у селу Црмљане, око 10,00 сати, више припадника Војске Југославије, извршило је кривично дело силовање над Незиром Мерлинде из села Бардоњић и Беришом Хасиме из села Косерић.

Од Шефки Краснићи, Сејди Краснићи и Ђулфедана Краснићи из села Врановац, Зоје Хисенај, Шкурта Хисени и Мируше Хисенај из села Бардоњић, Меме Краснићи из села Челопек, Ариф Керечи из села Краљане и Кимета Беришу из села Челопек, противправно су одузели новац у укупном износу од 3.130 ДМ

Грађани су тражили да им припадници Министарства унутрашњих послова пруже заштиту

О догађају обавештени војни органи безбедности и Штаб Министарства унутрашњих послова.

12. Резало, Србница, дана 18.04.1999. године

Дана 13.04.1999.године, Секретаријат унутрашњих послова Косовска Митровица, обавештен је од стране припадника Војске Југославије, капетана Крсмановића и мајора Чорбића, да се у селу Резало, у близини сеоског гробља, налази више тела, од 30-40, који су затрпани земљом и шугом, од стране припадника Војске Југославије.

Истог дана на лице места изашао је истражни судија Окружног суда Косовска Митровица, Пауновић Богољуб, уз учешће овлашћених службених лица Секретаријата унутрашњих послова. Изласком на лице места констатовано је да у близини сеоског гробља, постоји нанос земље и скидањем првог слоја земље утврђено је постојање људских тела. Наведени истражни судија је одбио да изда налог за ексхумацију због постојања могућности оштећења тела.

Дана 18.04.1999.године, на лице места је изашао истражни судија Окружног суда Косовска Митровица, Милетић Благоје, уз учешће овлашћених службених лица, и прегледом лица места такође утврђено да се испод наноса земље налази већи број људских тела. Истражни судија је одбио да изда налог за ексхумацију, већ је издао налог да се на постојећи нанос земље нанесе још око 80 цм земље,

пошто се радило о вододерини, инсистирајући код присутних официра Војске Југославије, капетана Крсмановића и мајора Чорбића, да истражне радње предузму војни истражни органи.

Формирана је криминалистичко-техничка документација.

13. Липљан с. Мало Рибаре и Мали Алаш 18/19.04.1999. године

Дана 18. и 19.04.1999. године оперативним путем полиција је дошла до сазнања да у селима Мало Рибаре и Мали Алаш, Општина Липљан постоје масовне гробнице у којима је сахрањено око 45 лешева погинулих у дејствима јединица ВЈ

Извршеним проверама, сазнања су потврђена, о чему су обавештени надлежни органи ВЈ, који су извршили ексхумацију и идентификацију 25 лешева у сл. Мало Рибаре и 16 лешева у сл. Мали Алаш.

Лешеве су предати родбини ради сахране.

Остале мере ВЈ по овом предмету нису нам познате.

14. Зубин Поток, дана 22.04.2000. године, Ул. Арсенија Чарнојевића бб, убиство из чл. 47 КЗ РС,

Дана 22.04.2000. године око 22,00 часова у кафе бару "Храм" који је лоциран у улици Арсенија Чанојевића" бб у Зубином Поток, Касаловић Драган из села Зупче, општина Зубин Поток, водник Војске Југославије, пуцањем из аутоматске пушке, кал. 7,62 мм извршио је кривично дело убиство на штету Бишевац Мирка из Зубиног Потока, власником наведеног кафе бара, а Јакшић Драгољубу, Вукићевић Зорану, Ђурић Славиши, Радојковић Бобану, Нешовић Гордани и Радомировић Снежани нанео телесне повреде..

Поднета је кривична пријава КУ број 24/00 против Касаловић Драгана, због постојања основане сумње да је извршио кривично дело убиство из члана 47. став 2. тачка 3. КЗ РС и достављена Окружном јавном тужилаштву у Косовској Митровици. Касаловић Драган се својевољно предао војним органима у Нишу где му је одређена мера притвора. Војни истражни органи су покренули кривични поступак.

15. Обилић, дана 23.04.1999. године, разбојништво у покушају чл. 168 КЗ РС и дело из члана 23. ЗОЈРМ

Дана 23.04.1999. године, Миленковић Момир, припадник резервног састава Војске Југославије, заједно са још три лица припадника албанске националне заједнице, уз претњу ножем одузео је 2.020,00 динара и 200 ДМ од Гаши Мухарема

Извршиоцима је одређена мера притвора.

Поднета је кривична пријава и достављена надлежном тужилаштву.

16. Пећ 26.04.1999. године, изазивање опште опасности из чл. 187 КЗ РС

Дана 26.04.1999 године више припадника Војске Југославије је у насељу Расадник пуцала из аутоматске пушке према згради насељеној породицама Грујић, Мартиновић, Јекнић и др. Један пројектил је улетео у спаваћу собу породице Јекнић. Извршилац је идентификован - војник Нововић Јовица.

Обавештена је Војна полиција.

Службена белешка УП 510/99 и упитник о догађају ПУ 2895/99 достављени Војсци Југославије. Министарству унутрашњих послова достављен извештај.

Dosije Uklanjanje dokaza o zločinima na Kosovu:

Operacija skrivanja tela

Prvo izdanje

Izdavač

Fond za humanitarno pravo

Dečanska 12, Beograd

www.hlc-rdc.org

Autor: Nemanja Stjepanović

Urednica: Milica Kostić

Lektor: Predrag Ivanović

Grafičko oblikovanje: Milica Dervišević

Tiraž: 300

Štamparija: Instant System, Beograd

ISBN 978-86-7932-078-0

© Fond za humanitarno pravo

CIP - Каталогизација у публикацији -

Народна библиотека Србије, Београд

341.322.5-058.65(=18)(497.115)"1999"(093.2)

341.322.5(497.115)"1999"

СТЈЕПАНОВИЋ, Немања, 1974-

Dosije: Uklanjanje dokaza o zločinima tokom rata na Kosovu : operacija skrivanja tela / [Nemanja Stjepanović]. - 1. izd. - Beograd : Fond za humanitarno pravo, 2017 (Beograd : Instant system). - 59 str. ; 25 cm

Podatak o autoru preuzet iz kolofona. - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-7932-078-0

a) Ратни злочини - Косово и Метохија - 1999 b) Албанци - Жртве рата - Косово и Метохија - 1999 - Историјска грађа COBISS.SR-ID 228970252

